

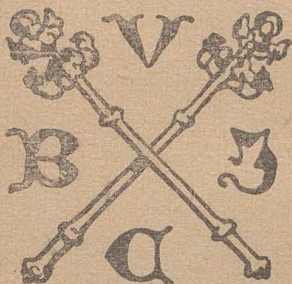
BIBLIOTHECA
UNIV. JAGELL
CRACOVENSIS

587668

Mag. St. Dr.

I

Mag. St. Dr.

587668

I

58

S A N C T I
BONAVENTURÆ

Ordinis Minorum,
S. R. E. CARDINALIS,
Episcopi Albanensis,

Seraphici Doctōris Ecclesie,

S P E C U L U M

Disciplinæ ad Novitios, et de Pro-
fectu Religiosorum;

Item

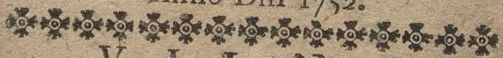
Epistola; Memorabilia XXV. pietatis
eximia documenta

COMPLECTENS,

pro usu Fratrum Minorum Observantium
Provinciæ Litvanæ

R E I M P R E S S U M

Annō Dni 1752.

V I L N Æ

Typis S. R. M. Academicis
Soc: JESU.

F. A D R I A N U S
P A U L I
A R L E B E C A N U S
B E N E V O L O L E C T O R I.

*A*ccipe Minimis Magno Do-
ctore libellum,

*Virtutis speculum, qui cupis
esse pius.*

*Panditur hinc sancti Profectus
semita plana:*

*Panditur excellens Religio-
nis iter.*

*Sordibus abstersis, videas in
margine juncta*

*Tam loca Scripturae, quam
monumenta Patrum.*

*Immemores sensus affixus diri-
git Index.*

*Utere. Qui modicum spreve-
rit, usque cadet.*

Bibi Jas

St. Dr. 1978, K. 118578 Manus (228)

587668

Mag. 84. 81

Manus Religiosorum.

Disciplinæ complures, quo
facilius inducantur, habēt
suas Isagogas, velut prima ar-
tium rudimenta, quæ candida-
tis suis ad altiora viam com-
monstrant. In hunc modum
noster Ordo Seraphicus, quin-
que verba (Religiosorum Ma-
num appellant) ceu elementa
quædam suis tyronibus ab ini-
tio tradit. Hæc cū ipsi tan-
quam digitos suos tenuerint,
paratiores efficiunt ad subli-
miora pietatis & sapientiæ stu-
dia capessenda. Quare operæ
pretium me facturum putavi,
si ea in gratiam Novitiorū no-
strorum ex sacris literis expli-
carem, & ad iuvandam memo-
riam brevibus rhythmis com-
prehenderem.

MANUS

Joã. 6.

31.

1. Ad quid venisti?

Col: 3. 5 Non velle meum facere:

Mat: 16

24.

Sed passiones vincere.

Pf. 83.

Sanctamque crucem tollere:

8.

Et in dies proficere.

Joã. 21.

2. Quid ad te?

18.

Defectus vides? Quid ad te?

1. Cor:

10. 11.

Deut. 4

9.

Joã. 21.

22.

Qui stas, cura non cadere.

Attende tibi, nosce te.

Mitemque Jesum sequere.

3. Est mea culpa?

Si cupis esse amabilis;

Fatere culpam jugiter:

1. Jo. 1.

Luc: 17

10.

Peccator es; Humiliter

Dic, servus sum inutilis.

4. Libenter.

Col: 3.

23.

Omne quodcumq; facitis,

Eph: 6.

7.

Eph: 6.

6.

Fideliter ex animo,

Hominibus & Domino;

Non servientes oculis.

5. Deo

RELIGIOSORUM.

5. Deo gratias.

In omni quod obvenerit,

Laudato semper Dominum:

Bonum malumve fuerit,

Hunc solùm specta terminum.

1. Th:

5. 17.

Jobi. 21

Pf. 71.

23.

1. PRIMUM monet, ut me-

minerimus illius diei, in qua e-

gressi sumus de Ægypto, & ala-

criter ad terram promissam eū-

tes, de transitu non faciamus

reditum. Sed affectibus, quasi

Regibus Chananæorum supe-

ratis, in virtutibus promovea-

mus, Quod Religiosorum om-

nium spectat vocatio.

Exod:

13. 3.

2. SECUNDUM insinuat no-

bis, ut si quid humani in fratrum

grege contingat, non movea-

mur. Nam in quemcunq; an-

gulum se quis addiderit in hoc

mundo, inveniet homines, a

MANUS

quibus humana omnia aliena esse non possunt. Duo igitur nobis sunt observanda. Prius, nos ipsos ut penitius inspiciamus; alterum, ut Christum pietatis ducem adspiciamus, quem securè imitari possimus.

Matt:
11. 29.

3. TERTIUM præparat ad humilitatem, omnium virtutum matrem. Quotidie in multis offendimus omnes, sæpissimè cadimus, & tamenopes virtutum sumus, ut sufficientes non sumus boni aliquid cogitare à nobis quasi ex nobis. Atque etiam bona si quæ videmur operari, ut plurimum coram Domino bona non sunt. Quod cum custodiosè consideramus, haud facilè extollemur, indignitatem propriam agnoscentes.

2. Cor:
31. 8.

4. QUARTUM reddit nos
Deo

RELIGIOSORUM.

Deo & hominibus longè gratissimos: quando si quod præcipitur faciendum, non tergiversando aut dissimulando, lubenti animo promptoq; facimus: non quærentes quæ nostra sunt, sed commodum aliorum: cogitationes oculum divinæ Majestatis nunquã dormitare, sed intueri ònia, in cuius gloriam universa agenda, docente Apostolo, didicimus.

I. Cor.
10. 33.

I. Cor.
10. 31.

§. QUINTUM deducit ad omnium actionum metam Deũ, in quo tranquillè quiescimus. Ab eo ducimus originem, ad eũ properamq; omnes. Etenĩ ipse est Alpha & Omega, principiũ & finis, quem in omnib; velut unicum scopum collimare debemus. Faxit Dnus Jesus, ut hunc ipsum attingamus, & æterna præmia consequamur, A.

Apoc.
1. 1.

INDEX CAPITUM SPECULI DISCIPLINÆ.

*Pars prima de preparatoriis
ad disciplinam tractat. Deinde
Sigillatim de disciplina in om-
nibus apprehendenda.*

- Caput I. De vetustatis depositione.
2. De constantia mentis, & cautelâ contra tentationes diabolicas.
 3. Quomodo necessaria sit ad disciplinæ susceptionem humilitas.
 4. De captivatione propriæ voluntatis.
 5. De præsumptione tam in re, quam in signo.
 6. De irreverentiâ.
 7. De disciplinâ in generali.
 8. De disciplinâ in speciali.
 9. De disciplinâ circa confessionem privatam.
 10. De disciplinâ circa confessionem publicam.
 11. De disciplinâ quoad positionem boni.

Index Capit. Spec: Disc:

12. De disciplinâ circa cordis informationem, & primò de oratione.
13. De Lectione.
14. De divino officio in generali.
15. De disciplinâ officii in choro.
16. De disciplinâ officii extra chororum.
17. De altaris ministerio curando.
18. De disciplinâ circa ea, quæ ad corpus sunt.
19. De disciplinâ in gestu.
20. De disciplinâ in modo loquendi.
21. De disciplinâ circa comestionem.
22. De disciplinâ in opere manuali.
23. De disciplinâ in incessu.
24. De disciplinâ in gestu membrorum.
25. De disciplinâ circa habitum servandâ.
26. De disciplinâ in officinis inter fratres.
27. De modo conversandi in omni loco secularium.

Index Cap: Spec: Discip:

28. De modo conversandi in itinere constitutis.
29. De modo conversandi in Ecclesiis secularium.
30. De disciplinâ in hospitio servandâ.
31. De disciplinâ verborum inter seculares.
32. De disciplinâ comedendi inter seculares.

PARS SECUNDA.

Supradictorum est recollectio. salutaris monita noviter professis adponens, cum aliis, tum de puritate mentis studiose servanda.

1. De ordinatione respectu Dei.
 2. De ordinatione respectu sui.
 3. De ordinatione circa proximum.
 4. De rerum custodiâ.
 5. De profectu & defectu novitiorum, sive de differentiâ conversorum.
 6. De noviter professis in ordine.
- Pro-

Proverb: 4. 13.

Tene disciplinam, ne dimittas eam: custodi illam, quia ipsa est vita tua.

D. Cæcilius Cyprianus.

Disciplina custos spei, retinaculum fidei, dux itineris salutaris, fomes ac nutrimentum bonæ indolis, magistra virtutis, facit in Christo manere semper, ac jugiter Deo vivere, & ad promissa cælestia & divina præmia pervenire. Hanc sectari salubre est, & aversari ac negligere letale. De disciplina & habitu virginum.

S. Bernardus.

Disciplina non jam constringit liberum, secundum illud:

1. Ti:
9.

A6 Fustis

*Iustus non est lex posita, sed vo-
luntarium regit, & dirigit in
viam pacis. Serm: 4. de Assūpt:
B. MARIE.*

Seneca.

*Pars virtutis disciplinā
constat, pars exercitatione.
Et discas oportet, & quod di-
dicisti agendo confirmes. Epist:
95.*

SAN-

SANCTI
BONAVENTURÆ

f

Ordinis Minorum,
S.R.E. CARDINALIS,
Episcopi Albanensis,
Seraphici Doctōris Eccle-
siæ, in Speculum disci-
plinæ ad Novitios

PROLOGUS.

1. *AD honestatem tendentes,* Disci-
inprimis necessariū ha- plina
bent, ut per exercitiū disciplina, inpri-
virtutis titulū citiūs apprehē- mis ap-
dere possint. Nā (ut ait Hugo de prehē-
S. Victore) usus disciplinæ denda.
ad virtutem animum dirigit; tom: 2.
virtus autem, ad beatitudinem instit:
perducit: ac per hoc (inquit) monast:
exercitium disciplinæ esse de- ad no-
bet vit: in
prolo-
go.

Prologus.

bet nostra inchoatio, virtus perfectio, præmiū virtutis æterna beatitudo. Verūm qui disciplinā in novæ conversationis initio negligit, ad eam post modū difficile applicat; Et formā quā primò quis recipit, vix deponit.

Pro:22.
6.

Adolescens namq̄, juxta viam suam etiam cū senuerit, non recedet ab ea. Optima vivēdi forma eligenda est, quam reddat aſuetudo jucundam.

Primus
ad vir-
tutem
gradus,
defectus
cogni-
tio.

2. Primus autem ad profectū gradus, defectus cognitio, magnæ quæ omnino prudētī securitas, vivendi modū novisse congruū, pro varia rerum & accidentiū qualitate, nec minimū est contemnere minima, quæ non minimā moribus maculā, eo turpius neglectui habitā ingerunt, quo vi-

tari facilius cognita valuerūt.
 Proinde qui spiritu Dei agūtur,
 moralibus documētis intendūtis
 quæ tamen superbi & fatui cō-
 temnentes, nunc superstitiones,
 nunc ceremonias vocant; aut cer-
 tē calumniis fucatis impugnāt.
 nec enim stultus verba pruden-
 tiæ recipit: nisi ea dixeris, quæ
 versantur in corde ejus.

Prov:
 18. 1.

3. Hic ergo tractatulus per
 superiorum impositionem exa-
 ctus, rudi quidem juxta scri-
 bentis ruditatem, & intenti e-
 xigentiam, stylo, ex diminutis
 quoq; ac nudis, ob brevitatem,
 incompactisq; interdum, sed
 congruis pro morum traditione
 sententiis editus, novis Christi
 discipulis, pro aliquali speculo
 inspiciendus proponitur: ut per
 pauca sibi proposita, occasiona-
 liter

Specu-
 lū hung
 librorū
 vocat.

Prologus.

liter fiāt in pluribus cautiores.

Prov. 9. Da sapienti occasionē, ait Sa-
9. lomon, & addetur ei sapientia.

Prudē-
tia se
nonnū-
quā a-
liis ac-
cōmo-
dat.

Senec.
lib. de-
virtu-
tibus.
cap:
Prudē-
tia.
Simile
elegās.

4. *Attendat tamē quaedā hic accipienda fore communiter, & magis & minus pro loco & tempore observanda: licet non sēper pro singulis conditionū modificatio replicetur. Prudens, ut rerū varietas exigit, ita se accōmodat tēpori, non se in aliquibus mutans, sed potius aptans: sicut manus quæ eadem est cū in palmam extenditur, & cū in pugillū constringitur. Nec moveat si quæ pro juniorib9 impertinentia videātur. Provide junior in his sapē, quæ ipsū excedūt, instruitur: ut seniorum se proposito applicans, sit quantū congruit aptior ad agenda, cautior ad cavenda.*

5. Pro-

Prologus.

5

5. Prolixitatem, fortè tetri-
cus si quis fuerit inspector, cau-
sabitur: sed necessariam in ex-
pertis dicendorum expressionem
advertat; nec facile rudes,
(pro quibus est opera) generali-
bus posse commatibus, id est bre-
vibus & incompletis sen-
tentiis erudiri, aut concisis
passim proficere paradoxis, u-
noq; nihilominus noverit: titu-
lo multa quandoq; perstringi,
quæ specialem requirerent ex-
plicanda tractatum.

Libri
prolixi-
tas uti-
litate
compē-
fatur.

6. Duas autem particulas,
principalem videlicet, & inci-
dentalem, hujus operis series ha-
bet. Principalis dividitur in
duas, in quarum prima de
preparatoriis ad disciplinam,
& aliquibus ejus effectibus
incidenter, in secunda de ipsa
ple-

Divisio
libri.

Prologus. ¶

plenius tractatur. Preparato-
 ria sunt per modum principii,
 medii, & postremi, depositio ve-
 rustatis, stabilitas mentis ad-
 versus tentationes diaboli, &
 subjectionis humilitas. Pri-
 mum preparationem inchoat;
 secundum continuat; tertium
 verò consummat. Servanda
 erit ubiq³ majorum & mino-
 rum paragraphorum di-
 stinctio, ad seriei &
 ordinis eviden-
 tiam ampli-
 orem.

SANCTI
 BONAVENTURÆ
 Ordinis Minorum,
 S.R.E. CARDINALIS,
 Episcopi Albanensis,
 Seraphici Doctoris Ec-
 clesiæ, Speculi di-
 sciplinæ ad No-
 vitios

PARS PRIMA.

*De preparatoriis ad discipli-
 nam, De vetustatis depositione*

CAPUT I.

1. **D**Eponendus est, secun- ^{Eph:4.}
 dum Apostolum, ^{22.} *vetus* Transi-
homo, & induendus est novus. toria o-
 quod perfectè implent, qui trã- ^{mnia in}
 sitoriiis abdicatis, non solùm ^{primis}
 abdicã-
 da.
 pecca-

S. Bon: Spec: Discipl:

peccata, verumetiam occasio-
 nes fugiunt peccatorum; vete-
 riq; fermento per puram con-
 fessionem plenius expurgato,
 in vitæ novitate perfecta, soli
 præligunt Domino militare.
 In odore igitur unguentorum
 Christi, per compendiosam &
 tutam sacræ religionis semitã
 currere cupientes, prius rerum
 temporalium fasciculos deprimen-
 tes abjiciant: ut ab omni
 tam possessione, quàm cura pe-
 nitùs expediti, Christum Do-
 minum expeditè sequantur, &
 non sint eis tentationis occasio
 vel ruinæ. Quòd si ante reli-
 gionis ingressũ nõ fuerint ex-
 pediti; post ingressum saltem
 expeditionem hujusmodi per
 alias personas, vel per literas,

juxta

Ad Novitios Pars I.

9

juxta superioris arbitriū quā-
ta possunt acceleratione pro-
curent; non expectatis oppor-
tunitatibus, aut utilitatib9 de-
ceptoriiis, quas frequenter dia-
bol9 sub specie pietatis sugge-
rit. Summa sit eis utilitas, uti-
litates hujus mundi contemne-
re propter Christū, juxta ver-
bum S. Hieronymi: *Nemo renū-
ciaturus saeculo, bene potest ven-
dere, quæ contempsit ut vende-
ret. Si habes, inquit, in pote-
state rem tuā, vende: si non ha-
bes, projice. totū Deo dedit, qui
seipsum obtulit.*

Epist:
10. 3.
ad Pau-
lin: in
fine.

2. Post religionis ingressū cō-
tinuò debent cōfessionī faciē-
dæ vacare: & de omnibus quæ
in saeculo à pueritia commise-
runt, ad memoriam, quantum
poterūt, studiosa sollicitudine

Cōfessi-
oni ge-
nerali
vacadū
novi-
tio.

revo-

S. Bon: Spec: Discip:

revocatis, generaliter cōfite-
ri. *Malorū nāq̄, confessio, initiū*
est bonorum. Ordinis ergo
status rejicit res atque reatus.
De constātiā mentis, & cautelā
contra tentationes diabolicas.

CAPUT II.

1. **Q**uoniam autem Pharaō
persequitur Isrāelē fu-
gientem; & contemptus surgit
in scandalā, nunc apertē, nunc
occultē, sub specie boni peric-
ulosius tentans; faciant quod
scriptum est, *Fili accedens ad*
servitutē Dei, sta in justitia &
timore: & prepara animā tuā
ad tentationem. Solent præci-
puè vires tentationi præbere
fluctuatio mentis circa propo-
sitū ingressuræ vel ingressæ re-
ligionis; tarda tepidaq̄; repul-
sio, & dejectio spiritus desola-
ti.

Exod:
14. 5.

Eccl: 2.
1.

Nō flu-
ctuādū
in bono
propo-
sito.

ti. Ea propter imprimis in proposito sancto cor suum omnino stabiliant & confirment: ne velut arundo diversis ventorū flatibus agitati vacillent. *Optimū est* (inquit Apost:) *gratia stabilire cor.* Et Prosper agit: *Quēlibet hominem donec se, in eo quod elegerit, certa definitione confirmet, velut in quodā deliberationis incertæ bivio constitutū; discerpit ipsa diversitas voluntatū. Virtus (inquit) hortatur & provocat, ut definitionis ambiguitate desista, propositū spirituale suscipiat, perseveraturū se in suscepti labore propositi, non sua possibilitate, sed Domini miseratione cōfidet. Cogitet quāti & quātā potuerunt & possūt, quod se posse desperat. Unde illi potuerunt, inde se posse firmiter credat.*

Hebr:
13. 9.

3. de
vita
cōt: 10.

S. Bon: Spec: Discip:

1. Tes:
5. 24.
Iſa: 40.
31.

credat. Meminerit illud Apo-
stoli, *Fidelis Deus, qui vocavit*
vos, qui etiam faciet. & Qui spe-
ravit in Domino, mutabunt forti-
tudinem: current & non labora-
bunt; ambulabunt, & non defi-
cient.

Tenta-
tionū
initiis
absq;
mora
resistē-
dum.

2. Ad hæc, tentationum &
cogitationum malarum virili-
ter principiis, & absque moræ
dispendio est obstandū. Quod
si earum insultus spiritum in-
quietent; non solū familia-
ris confessor, verum etiam fra-
tres alii seniores sunt in adjuto-
rium advocandi: ut unius de-
bilitas multorum adjutorio su-
stentetur. *Frater, qui adjuvatur*
à fratre, quasi civitas firma. Qui
autem vulnus detegere, vel au-
xilium petere negligit, sua non
immeritò negligentia perit.

Prov:
18. 19.

3. De-

3. Deniq; cum diabolus, servi Dei spiritum per tristitiam deicere studeat, ipsam, si quando irreperit, citius repellentes, Christo Domino, qui datorem hilarem diligit, in cordis lætitia famulentur: attendentes sollicitè, ne de sua unquam vocatione ingrati aut tepidi regratiatores appareant coram Deo, *ubi sol radiat gratiæ, nubilum turbationis abscedit. Solet in aqua turbida latere piscaturus animam coluber tortuosus. Maximè inhabitantis gratiæ signum, spiritualis lætitia.* Porro qui vocantis gratiam non agnoscit, indignum se vocationis fructu constituit. Beneficiis ingratus exhibitis, ineptus efficitur exhibendis.

Tristitia animam deiciens citò repellenda.

4. Valet quoq; interdum con- Juvat
versis, pro animæ salute, mutatio aliquando

B

loci.

muta-
tio lo-
ci.

Isidor
lib: 2.
de sū-
mo ho-
no 5.
10. fen:
7.

Sæpe &
ferven-
ter orā-
dum.

1. Cor:
10. 23.

S. Bon: Spec: Discip:
loci. Plerumq³, enim dum muta-
tur locus, mutatur & mentis af-
fectus. Valet pro mentis tenta-
tionibus impulsæ præsidio; va-
let pro morum citiùs ac perfe-
ctiùs assequendo peculio, ex-
tra cognationem & patriam,
vel ad tempus secedere.

5. Verùm, quia per se nullo
modo sufficerent, ad machina-
menta diaboli repellenda, ad
Christum, propter quem omnia
contempserunt, qui est tenta-
torum refugium & debiliùm
fortitudo, qui se fideliter invo-
cantibus *facit cum tentatione*
proventum, ut valeant sustine-
re, crebris supplicationibus &
devotis recurrant: ut qui eos
dignatus est de fornace Baby-
lonis eripere, bonum in eis per-
ficiat quod incepit. *Frequens*
& fervens oratio, dissipat omne
malum.

malum. Ollæ ferventi muscæ non insident.

Quomodo necessaria sit ad disciplinæ susceptionem humilitas.

CAPUT III.

I. **D**Eniqué, quoniam (ut ait Hugo) *Sicut cera, nisi prius emollita fuerit, formam non recipit: sic & homo quidem ad formam virtutum non flectitur, nisi ab omni elationis & contradictionis rigore, per humilitatē humilietur: necesse habent qui disciplinæ cupiunt moribus informari, ut humilitatis radicem in corde figere studeant: & tumorem propriæ voluntatis, præsumptionis & irreverentiæ vitia, quæ à superbia procedere solent, tam in re, quàm in signo vigilantius caveant: ut humilitas ancillæ*

tom: 2.
instit:
mon: ad
monit:
c. 7.

Humilitas locū parat disciplinæ.

S. Bon: Spec: Discip:
more, locum præparet disciplinæ.

*De captivatione voluntatis
proprie.*

CAPUT III.

1. **V**oluntatem itaq; propriã ingenti eurent studio captivare. Quid enim prodest sub unius ordinatione viventibus, quod facultates suas abjiciunt, si proprias voluntates non relinquunt: cum sit præstantius voluntatibus renunciare, quàm rebus? Tota religionis perfectio in voluntatis propriæ abdicatione consistit: quare potissimum perfectionis & disciplinæ industrius appetitor, voluntatibus propriis edomandis, & præsentium nutui subjugandis invigilat.

In voluntatis
proprie
abdicatione
tota religionis
perfectio.

2. Profectò in duob9 erit sub-
jectæ probatio voluntatis, si vi-
delicet in sibi injunctis devotè
obediat; & in agendis suis sem-
per habere auctoritatem obe-
dientiæ non omittat. Primò,
hoc est, obedientiæ in injun-
ctis, patet necessitas, patet &
meriti magnitudo. *Nam quid-
quid vice Dei præcipit homo,
quod non sit tamè certū displicere
Deo; hoc omnino accipiendum
est, quasi præcipiat Deus.*

In m̄-
datis
obedi-
tiæ ne-
cessitas.

3. Ad meritū etiam melior
est obedientia, quàm victimæ,
sanctæq; obedientiæ holocau-
sto, nihil Deo gratius exhibe-
tur. Nemo ad perfectionis se-
mitam currendam magis expe-
ditus, quàm verus obediens.
Quamobrem obedientiæ filii,
se totos ad obediedum expo-
nant; moxq; ut Prælati vo-

Meritū
in obe-
diēdo.

cem audierint, quasi divinitus imperetur, moram pati nesciant, sed relictis omnibus ad injuncta quæquæ fideliter exsequenda, prompta devotione confurgant: ut vicino Obedientiæ pede, velut uno momento, jubentis vocem, facti exhibitione sequantur. *Perfecta obedientia sua imperfecta relinquit.* Quin imò nec bonus obediens verbū exspectat, ubi de superioris sibi confiterit voluntate.

Opti-
mus o-
bedien-
tiæ gra-
dus.

4. *Illum autē optimum dixerim obedientiæ gradum, cum eo animo opus injunctū recipitur, quo & precipitur: cum ex voluntate jubentis, pendet intentio exsequentis. Nunquam de majorum sententiâ judicet, quorū officii est obedire. & implere quæ jussa sunt.* Deinde si ad profectum volunt obedientiæ pervenire; constan-

constanti secum deliberatione
proponant, devotè semper ad
omnia obedire. Si quid igitur
grave vel impossibile forte inju-
gatur: suscipiant quidem cum o-
mni mansuetudine jubētis impe-
riū. Quòd si omnino suarū viriū
pondus excedat; impossibilitatis
sue causas, ei, qui præest, paciēter
et oportune insinuent, non super-
biendo vel cōtradiccēdo, vel aliàs
levi murmure resistēdo, si adhuc
superior in sua māsēvit sentētia:
ita sibi noverint expedire, et ex
charitate de adjutorio Dei cōfisi,
obediant. Christus factus est pro
nobis obediens usq; ad mortem,
mortem autem crucis, qui licet
ad Patrem pro calicis transla-
tione clamaverit, continuò ta-
men adjunxit, Verumtamē non
mea voluntas, sed tua fiat. Nō
solūm majoribus, sed sibi etiam

S. Be-
ned:
Reg:
cap: 68.

Phil: 2.
8.

Luc:
22. 8.

Luc: 6.

30.

1. Cor:

9. 19.

Ephesi:

5. 21.

Obe-

diētix

in agē-

dis, au-

ctori-

tas su-

perio-

rū ac-

cedat.

1er: 71.

in fine.

Nō vo-

luntas

propr.

invicem obedientiam certatim impendant. Incumbit enim Christi discipulo, ut omni peccanti se tribuat; & exemplo Apostoli, voluntarios se omnium servos constituent; sintque, ut scriptum est, *subjecti invicem in timore Christi.*

5. Secundi necessitas, hoc est, obedientix in agendis, ne quid videlicet sine obedientia presumatur, quia simplicioribus forte aliquibus minus patet, aliquanta videtur prosecutione tangenda. Habenda est plane in agendis, obedientix sancte auctoritas; sine qua nec etiam ipsa bona, bona sunt: voluntas siquidem propria, boni virtutem infirmat. Sanctus Bernardus super cantica ait: *Grāde malum propria voluntas, qua fit, inquit, ut bona tua, bona non sint.*

*sint. Etenim si in die jejunii melius
inveniatur voluntas mea; nō ta-
le jejunium elegit Dominus; nec
sapit illi jejunium meum, quod
non obedientiam, sed vitium vo-
luntatis propriæ sapit. Et subdit;
Ego autem non solum de jejunio,
sed de silentio, de vigiliis, de ora-
tione, de lectione, de opere ma-
nuum; postremo de omni obser-
vantia monachi, ubi invenitur
voluntas sua in eo. Et non obedi-
entia magistri sui, id ipsum sentio;
minimè prorsus observantias il-
las etsi bonas in se, inter virtu-
tes censuerim deputandas.*

6. Itaq; novi Christi disci-
puli, semetipfos penitus abne-
gantes, in agendis suis, id est, in
operationibus, locutionibus &
rerum quarumlibet usu, non
propriam voluntatem, sed su-
periorum, in omnibus disposi-

In operationem sequantur. Pro quibus
 ribus tamen sit specialis eorū licen-
 Cōven- tualib9 tia vel assensus habendus, con-
 tualib9 siderari oportet. Et primò,
 cōmu- nibus fiderari oportet. Et primò,
 non est circa operationes videndum,
 opus quòd earum quædam commu-
 speciali nes seu conventuales, quædam
 obedi- entia. speciales seu personales esse
 noscuntur. Specialium eti-
 am quædam ad proximum,
 quædam ad personā pertinent
 operantis. Pro conventuali-
 bus, quæ commune simul at-
 tingunt collegium exequendi
 non est licentia, requirenda:
 cū ad hujusmodi sit eatenus
 superiorum licentia, imò impo-
 sitio generalis, ut ea (quæ si-
 ve in choro, sive in refectorio,
 sive alibi, modo prædicto, ad
 vitæ conventualis consuetudi-
 nem pertinent) nullus convē-
 tualis auctoritate propria, præ-
 ter

ter evidentem necessitatem licite prætermittat. Inde est, quòd ab officio chori, ab aliqua videlicet hora Canonica, vel à communi conventus refectio-
ne, aut à conventualibus aliis, quemquè absq; licentia emanere, vel assistentem recedere, his necdū in collegio consummatis, non licet.

7. Pro specialibus ad proximi alterius fratris necessitatem spectantibus, nullum communis seu conventualis vitæ, cō-
suetudini, aut executioni specialiter injunctorum impedimentum præstantibus, nequam ad superiores, sicut nec pro communibus, pro licentia dixerim recurrendum: cūm secundū Apostolum, *Alter alterius onera portare; Et per cbaritatē spiritūs servire in vi-*

Sicut nec in specialibus ad proximum cōmunia nō im-
pedi-
tibus.

Gal: 6.
2. Gal:
5. 13.

cem debeamus. Verumtamen, tempore quo conventualia, vel alia injuncta fieri debent, non sunt præter licentiam specialia seu gratuita hujusmodi facienda. Illa quoque, quæ ad quotidiana communium officiorum obsequia, vel ad proximi necessitatem non pertinent corporalem; quale est scribere in quaterno, & alia hujusmodi similia, maximè si occupationem prolixioram inducunt, agenda sunt de superiorum assensu.

Specia-
lia per-
sonalia
sine li-
centia
non fa-
cienda.

8. Pro specialibus ad personam operantis spectantibus, sive ad carnis mortificationem pertineant; ut sunt vigiliæ nimis longæ, vel abstinentiæ singulares; sive ad exercitium spectent operis manualis per se vel per alium faciendi; licentia quærat, sine qua Religiosus suas

fuas singularitates facere nõ de-
 bet: quippe *cui nec corpus suũ ha-* 2. Med:
bere licet in propria potestate. Et ^{reg. c.}
quod sine permissione patris spiri- 33. I-
tualis fit, præsuppitioni deputabi- ^{bid. c.}
tur & *vana gloriæ non mercedi.* 49.
 Nec potest sibi operari pro vo-
 lito, sive pro scribendo, sive a-
 lia faciendo, sive in rebus suo
 usui deputatis, ut sunt libri, ve-
 stes, lecti, & alia hujusmodi,
 aliter immutando. Incongruè
 quoque pro uno, res pluribus
 servitura mutatur. Fit res fre-
 quenter ex mutatione deterior:
 & quod mihi studiosè coapto,
 aliis discoapto. Hæc de ope-
 ribus. Nec tamen negaverim,
 ad minima seu exilia quædam,
 & vix reputanda alicujus mo-
 menti, solam sufficere conni-
 ventiam Prælatorum.

9. Circa locutionem hoc te- In lo-
neant,

cutione
qui
mod9.

neant, ut coram superiore, maximè in Capitulo, sine ejus assensu præhabito non loquantur: aliàs de necessariis & honestis, loco & tempore debitis, loqui prout eis ordinatum fuerit, poterunt inter fratres. Locutio verò cum extraneis, sive sæculares, licet fratribus obsequentes, sive religiosi quilibet fuerint, fratribus novitiis est probationis tempore penitus interdicta, sine fratre professo, qui omnia loquentis verba, & respondentis audiat, sine licentia speciali, sine qua nec ad portam, nec ad extraneos ipsis indulgetur accessus. Personis tamen hujusmodi si occurrerint, poterunt inclinare: vel si loco, aut tempus loquendi fuerit, & non potuerint subterfugere, bono modo eos breviter salutare.

Ad Novitios Pars I.

27

tare. Si de loquendo secum requiratur ab eis, respondere humiliter debent, se loquendi aut morandi licentiam non habere. Nulla prorsus alia eorū audiant verba, nec cum eis aliquatenus sedeant, vel ulterius commorentur: sed si locutionem necessitas exigit vel honestas, dicant ad eos, obtenta, si poterunt licentia, reversuros, valeque recedendo potius faciant quam morando. De licentia tamen hujusmodi, Prælato est cautiùs providendum, vel ab ipso tantum, vel ab eorum instructore (qui est eis ab ipso religionis ingressu specialiter assignandus) semper cum præsens in domo fuerit, requiratur: ne à diversis, non absq; vitandæ confusionis periculo, minùs providè concedatur.

Item in
usu re-
rum.

S. Rom. Spec. Discip:

10. Circa receptionē rerum, distributionem & usum, quoniam à superiorum auctoritate dependent, duo præcipuè subditis attendenda videntur. Primum, ut qui dat aliquid, illud ex officio possit dare, secundū, ut det quidem, non secundum propriam voluntatem, sed pro ut sibi à superiore fuerit cōstitutum. Nec superfluè dixerim ad officium attendendum: qui enim non habet officium administrationis, nihil aliis debet communicare, vel in fraudem horum dimittere potest. Rursus ipsorum officialium officia sunt distincta. Aliis namquē necessariorum rerum procuratio, non tamen procuratarum est distributio commissā: ab illis autem non est absq; licentia recipiendum aliquid
spe-

speciale. Aliis autem, juxta diversa rerum officia, communis distributio rerum committitur. Ab his communia ipsa (si ordinariè, quando scilicet & ubi, vel quomodo, juxta sui limitationem officii distribuere debent, distribuunt) licitè recipi possunt; qui verò extraordinariè postulat, ad licentiam superioris recurrat. Præter communia supradicta, quicunque rem aliquam occultè, sine superiorum assensu recipit, habet vel utitur, à religionis delirat licètia, & quidquid habet, malè habet. Porro cum illud proprium esse dicatur, de quo disponere licet juxta propriam voluntatem, omni assensu alio circumscripto, non pauper sed dominus reputandus videtur, qui rem quamcunque aliis distri-

Propriū
quid.

stri-

tribuendo ut libet, sine superiorum auctoritate dispensat. Res sunt quidem communes, sed usûs dispositio pertinet ad Prælatos: ut per eorum curâ singulis, juxta modum & regulam sibi à Sanctis Apostolis cōstitutâ, *prout unicuiq; opus fuerit, dividantur.* Usurpatus autem sine licentia rerum usus, culpabiliter temerequē præsumitur, & profus illicitè vendicatur.

Aetor:
2. 45.

Nil recipien-
dū clā
superi-
ore.

Reg:
26.

II. Statutum quoq; religio-
sæ mancipationis evadit, qui
in usu proprio rem aliquam, si-
ve à parentibus, sive à quibus-
dam aliis recipit; aut quod ma-
joris est culpæ, recepta occul-
tans, superiorum indicio non
exponit. *Qui rem sibi collatam
cela verit,* Sanctus Augustinus
eum furti censet in judicio conde-

mnari

mnandum. Nulla enim res, quã superior non dederit aut permiserit, est licita proprium abdicanti. Sunt qui oblata sibi, sed Prælato mox deferenda recipere licitum existimant: sed regulari privato, receptionem occultam non dixerim esse tutam. In commodandis pro cohabitantium indigentia rebus, non est lex posita charitati. Possum rem fratri petenti exponere concedendam, non tamen impẽdere vendicandam.

12. Proinde fratres novitii, Ne minimũ dẽt accipiant novitii sine licẽtia. nullatenus sine licentia, nec à se invicem, nequẽ à fratre, nequẽ à quocunquẽ homine rem aliquam, sive tabulas, sive acum, sive aliquid quodlibet accipere, aut dare attentent aliqua ratione. Sic nec literas ad se missas recipiant, aut aliquo casu

casu receptas aperiant, quæ à portitore, vel eo, qui receperit eas, prius debēt ad superiorem, vel si superior ordinaverit, ad eorum instructorem deferre. Sic nec rem alterius fratris usui deputatam, præter ipsius conscientiam occupare licebit. Genus est furti, & plerumquē turbationis occasio, rem fratris usui deditam, eo, si adsit, in scio detinere. Potest fidelis servus & prudens nonnulla pro loco & tempore facere, de tacito vel probabiliter præsumpto superiorum assensu, ad ipsum deniq; finaliter, acta quæquæ per ausum huiusmodi relaturus. De cætero, quidquid religiosus boni facit aut dicit, quod suo nõ noverit displicere Prælato, à veræ obedientiæ merito non fraudatur. Felix hæc servitus,
 imò

imò gloriosa libertas, qua quis sponte in regiam venditus servitutum, Deum & ejus vicarios potiùs, quàm seipsum, super se regnare constituens, suæ prorsus renunciat voluntati.

Felix
servi-
tus.

*De præsumptione tam in re
quàm in signo.*

C A P U T V.

1. **P**RÆsumptionem interio-
rem & exteriorem sum-
mopere fugiant. Interiorem;
ut sensum suum sensui nō præ-
ferant aliorum; nec de bonis à
Deo sibi collatis inaniter extol-
lantur: imò in tantum cæteris
se inferiores & viliores ex inti-
mo credant affectu, ut nec se a-
liquid etiam esse existiment.
Nempè, secundum Apostolum
qui se existimat aliquid esse, cum Gal. 6.3
nihil

Interi-
or præ-
süptio
vitæda.

S. Bon: Spec: Discip:

*nihil sit, ipse se seducit. Neminē spernant, neminem judicent, cūm frequenter humanum fallatur iudicium, & Beato Augu-
 Cōfes: stino teste, sæpe species facti se a-
 l. 3. 9. liter habet, aliter animus faciē-
 tis; piē de omnibus quæ occur-
 rerint sentiant, licet rei non in-
 telligan rationem. Omnia per-
 versæ possunt pervertere men-
 tes.*

Et ex-
 terior.

2. Exterioris præsumptionis & superbiæ notam, in omni actione sua, gestu & verbo, summo studio fugiant, quæ humilitatis sunt, in omnibus amplexātes. Prætextu actionis, præsumptionem in officiis & in locis evitent. In officiis Prælationis vel Ordinis, aut in aliis, quæ aliquam videntur superioritatem habere, nihil sibi usurpent. *Liber à culpa non est, qui alie-*

In usur-
 patio-
 ne offi-
 cii ali-
 eni.

alienum usurpat officium. Præ-
sente superiore, vel alio fratre
majore quam ipsi fuerint, ordi-
ne constituto, ad incipiendum
extraordinariè officium, ad be-
nedicendum cibum vel potum,
ad dandum fratribus aquam
benedictam; vel ad alia hujus-
modi, se nullatenus ingerant.
Ad divinum quoque officium,
nequaquam post seniores vel a-
lios majoris ordinis gradu pro-
motos, proprio legant injectu:
quoniam quidem nullus omni-
no, in minori ordine consti-
tutus, post alium majoris ordi-
nis permittendus est legere, ni-
si necessitate cogente, vel le-
gentium ordine permutato, ut
in aliquibus festis fieri solet,
præterquam in homilia quan-
tum ad primã lectionem, quam
ratione Evangelii, Diaconus
legere

legere solet. Lectiones autem quæ de homilia supersunt, nõ sunt ab aliis facile, quam à Sacerdotibus præsumendæ. In choro, pro dissonantia fortè cantantium, vel ob aliam huiusmodi causam, manum ad formam percutere; in mensa ictu cultelli, vel quomodolibet aliter signum cum sono facere, ab eis tantummodo fiat, quorum super defectibus chori vel mensæ intepdere spectat: nec huiusmodi facile debent ab aliis usurpari. Multa enim sunt superioribus licita, quæ reprehensibiliter ab aliis præsumuntur.

Luc: 14 3. Ad hæc, quia novissimum
8. In eligi locum, magister ipse hu-
loci di- militatis hortatur, locis semper
gnioris novissimis novitii gaudeant.
occu- Et nunquam in choro, vel mē-
patio-
ne.

sa,

fa, seu alibi, ad prima se ingerant loca: sed ea potius adeò cautè ac sedula si valuerint provisione declinent, ut vix ab aliis perpendatur. Alias omnino caveant, ne congregationis ordinem turbent, & fiant inter alios pro tumultûs occasione, notabiles. Cavendum proinde, ne, dum nimis vitatur præsumptio, inordinationis accedat confusio. Vitanda est ubique disconvenientiæ nota, maximè in congregatione. Locus verò superior, ad quem necessitas vel superiorum trahit inductio, præsumptionis vitiû non inducit. *Porrò molesta est humilitas, quæ contentioni deservit.* Si quando juxta superiorem, vel alios seniores necessariò sederint, non se nimis applicent juxta eos. Juniori liqui-

Molesta humilitas contentioni deserviens.

dem aliquam à seniore distantiam, reverentiæ ritus indicit.

Antiquior autem frater in ordine, vel alius in officio præminens, licet ætate sit junior,

Sap: 4. senior appellatur. *Ætas senectutis vita immaculata.*

9.
Et gestibus.

4. Præsumptionem in gestu, elatum caput, sublimiores oculi, facies vultuosa declarant.

3. de vita contempt: 8. Nam, ut ait Prosper, *Erecta cervix & truces oculi, & sermo*

terribilis, nudam superbiam clamant. Sed quantum per membrorum ministerium potest deprehendi, prima superbiæ ostensio in oculis esse solet. *Qui*

Job 22. 29. *inclina verit oculos suos, ipse salvabitur;* Secundum namq; E-

Matt: 6. 23.

vangelium, si oculus tuus fuerit simplex, totum corpus lucidum erit, e contra, si nequam, totum tenebrosum. Præsumptio etiam

gestus,

gestus insignis & nutibus frequenter agnoscitur, ut exempli gratia. Si quis in choro, vel alibi, pro fratrum defectibus, satyricè nubilum vultuositatis assumat; vel levi cachinno, id est, risu; vel motu capitis, oculorum circumlustratione, narium contractione, labiorum compressione, vel alio quovis modo, defectum fratris tacitè arguat vel subsannet, si errante in choro, vel in mensa lectore, submussitet, aut circumspiciat, quasi eum defectus lugentis non lateat, quod frequenter solent facere etiam minùs docti.

§. In locutione etiam notatur In locutione. præsumptio, si quod dicitur, non pertinet ad dicentem, aut dicendi modus aliquem superbiæ typum prætendat, aut pro loco, tempore, & personis fuerit

S. Bon: Spec: Discipl:

â locutione cessandûm. Propter primum, humilis frater de alienis factis inquirendis, se nulloatenus intromittat, alios fratres docere, regere, arguere, vel eis aliquid imponere non præsumat: quia hoc esset seniorum vel superiorum officium usurpare. *Superbus autem* (ut ait S. Bernardus) *prima die, qua ingreditur, habitare, incipit leges dare.* Potest tamē frater, si super aliquo cum instantia requiratur, petentibus super interrogata humiliter respondere, vel insinuare, quod sentit: ita tamen, ut contra resistentes dicta sua pertinaciter nulla ratione defendat. Qui etiam alii, superioris mandatum insinuat super aliquo faciendo, mandati auctoritatem cum humilitate proponat, ne quod denunciât

De vita
solitaria
ad
fratres
de mō-
te Dei,
paulo
ante
mediū.

ciat ipse imponere videatur. Si proprium cogatur recom-
dare officium, nequaquam im-
perium imponētis usurpet, sed
id suppleri à sociis, obsecratio-
ne humili obtineat. Præsump-
tionem ergo evitat prudens
humilitas. Præsument tamen in-
terdum humiliter, viscerosa &
provida charitas.

6. In modo loquēdi, vitiū præ-
sumptionis innuitur, si illud quod
dicitur, jaëtanter, impetuosè,
camorosè, cõtētiosè, despecti-
vè vel nimis rigidè proponatur.
Svaviter enim & humiliter est
loquendum. Rursus qui tem-
pore vel loco silentii, aut in su-
periorum, seniorum, aut con-
ventûs præsentia, non comprit
lingvâ suam, præsumptuo-
sus & intemperans meritò ju-
dicatur. *Loqui in medio magna-*

In mo-
do lo-
quendi.

Ecclesi:
31. 13.

torū non præsumas, ait Sapiens. Et iterum; *In medio seniorum non adjicias loqui*. Hoc præcipue intemperantiæ & præsumptionis est nota, si novus frater in ordine, vel junior quispiam seniore præsentem, sine ipsius nutu maxime coram extraneis, loqui aut respondere præsumit, nisi ex officio vel commissio habeat prius loqui. *Temperantia est*, ait Prosper, *quod præstamus loquenti seniori silentiū; quod ipsius ad loquendū præstolamur imperium*. In præsentia verò conventūs, nullum convenit loqui sine requisito superioris assensu, nisi tantum se accusando, vel ad interrogata superiori, vel corrigenti ad mēsam breviter & humiliter respondendo.

3. de
vita cō-
tēp: 19.

In con-
ventu
nemini
loquen-
dū est.

7. Et ut breviter voce Sancti Bernar-

Bernardi præsumptuosū agno- Præsu-
scas. Prius in conventu residet, ptuosi
in consiliis prius respondet, nō vo- indi-
catus accedit; non missus se in. cia.
tromittit. Reordinat ordinato, Tract:
reficit facta. Vilem se si non e- de gra-
mineat, æstimans, & humilem di hu-
esse inter alios erubescens. In milita-
locis & cæteris, quæ honorem tis in
redolent, se quibuslibet aliis septi-
parificare contendit, audax i- mo
ipse ad quolibet fit frōtuosus & gradu
impudens; quod est maximum super-
vitium in neophyto & juvene. bia.
Religionis confusio, iuvenis præ-
sumptuosus & effrons. Repre-
hensibilis maximè in juvene
præsumptio, quem magis hu-
militas, stabilit, verecundia or-
nat, venustat simplicitas, ti-
mor insignit, & aptum efficit
disciplinæ, cujus initium est. Eccl: 2.
Qui sine timore est, non poterit 23.
iustificari. C4 De

CAPUT VI.

I. Irreverentiæ denique vitium, est humili Dei servo vitandum, cum scriptum sit:

Rom: *Cui honorem, honorem; & Ho-*
 13. 7. *nore invicem prævenientes. At-*
 Rom: *tenditur irreverentia respectu*
 22. 10. *personarum, loci sacri, & tē-*

Præla-
 tis &
 senio-
 ribus
 deferē-
 dum.

poris, officii divini, & rerum
eidem officio specialiter ordi-
natarum. De irreverentia Præ-
latis, aut aliis fratribus, ætatis
aut prioritatis, aut diuturnita-
tis in ordine gratia, vel sacri or-
dinis, vel pro vitæ merito ex-
hibenda, Sanctorum dicta, Pa-
trum, & vera humilitas, qua
non solum Prælatis & seniori-
bus, verumetiam æqualibus &
inferioribus, se spontanea subji-
 cit

cit voluntate, plenius docent, 1. Petri
2. 17.
& ejus oppositum detestantur.

Non senioribus tantum, imò & omnibus honorem Petrus Apostolus sentiebat exhibendum. Deferre humiliter sociis honorem, charitatis est fraternæ fomentum, conscientia bonæ illustrisque animi evidens argumentum. *Vix nisi socio deferas, cum ipso proficies.* Est præcipue conventui, & superioribus deferendum. Conventus quidem venerabilis, imò *terribilis, ut* Cant:
6. 9. *castrorum acies Christi ordinata.*

De superiore Sapiens ait: *In* Eccel:
10. 34. *medio fratrum, rector eorum in honore.* Istitis quanto major est reverentia exhibenda, tanto etiam majoris offensæ arguitur irreverentia circa ipsos.

2. Sanè committendo & o-
mittendo, irreverentiæ ad i-
psos

Irre-
rentia
quæ fit
cõmit-
tẽdo in
cõven-
tum.

psos nota contrahitur. Com-
mittendo, si coram eis inordi-
natum quidpiam deliberatè at-
tentetur. Unde non decet co-
ram conventu, in clauistro, vel
alibi residente, sine debita ma-
turityte & honestate, quantum
ad membrorum & habitus dis-
positionem transire, vel eidem
transeunti occurrere, si ab eo
valeat commodè declinare;
aut tumultum facere coram
eo. Magnus utiquè reverentiæ
cultus conventuali congrega-
tioni debetur: quem qui mussi-
tationibus seu cachinnis, aliavè
clamoris vel dissolutionis la-
scivia, solvere non veretur, aut
attrita fronte superbus, qui ar-
tari silentio dedignatur; aut
honestatis & religionis ignaro,
liquidò comprobatur.

3. Quod autem superiore præ-
sente

Ad Novitios Pars I. 47

fente agitur minus religiosè vel Irreverentia in
 dicitur, quid eo turpius? Pro-
 pter hoc, qui mala in ejus præ-
 sentia cõmittere non veretur, supe-
 riorum.
 ipsum irrevereri & inhono-
 rare convincitur: magis autem
 si eum scienter per alicujus
 insolentiam facti, vel importu-
 nitatem verbi temerario ausu
 molestat. Imò de necessariis,
 docet beatus Benedictus, quòd Reg: 5.
 si qua requirenda sunt à majore, 6.
 cum omni subjectione & humili-
 tate reverentiæ requiratur. Cum
 ipso autem Prælato contende-
 re nefas est, & execranda in
 subdito irreverentiæ turpitudò.

4. Deniq; tam circa præla- Irreve-
 tos, quàm circa alios seniores rentia in
 cavendũ, ne in attrectatione, senio-
 locutione, officiorum recom- rem.
 mendatione, ac similibus, aſi-
 quid ad eos signum vilificatio-

S. Bon: Spec: Discip:

nis appareat. Nunquam junior frater ad senioris fratris caput, aures, vel faciē, quasi applaudendo, vel ob aliam quamlibet causam nisi necessariā, manum apponat, vel aliter cum eo, factō vel verbo, minūserverenter jocetur. Quando seniores sibi præsentes alloquitur, & si fortè aliquando eorum nomen proprium, ipsis quidem ex reverentia suppressendum, necessariò nominat, semper tamen cognomen subiceat: nisi propter astantes æquivocum specificare cogatur. Seniorum auribus nomen proprium vel cognomen, nisi ex causa junior irreverenter inculcat. Verùm, licet in utilitatis notam nomen proprium ex-

1. Reg:

20. 2.

4. Reg:

5. 13.

primi; ex amore vel reverentia suppressi scriptura innuēte

noverimus: sine vitio tamen palam senioribq̄ ipsis exprimitur, quando irreverentiæ notã, mos, modus, & congruentia redimunt. Sæpe quod erat incongruum, necessitas, gratia, vel consuetudo convertit. Sapit autem vitium, si ad te verbo vel nutibus superiorem accersis, ad quem est tibi facilis aut liber accessus, honestiùs enim ad eũ, cui reverentiã debes, tu accedis, quã̄m ipsum ad te accedere facis. *Nullus etiam*

frater est puro nomine appellandus: sed proprio nomini apponendũ est semper religiosæ prænominationis insigne. Sed nec solo cognomine vel nomine patriæ, puta Lõbardus vel Gallig, frater est aliquis nũcupandq̄.

s. Humilia & laboriosa officia recommendari coæqualibus & junio-

Frater suo nomine non est appellandq̄, ut S. Bene. reg: c. 6. 3.

Officia
æquali-
bus cõ-
mendã-
da.

junioribus, maximè convenit.
Quod autem suum quisquè of-
ficium, suo dumtaxat compa-
ri, ut Acolytus Acolyto, Sub-
diaconus Subdiacono, & sic de
aliis, recommendet, in officio
specialiter divino locum habet:
ubi personarum non quidem
acceptio vitiosa, sed ordinata
discretio, juxta cujuslibet sta-
tum, & ordinem est habenda;
ne Ordinum sancita Patrum au-
toritate distinctio confunda-
tur. Propter hoc, etsi cantoris
officiũ ad fratres novitios nullo
modo pertineat: si tamẽ ad hoc
per superiorem cogantur, cau-
tè provideant quòd lectiones,
responsoria, & antiphonas di-
stribuant ordinatè, ordinum
gradibus observatis, primas an-
tiphonas majoribus, Prælato,
vel Hebdomadario vel Se-
niori alicui Sacerdoti: vel

vel quando mos habet minori-
bus in vesperis, nocturno &
laudibus, offerentes; deinde
post unum vel duos si oportue-
rit fratres gradus ejusdem ad a-
lios ordinatè secundum gradus
Ordinum processuri. Nec fa-
cile diversorum in Ordinibus
graduū fratres combinent, aut
minora officia in majori Ordine
constitutis imponant. Prius
quoque ordinatorum aliis præfe-
rendos jura decernunt; nun-
quam Ordinum confusionem
in choro religionem putent:
cū id magis abusionem, irre-
verentiæque obnoxium esse
constet. *Omnia, inquit Apo-*
stolus, honestè & ordinatè fiant
in vobis. Et in Paralipomenon
de ministris Domini dicitur,
quòd *stabant secundum ordinem*
suum in ministerio. Si quis sedi-
lium

I. Cor:
14. 40.

lium chori dumtaxat Ordinē,
 sine alio personarum delectu,
 in hujusmodi æstimat observā-
 dum: penset si à carpentariis
 constructus lignorum ordo in
 sedilibus, sit ordini præferen-
 dus Ecclesiastico. In personis
 servandū in Ecclesia Ecclesiæ
 ordinem, decrevit auctoritas,
 æquitas, & honestas.

Irre-
 rentiæ
 nota in
 omit-
 tendo.

6. Omittendo notam irre-
 rentiæ quis incurrit, quando
 senioribus & maximè Prælati-
 bus, honorem vel obsequium debi-
 tum; aut in obsequio ipso, ne-
 gligit reverentiam exhibere.
 Aliqua de hoc potius expres-
 sione patebunt. Honori quis
 detrahit, si eis humiliter non
 assurgit, vel eis astantibus ipse
 sedet. Si deficientibus in choro
 vel alibi sedibus, locum eis non
 offert, si eis in choro, in mensa,

in

in sedendo, eundo, & hujusmodi, si commodè potest non cedit. Obsequio detrahit, si hæc eorum personis, quâdo palâm egent, non exhibet; si eis in aliquo humili vel laborioso officio, in sui præsentia occupatis, se ad id faciendum vel coadjuvandum non exhibet, si quod ad se ex officio pertinet, eis faciendū dimittit. Expedi itaque, ut juniores fratres senioribus fratribus humiliter deferentes, eos, in his quæ purè sunt oneris, non honoris agenda, sive ad officium divinum pertineant, sive ad alia humilitatis officia studeant prævenire. Ad providendum de lumine ac libris in choro & extra, ad officium Beatæ Virginis, quantum ad invitatorium & lectiones, cum planè dicuntur; officium

Humilia officia juniores senioribus non permittat.

cium quoque mortuorum, quā-
 tum ad primas lectiones; nec
 non ad horarum versiculos, ubi
 ad hæc dicenda præsens non
 fuerit specialiter aliquis assi-
 gnatus; ad offerendū aquā pro-
 manibus abluendis, ad levan-
 dū mensas finitis gratiis, & ad
 ministrandum celebrantibus &
 altari, quoties necessarium fue-
 rit ex officio suo, sive in mino-
 ribus, sive in sacris fuerint or-
 dinibus constituti, solliciti sint
 & prompti: nec ista aut simi-
 lia senioribus faciendā derelin-
 quant. Erubescat Diaconus vel
 Subdiaconus vacans, & obten-
 dens officium, quod aptè po-
 test dimittere vel differre; Sa-
 cerdote ad missam vice Diaco-
 ni, vel Diacono pro Subdiaco-
 no, ministrante. Nec magnum
 est, si hebdomadas casu conti-
 nuet;

nuet; graviora passim continuantur officia. Debetur cuilibet ordini gradus suus: nec de gradatioribus est agendum, nisi fortè aliud congrua interdum causa deposcat.

7. In obsequiis eorum, maxime qui vice Christi nostrarum sunt animarum custodes, non est reverentia omittenda per caputii abstractionem, dum eis ministramus aut loquimur, quæ per humilem corporis inclinationem, pro loco & tempore, vel alias per humilem obsequendi modum ostenditur. *Superbus autem* (ut ait Prosper) *non observat in obsequiis reverentiã.* Stolidis quibusdam decretum est nulli deferre, discretionem personarum & graduum non curare; curantibus nunc adulationis, nunc acceptionis persona-

Reverendi seniores.

3. de vita. 5. tēp: 8.

sonarum crimen impingere, & admodum confusionis amici, ut superioribus de superbia caveant, sibi non cavent. Fœdum enim irreverentiæ vitium pro religione ostendunt. Humilitatem majoribus exhibendam, Evangelii sanctio & professio nostra commendat: nusquam tamen (ut credo) superbiam aliis, seu temerariam paritatis usurpationem indulget. Seniorum est utiq; ut humiliter sentiant, venerationem non appetant, humiles se aliis ac sociales exhibeant. Sapientis est consilium; *Quanto magnus es, humilia te in omnibus.* Sapientiæ verò præceptum. *Qui major est vestrum, fiat sicut junior.* Et Petrus cum dixisset: *Adolescentes subditi estote senioribus;* pro utrisque intulit. *Omnes invicem humi-*

Joã: 20.
3.

Ecccl: 3.

20.

Luc:

22. 26.

1. Petr:

5. 6.

humilitatem insinuate. Cæterū
 cum omni indifferenter personæ,
 humilitas sit quædã turris forti-
 tudinis à facie inimici: nescio quo
 pacto tamen vis ejus major est in
 majoribus, & clarioribus clarior
 comprobatur.

Bern. 2.
 de cõsi-
 derat.
 paulo
 post
 med.
 Pl. 60.

8. Porrò non solùm respectu
 personarum, ut dictum est, ve-
 rumetiam respectu loci, ut est
 Ecclesia, maximè circa altare,
 irreverentia est vitanda. Circa
 altare, ut cum ad ipsum acce-
 ditur, maturior & humilior ge-
 stus accedentis, & maximè mi-
 nistrantis devotionem osten-
 dat: nec aliquis cum impetu
 vel inhonestè accedat. In Ec-
 clesia verò cavendum, ne (quã-
 vis extra canonici tẽpus offi-
 cii,) loquendo vel ridendo, vel
 aliquo quovis modo minus ho-
 nestè aliquid fiat. In aulam re-

Irreve-
 rentia
 in sa-
 cra lo-
 ca.

giam

Hö: 15. *giam ingressurus* (ait S. Chryso-
 in Ep: *stomus) oculis, incessu, & habi-*
 ad *tu te componis: & in Ecclesiam*
 Heb: in *ingressuro, quæ est verè aula re-*
 mor: *gia, rides?*

Irreve-
 rentia
 in fe-
 stos di-
 es.

Instit:
 mō, ad
 novit:
 cap: 4.

9. Est etiam sacro tempori,
 hoc est, Dominicis diebus &
 solemnioribus deferendū: ut
 in eis à communi operum oc-
 cupatione cessetur, & divinis
 officiis attentius insistatur. Nā
 ut ait Hugo: *Festi dies aliud stu-*
diū, & aliū conuersandi modum
exigunt, atq; aliū hi, in quibus
licet operari, exposcunt. In illis,
inquit, nos oportet ad celebrāda
mysteria diuina deuotiùs intē-
dere, atq; in orationib9 diutiùs
perseuerare, omnem deniq; actū,
& omnem motum cordis pari-
ter & corporis, diuino ministe-
rio mancipare, atq; ut ita di-
cam, quadam conuersationis no-
 vita-

vitae, festos dies honorare. In ceteris verò diebus, in quibus operari licet, nullus omnino otiosus apparere debet. De irreverentia in divinis officiis & rebus ad ea spectantibus evitanda infra per reverentiae positionem agetur.

De Disciplina in generali

C A P U T VII.

I. **D**lecto de preparatoriis ad disciplinam, & aliquibus ejus effectibus incidenter, sequitur ut de ipsa plenius exprimamus; quæ vetustate deposita, animoque contra hostis insidias stabilita, super radicem humilitatis confurgit. Primum, in generali quid sit, quæ ejus utilitas, qualiter ad ejus perveniatur notitiam, & de ipsius custodia: deinde in speciali dicamus.

Disci-
plina
quid
Insti:
mō: ad
novit.
cap. 10.

Quæ e-
jus uti-
litas.

mus. *Disciplina est, (ut ait Hugo) conversatio bona & honesta, cui parum est mala non agere, sed studet etiam in his quæ benè agit, per cuncta irreprehensibilis apparere. Item, disciplina est omnium membrorum motus ordinatus, & dispositio decens in omni habitu & actione. Audistis. inquit, disciplina quid sit, nunc attendite quæ utilis & necessaria sit. Disciplina est malorum desideriorum carcer, frænum lascivie, elationis jugum; quæ domat intemperantiã, levitatem ligat, & inordinatos motus mentis suffocat. Sicut enim de inconstantia mentis nascitur inordinata motio corporis: ita quoque, dum corpus per disciplinã stringitur, animus ad constantiam solidatur, & paulatim intrinsecis mens ad quietem componitur, cum per disciplinæ custodiã, mali motus foras*

ras fluere non sinuntur. Sed qui
 statum mentis perdit, sub sequē
 ter foris in incōstantiā motionis
 defluit: atq; in exteriori mobili-
 tate indicat, quōd nulla interiūs
 radice subsistat. Unde per Salo-
 monē dicitur. Homo apostata
 vir inutilis, graditur ore per-
 verso, annuit oculis, terit pede,
 digito loquitur.

2. Sciētia quæ ad institutionē re-
 ctē & honestē vivēdi pertinet,
 multis modis hominē colligere &
 cōparare sibi oportet; partī ratio-
 ne, partī doctrina, partī exēplo,
 partī meditatione sãctarū scri-
 pturarū, partī assidua inspectiōne
 operū & morum suorū. Hoc no-
 vissimū maximè fortassis præ ca-
 teris necessariū: ut sic scilicet ho-
 mo in omnibus operibus suis sit
 circumspēctus & providus; &
 quotidiana discussiōne cogitatio-

Greg:
 curæ
 past: p.
 3. c. 1.:
 admon
 24.

Prov: c.
 12.

Hugo
 ubi
 sup: c.
 1. Quo-
 modo
 disci-
 plina
 cōpare-
 tur.

Hugo
 ubi sup.
 c. 9. Re-
 colle-
 ctio se-
 dulo
 servāda
 quoti-
 die.

nes locutiones pariter & facta
sua, apud semetipsū examinet.
Sapientes quippe sēper agēdo di-
scunt, & exercitiū bonorum o-
perū, quotidianis profectibus in
majorem virtutis agnitionē ex-
crescunt. Per experiētiā namq̄,
eorū quæ faciunt, ad ea quæ po-
stea agenda fuerint, cautiores fi-
unt.

Servā-
da stu-
diolo
ubi ne-
glecta
scādalu
gene-
rat.

Hugo à
S. Viā:
II. 2. in-
stit. mō:
ad nov:
c. 3.

3. Et quāvis in nullo loco disci-
plinam suam homo deserere de-
beat; diligentius tamen & magis
solicite ibi est servāda, ubi negle-
cta generat scandalū, vel custo-
dita bonæ imitationis exemplū.

Hinc discernendū erit, quæ sint
illa, quæ in disciplina custodiēda
nunquā intermitteri; & quæ rur-
sū illa sint, quæ pro loco & tē-
pore, nūc intermitteri, nūc exer-
ceri volent. Sæpe tamen etiam
illa, quæ in publico necessaria sūt,
prius

prius in secreto exercitationis usum exposcunt: quia si prorsus ea in occulto negligimus, uti postmodum eis dum opus est, in publico non valemus; Et tunc autem prorsus a disciplina deficientes, intuentibus scandalum facimus, aut ineptè id, quod in nobis non est, simulare conantes, irrisionem excitamus.

De disciplina in speciali

CAPUT VIII.

JAm de disciplina in speciali Partitio.
inter fratres & extraneos servanda videndum. Inter fratres, primò de disciplina circa spiritualia quædam, deinde circa corporalia. Circa spiritualia verò, primo quantum ad amotionem mali, & quantum ad positionem boni, quo ad amotionem mali erit primo de disciplina circa confessionem pri-

D2

vatam;

ubi su-
pra rep:
prace.

vatam; deinde circa publicam attendendum. Et cum disciplina per Hugonem (ut dictum est) bona & honesta conversatio describatur: in dicendis de ea ad bonitatem simul & honestatem considerationis est oculus dirigendus.

De disciplina circa Confessionem privatam

C A P U T IX.

1. **D**E quotidianis offensis, sine quibus hæc vita non ducitur, facienda est confessio: de privatis privata; de publicis publica, & nihilominus quandoque privata. Attendendum est de confessione privata, quibus, quoties, quando, & ubi fieri debeat, & quæ sit circa eam novis fratribus disciplina servanda. Debent superiori, vel,

Cui &
quoties
fit cõfi-
tendum
novi-
tio.

vel, si ipse ordinaverit, instructori suo, & non alii, nisi ejus in absentia ei tantum, quem superior vel instructor, de superiorum assensu, eis duxerit assignandum, tribus vicibus in qualibet hebdomada vel pluries, secundum quod necesse habuerint, indicto sibi tempore & loco, pro Sacramenti reverentia, cum diligentia confiteri. Nunquam eis placeat vicaria confessoris mutatio, ut nunc uni confiteantur, nunc alteri quin potius, si quando id cogat necessitas, notabilia deinde ad principalem referant confessorem, causa tamen devotionis, eadem pluribus posunt confiteri aliter non est conscientiae ordinatae seu purae, varios quaerere confessores. Fit tamē salubriter, ut cui de pec-

catis præteritis semel generaliter quis est confessus, de quotidianis etiam confiteantur eadem, vel novo si hæserit, curatori, suorum denuo vulnerum, perfectè aperiat corruptelam.

Cōfessio fit discretè.

2. Disciplinam circa confessionem discretio, puritas & reverentia probant. Habeant discretionis cautelam, ut antequam ad confessionem accedant, diligenti super confitendis consideratione præhabita, offensas prius suas speciales, deinde alias, seriatim & breviter sine culparum & verborum replicatione inutili, prosequentes, confessionem suam sub prima & ultima, culpæ nominatione concludant, aliqua tamen devotioni interdum, vel conscientiæ replicatio indulgetur.

3. Sit

Ad Novitios Pars I.

3. Sit & pura confessio; ut <sup>Ea pu-
ra.</sup> confiteatur simpliciter & devotè, sine excusatione, sine accusatione vel nominatione alterius, de quibus habuerit cōscientiam remordentem, nec specialia passim sub generalitate pertranscant. Tentationes suas, & cogitationes malas nulla ratione occultent: non cō- <sup>Eccl:
19. 1.</sup> temnant modica, ne paulatim defluant ad majora. In domo namquē, quam subintrans radius solis illuminat, quantumcunque fuerit præmundata, atomi nihilominus diligentius intuenti apparent: sic & cor radiis gratiæ illustratum, etiā minima videt, ac vitiorum laqueos subtili examinatione discernit. Quanto quis fuerit mente purgator, tanto se fordidiorē videbit, & majores

Simile elegās.

D4 causas

causas humilitatis inveniet. Deponēdæ tamē sunt scrupulositates quædā superfluxæ, quæ conscientiam in erroris confusionem inducunt.

Cū re-
veren-
tia.

4. Reverentiam non solum interiorem, verumetiam exteriorem decet confitentem habere: ut suo deferens cōfessori, se illi sive in elatione capitis, sive in alia corporis dispositione, si commodè vitare poterit, non coæquet, sed flexis genibus, dum confitetur, nudato ac demisso capite, sit humiliter coram eo.

De disciplina circa confessionem publicam

C A P U T X.

1. **O**ffensæ publicæ, publicam (ut dictum est) confessionem requirunt, circa quã atten-

attendendum est, ubi, de quibus, & qualiter fieri debeat.

Confessionem hujusmodi facere debent, aut coram superiore in Capitulo professorum, si adesse liceat & sit moris, aut coram instructore suo, quando tenet eis capitulum separatim; aut alibi privatè coram aliquo vel aliquibus, si privatè offenderint coram eis. Ante omnia si perceperint se facto vel verbo aliquem vel leviter offendisse, ante confessionem vel dormitionem, eum humili studeant satisfactione placare, & in petitione veniæ prævenire; ne alius præveniens de manibus eorum humilitatis mercedem subripiat.

Ubi faciēda cōfessio publica, & de quibus.

Offensus cito humili satisfactione placandus.

2. In Capitulo Professorum statim post Pretiosa, recommendationibus factis, se de ma-

In Capitulo de manifestationibus

nifestioribus & majoribus offensis accusent: deinde ipsum Capitulum insimul exituri, & ad locum sibi determinatum, ad quem non sit sæcularium accessus, ituri. Mos tamen jam apud multos providè abnuit, fratres novos in Capitulo satisfacere professorum: sed pro eorum offensis suis ibidem proclamatur seu præmonetur instructor.

Instructor
no vitios
sæpe
cõvo-
cans
quo
modo
instituet.

3. In secūdo Capitulo, videlicet Instructoris (quod debet eis tenere duabus vicibus, vel pluries, si superiori videbitur in qualibet septimana) super prædictis satisfaciant, si in primo Capitulo non fuerit satisfactū, alioquin super notabilibus & apertis (juxta ejusdem instructoris monitiones) offensis & negligentis se accusent;

qui

qui super his, de quibus sibi expedire videbitur, eos charitative corripuens, prout cujusq; moribus videbitur expedire, salutaribus debet instruere documentis; cōsiderans diligenter, utrum Deum quærant ex animo; si sint ad orationem vigiles, & ad divinum officium solliciti, si ad injūcta faciles & devoti, si ad correctionem & opprobria patientes: ut sic de moribus eorum & proposito, habeatur plenior certitudo. Matrem se illis in lenitatis dulcedine, patrem in correctionis censura exhibeat. Sit severior iudicio, quàm sermone. *Qui dulcis est eloquio, majora reperiet.* Prov. 16. 33. Nec oportet quòd eis poenitentiam coram toto conventu publice faciendam, sine consensu superioris imponat.

Culpa
agno-
scēda
honestati.

Cautē.

Et hu-
mili-
ter.

S. Bon: Spec: Discip:

4. Postremò, ut disciplinato & debito modo fiat hujusmodi confessio, debēt circa eam honestatem, cautelā & humilitatem servare. Honestatem, ut culpæ narrationē nudo capite, & non ridendo, non circumspiciendo, aut cum manu aliquid faciendo; sed junctis manibus potiùs, vel aliter honeste depositis, exequantur. De cautela dictum est in capitulo præcedenti, quam in hoc præcipuè habeant; ut se paucis verbis expediant; & in culpa sua nullū alium quam seipfos involvant: quod & cautelam, & puritatē concernit. Humilitatem habere debent in gestu corporis, & in verbis. In gestu quidem, ut ad terram, juxta fratrum consuetudinem, se prosternant humiliter. In verbis autem, ut

ver-

verba subjectionis & poenitentiae, nullam sint omnino notam superbiae vel impatientiae continentia.

5. Quando in Capitulo vel extra nimis austere, vel nimis iuste suo iudicio, super aliquo arguuntur, non turbentur animo: sed potius pro fratrum diligentia circa ipsos, qui quos amant, arguunt & castigant; & exercitio virtutis oblato, in Domino gaudeant & exultent, ad verba & verbera propter Christum gratanter & humiliter parati sustinenda.

*Equo
animo
ferenda
correctio.*

6. Et licet fratres professi aliquando propter infirmos, providè duxerint abstinendum, ne pro qualibet offensa reprehendant eos indifferenter, aut nimis superbe, quamvis pie, ut si quid in eis reprehensibile viderint

Repre-
hendi
deside-
rēt no-
vitii ab
ōnib9.

Lib: de
virt: 4.
cap: cō-
tinē: a-
pud Se-
ro.

4. Mar-
ci, cap:
24:

derint suo consultius denun-
tiant instructori: ipsi tamen
fratres novitii ab omnibus cor-
ripi, & ab omnibus erudiri af-
fectent. *Qui non vult corripī,
nō vult corrigi,* ait quidam. *Ad-
moneberis (inquit) libenter, re-
prehenderis patienter.* Probata
siquidem patientiæ virtus, red-
det eos Deo & fratribus gratio-
sos. Culpam suam nullo mo-
do defendant, nimirum (ut
ait Beatus Gregorius) *que de-
fenditur culpa, geminatur.* Sed
si sentiunt se immunes, satisfac-
tione semper quantumcunq;
fuerint innocentes, humiliter
præoblata, possunt innocentiam
suam, cum reverentia tamen,
corripienti ostendere, si requi-
siti fuerint aut permisi, unde
Sanctus Franciscus: *Beatus ser-
vus, qui non est velox ad excusā-
dum;*

dū; Et humiliter iustinet verecandiam Et reprehensionem de peccato, ubi non commisit culpā.

S. Frac. in admonitionib. ad fratres, ubi de correctione. Par: 1.

De disciplina quo ad positionem boni

C A P U T XI.

Concurrit jam de disciplina quo ad positionem boni aliquid tangere. Et primò de disciplina circa informationē cordis; ad quam est lectio illuminans intellectum, & oratio accendens affectum. Secundò, circa exercitationem oris; ad quam divinum spectat officiū. Tertiò, circa exercitationem operis; ad quam spectat altaris ministerium.

firm: trium ord: f. 1: 2o. to. 2. Petitio

De disciplina circa cordis informationem, Et primò de oratione

Orati-
oni in-
stādū in
omni
loco.

I. INSTENT orationi ferventer,
non solū in oratorio, ve-
rumetiam ubicumquē fuerint,
cū ipsi sint templum Dei: aut
certē in lectis occultē, ac sine
perceptibili sibilo: quippe tan-
to securior, quantō secretior e-
xistit oratio. Et quasi Capitulū
sibimetipsis tenentes, in quo
proficiant vel deficiant, quoti-
diana secū discussione perqui-
rāt, de vocatione sua, & inume-
ris beneficiis Salvatoris, gra-
tias ei debitas, tota mentis de-
votione solventes, quod incho-
averunt bonum, ab eo perfici
instantissima oratione depo-
scant. Nec solū pro se, ve-
rumetiam pro aliis tam vivis,
quā mortuis orent: & quasi
quoddam memento sibi consti-
tuant. Poterit oraturus primō
de

de laude Dei incipere, hinc im-
 pensa sibi beneficia memorare:
 deinde necessitates, quas pati-
 tur, & defectus exponere; po-
 stemò humiliter postulare. Or-
 do tamen & modus, quem Spi-
 ritus Sanctus suggerit, est ser-
 vandus in oratione, & qui affe-
 ctui magis sapit.

Orandi
 modus.
 Basil: i-
 ta orā-
 dū do-
 cet, lib:
 cōstit:
 monast.
 Cap: 2.

2. Ad orandi studiū medita-
 tio provocat & informat. Hu-
 go dicit: *Sic orationi sancta me-
 ditatio necessaria est, ut omnino
 perfecta esse oratio nequeat, si eā
 meditatio nō comitetur aut pra-
 cedat. Nam & hi, qui mala sua
 considerare negligunt, aut nihil
 petendo facile per ignorantiam
 falluntur, aut certè minis quàm
 oportet dignè petēdo, per desidiā
 reperiūt. Quanto homo magis
 mala sua intelligit, rāro amplius
 suspirat & gemit. Primum ergo
 necesse*

Medi-
 tatio:
 neces-
 saria
 oratio-
 ni. In-
 stitut.
 monast:
 de mo-
 do orā-
 di cap:
 1.

S. Bon: Spec: Discip:

*neceſſe eſt, ut ſi prudenter & utili-
liter Deum orare volumus, ani-
mum noſtrū jugi meditatione e-
xerceamus, & in conſideratione
miſeriæ noſtræ diſcamus; quid no-
bis neceſſe ſit petere, & incōſide-
ratione miſericordiæ Dei noſtri,
quo deſiderio debeamus poſtulare.
Iſtis duabus aliis ſcilicet miſeria
hominis & miſericordia Dei Re-
demptoris, oratio ſubleuatur.*

*Oratio
devota
ſit.*

3. Sic autem ſemper devota,
quæ oportunitate iuuetur, fre-
quentia foveatur. Devotionem
intentio, diligentia, puritas &
affectio probant. Tota men-
tis intentio, à curis exteriori-
bus revocata, orationis vigilā-
tiæ eſt applicanda: ne aliquid
aliud præter id ſolū, quod pre-
catur, animus cogitet. Unde
Iſidorus: *Non eſt labiorum, ſed
cordis oratio.* Dum orant, ſic
ſemet-

femetipfos considerent, tanquam præsentatos Domino majestatis. *Negligentes autem orationes, nec ab ipso homine impetrare valent, quod volūt.* Et non in multiloquio, sed in puritate cordis & compunctione lachrymarum, nos exaudiri sciamus. Et ideo brevis debet esse & pura oratio, nisi fortè ex affectu inspirationis divinæ gratiæ pretendatur. Quanto verò timore, fervore, & reverentia sit Domino supplicandum, insinuavit, qui docuit nūquam sine gemitu esse orandum.

De sūmo bono l. 3. c. 7. sēt. 4. ind: senten: 2.

4. Oportunitas loci & temporis, quietis, motuum internorum, dispositæ affectionis & otii ad orandum non transeat otiosa. Qui oportunitatem deserit, oportunitas eum fugit.

Isidor: de sūmo bono l. 3. c. 7. sent: 5. Orati: omi deseruit loco secreti or.

Isido-

Ifidor.
ubi
sup: sē:
37.

Ifidorus; *Oratio privatis locis
oportunitis funditur, cum Deo tā-
tum teste depromitur.* Proderit
ergo aliquando ad obtinendā
compunctionem, si ita semoti
fuerint, ut puras manus ad cœ-
lum levando, etiam suam inter-
dum audiant vocem. Nonnū-
quam etiam ad sublevandam
intentionem, in cœlum suspi-
ciant: ut corpus pariter & ani-
mus tendatur ad Dominum; &
ibi sit, cor ubi est thesaurus suus
Dominus JESUS Christus.

Mat: 6.
11.

Manē
& ve-
sperē
orādū.

neru:
ferm:
86. 10.
Cāt: in
med.

5. Cæterū manē & vesperē,
tempus est orationis oportunū
quod penitus peculiari vacuū
oratione, si vacat, culpabiliter
præteritur. *Maximè autē cum
profundū nocturnus sopor indicit
silentiū, tunc planē liberior erit
puriorq; oratio, nullo tūc turbata
clamore, nulla aspiciētis laude*

tentata. Sic mentis tranquillitas, & quædam spontanea quædoque animi promptitudo, imò inspiratio quæ se offert, otiiq; libertas non innoxie negliguntur: quæ etiam si defierint, labore sunt quodam ac studio comparanda, psalmorum, hymnorum, sanctarum meditationum, & genuflexionis instantia, devotionis est spiritus excitandus. Otium si desit, sicut ad cibum corporis, ita quoq; ad refectionem animæ est vendicandum. Sicut enim carnalibus cibus alitur homo exterior, sic devotis orationibus homo interior pascitur & nutritur. Porrò devotus quisq; vix oportunitate fraudatur? Deum enim quem ex animo quærit, ubiq; invocans invenit. Ignavus autem & tepidus, nec in ipso

Oratio
pascit
animum.

Luc: 7. pfo valet oratorio, orandi affe-
 38. ctum invenire. Plorat in con-
 vivo Magdalena, nec etiam
 presentia eam impedit convi-
 varum: in ipso autem templo
 Luc: 18 desipit ipse Phariseus.

Frequē- 6. Est autem frequēter orādū:
 ter orā- quia oratio est hostis flagellum,
 dū. Iud: peccatoris subsidium, proximi
 l. 3. de solatium, Dei Sacrificium. Fre-
 summo quens oratio, vitiorū impugna-
 bono. c. tionem extingvit. In oratione
 7. sct: 1. datur voluntas bona. Oratio
 frequentata est mutatio animæ,
 Quamobrem post horas cano-
 nicas, antequam oratoriū exe-
 ant, aliquid laudis vel oratio-
 nis gratuitum Deo munuscu-
 lum offerant, quem frequenter
 per negligentiam in officii de-
 biti exhibitione offenderunt.
 Assvescant huic consuetudini
 sanctæ frequenter insistere &
 constan-

constanter, motusque animi
refugos discant Deo vel paulu-
lum applicare.

De Lectione

C A P U T XIII.

1. **L**ectionibus quoque divi-
nis est anima nutrienda:
ideirco illis (qui primò circa
divinum officium addiscendū
prout infrà dicetur, extiterint
diligenter per instructionem
imbuendi) scriptura est aliqua
ex sacra pagina, ad morum in-
formationem conveniens pro-
videnda, potiùs spiritualis con-
solationis habendæ, quàm stu-
dii gratia. Novorum studium
fratrum, in orationis instãtia,
in divini exercitio officii, & fra-
trum obsequiis maximè debet
esse.

Lectione
sacra
ad pie-
tatem.

2. In

Dile-
ctione
est ora-
tio for-
manda.

2. In lectione itaq; si qua si-
bi permitti contigerit, non ma-
gis quærant scientiam quàm sa-
porem. Hauriendus est sæpè
de lectionis serie affectus, & for-
manda inde oratio, quæ lectio-
nem nonnunquam interrup-
pat: hoc enim modo divina le-
ctio lecta confert, intelligentiã
salutarem. Et scientia quæ pro
virtute despicitur, per virtutẽ
postmodum melius invenitur.
Certis autem horis, certæ le-
ctioni vacandum est. Fortuita
lectio & quæsi casu reperta nõ
ædificat, sed reddit instabilẽ
animam. Certis est ingeniis
immorandum, & assuefacien-
dus est animus. Fastidientis est
stomachi multa degustare. De
quotidiana lectione, aliquid
quotidie in ventrem memoriæ
dimittendum est, quod fidelius
dige-

digeratur, & sursum revocatū
crebrius ruminetur; quod pro-
posito conveniat, quod inten-
tioni proficiat, quod detineat
animum, ut aliena cogitare
non libeat.

De divino officio in generali

C A P U T XIII.

I. **R**estat de officio, prout
est in addiscendo, deinde
prout est in exequendo videre.
Addiscendum est divinum of-
ficium, maximè in principio
diligenter. Et licet de totali
officio & ordinis ejus usu seu
forma, notitia non habere oporteat; sunt tamen quædam com-
munia, scilicet officium Beatæ
Mariæ Virginis, & mortuorum;
cōmune de Sanctis, cū Psalmis,
Hymnis, & cæteris omnibus
ad illud spectantibus, lectio-

Quæ sit
memo-
riter
discen-
da.

E nibus

nibus tantum exceptis; Prima, Completorium, & Pretiosa, capitula & preces, suffragia horarum ferialium: absolutiones & benedictiones, quæ in Matutinis dicuntur; hymni feriæ, laudumque psalmi, & cantica; benedictio quoque mensæ cum gratiis; nec non & psalmi Primæ dominicalis, omnes etiam psalmi à cetero nono usque ad ultimum, nisi totum, quod magis expedit, discatur psalterium, sunt corde tenus addiscenda; & menti per exercitium artius imprimenda.

Prævidendum officium divinum.

2. In Sabbatis quoque & præcipuarum solennitatum vigiliis, prævidendum est divinum officium tam in littera, quam in nota. Quoties autem extra chororum cantatur, propter honestatem, & ne orantibus vel studentibus

dentibus fratribus impedimē-
tum præstetur, vocem in can-
tu deprimi decet. Et post re-
fectionem, præcipuè in verbis
modestiã congruit observare.

Ante sumptum cibum (ut inquit
Hugo) *magis hilares esse conve-*
nit, ne ipsa nostra abstinētia gra-
vis & molesta videatur: post ve-
rò magis modestos & tacitos; ne
per gulæ vitium, crapula nos in-
flasse videatur.

Instit:
mē: ad
novit:
cap: 4.

De disciplina officii in choro

CAPUT XV.

1. **A**D disciplinam in divino
officio, cūm in Ecclesia
dicitur, observandam, reveren-
tia specialis, diligentia quoq;
& honestas præcipuè requirū-
tur, reverentia tam interior
quàm exterior est habenda. In-
terior; ut cum timore & humi-

Reve-
rētia
interi-
or in
div: off:

litate, tanquam Deo visibiliter
præsente psallamus. De hoc
ait Beatus Benedictus: *Ubiqz*
(inquit) *credimus Divinā esse*

Reg: 1.
19.

*præsentiā: maximè hoc sine du-
bitatione aliqua credim9, cū ad
divinū opus assistimus. Ideo sem-
per memores sumus, quod ait Pro-
pheta, Servite Domino in timo-
re. Cōsiderem9, qualiter oporteat*

Pfal: 3.
12.

*nos in cōspectu divinitatis & An-
gelorū ejus assistere: & sic stem9
ad psallendum, ut mens nostra
concordet voci nostræ.*

Reve-
gentia
exteri-
or.

2. Reyerentia exterior in hoc
attenditur, ut devotè incline-
tur, & quando standum fuerit,
stetur: fiat etiam prostratio,
quando fuerit facienda, de
quorum disciplina infra tange-
tur. Est & reverentiæ, ut in
officio ad ea, quæ more agen-
te singulariter unus dicit, puta
colle-

collectas, versiculos, & alia quoque hujusmodi, caput nudet, nempe quæ ab uno dumtaxat in Ecclesia de more dicuntur, nudato capite etiam debent dici extra chorum. Orandum est secundum Apostolum, *capite non velato*, saltem ubi aliquid solenni distinctione profertur, nudi quoque reverentia capitis vel verticis, devota quædam in officio veneramur. Verum irreverens quisque nec solennia nec alia devota discernit.

I. Cor.
II. 4. 7.

3. Diligentiam in officio probat strenuitas quædam, prudensque sollicitudo, habens circa necessaria providentiam, & contra impedimenta cautelam. Strenuitas corporis, inertiam fugat torporis, nec dormitationes, quas pigritia nutrit, pa-

Diligētia in officio divino

S. Bon: Spec: Discip:

titur; quippe *Intenta supplicatio, dormire cor mundum vetat.* Dormitatio in officio tunc maximè imputatur, & omisi dicitur restitutione officii redimenda, quando manum in sinu tenendo, vel segniter appodiando, ei occasionem quis præstat, aut surrepentem viriliter non repellit.

Provi- 4. Providētia respectu rerum
dentia. providendarum & dicendarū attenditur: ut videlicet libri & alia necessaria ad officium, præparentur tempore opportuno; legenda quoque & cantanda studiosè ante prævisa, quādo & quomodo sint dicenda, dicantur. Debitus legendi & cantandi modus est, ut nec nimium festinetur, nec nimia fiat, aut inæqualis protractio: sed cū pausantibus statim pausetur,

setur, ut vox unius vix inter alios discerni possit.

5. Cautela denique est necessaria: ut eorum quæ Divinum impediunt officium, occasiones vitentur. Ea propter dum officium quis dicit, non debet studere, aut per libros respicere; aut alicui, si vitari possit, occupationi vacare; sive in lampadibus præparandis, sive in quibusdam aliis, quæ usq; post officium commodè differri possunt. Indignum quoque in divino officio, venandis vermiculis & maetandis intèdere, quibus palam in oratorio digitos aut ligna fœdare frõs inverecunda non metuit.

Et cautela.

6. Honestas in choro, in exteriorum ætuum gravitate, in corporis decenti & uniformi dispositione accipi potest. Sa-

Honestas in officio divino.

Pf: 23. nè in populo gravi laudatur De-
 28. us. Gravitas autē inquietudinē,
 dissolutionem & tumultum ex-
 cludit. Inquietudo in motu
 membrorum consistit, sive ca-
 pitis in circumagendo, sive o-
 culorum in circumspiciendo
 per chorum, vel alibi, ubi po-
 tiùs ad librum pro psalmis, vel
 aliis veraciter decantandis, vel
 ad terram pro vagis arcendis
 respectibus, mentis non medio-
 criter vagationem causantibus,
 urgendi sunt; sive manuum in
 fricando, vel volvendo curio-
 sè librorum folia; vel aliud su-
 perfluè faciendo, sive pedum
 in discurrendo, ut si quis ora-
 torium frequenter exeat, aut
 per chorum frivolis occasioni-
 bus inventis discurrat. Tunc
 enim etiam utilia sunt aliquo-
 ties differenda, propter vitatio-
 nem discursûs. 7. Diss-

rioris stalli spatium occupādo, & tergum ad retrò stantem socium protendendo, aut dum sedent, pedes suos usque ad scabellum formæ contiguum, licentius extendendo. Notabilis tibiārum extensio vel dilatatio, dum sedetur, minus honesta est. Indecens ergo quæ vaga & turpis est dispositio: imò utrobique deformitas, sed maximè in officio, conventu assistente vitanda. Honestos enim per omnia exigit mores, conventualis honestas.

II. Uniformitas est in prostratione & inclinatione specialiter (quanquā in aliis generaliter) observanda. In prostratione, ut nō alius subtus formā chori, & alius super fedile: sed omnes supradictam formam se prosternant, & operto capite silen-

Uniformitas
in choro
in prostratione.

Inclina-
tio
ut tem-
pestiva
sit.

filenter orent, ne impediunt circumstantes, manu ad genas accubitando nunquam applicata, aut brachiis extra eandem formam extentis, sed super istam honestè & humiliter dispositis. In inclinatione; ut uniformiter apud omnes sit, tempestiva, devota, sufficiens, & honesta. Tempestiva quidem, ut inclinaturus surgendo, & elevando sedile, tempus vel paululum inclinationis præveniat, ut verbi causa, quando post psalmum fuerit inclinandum, ultin i versus sine jam accedente, surgatur, quatenus deinde liberè inclinetur, vel certè inclinationem sedis aptatio subsequatur.

Devo-
ta.

12. In inclinatione verò debet devotio apparere, ut fiat humiliter & profunde. Non est devoti sed pigri, rigido stante corpore,

pore tenui motu capitis inclinare: est enim corpus, depressis aliquantulum renibus, ne capiti coæquetur adeò demittendum, ut ipsum ferè super genua brachiis interpositis reclinetur. Alioquin inclina, si nosti faciliùs, humiliter tamè & profundè. Extra chorum tamen, & aliquando fortè in choro, in officio planè & sine cantu dicto, minor sufficere videtur inclinationis profunditas. Sunt qui culpabili admodum remissione traducti, hunc reverentiæ cultum Domino subtrahentes, evacuant: dum aut resident prorsus usq; post factam memoriam Trinitatis; aut tunc etiam surgunt, & sedili elevando intendunt, quando fuerat inclinandum: aut ex negligentia vitio non inclinât.

Quan-

Quanti autem fit hæc noxa detrimenti, Beata Dei-Genitrix seniori cuidam in choro psallentium fratrum indicasse refertur: quæ inclinantis ad Sanctæ memoriam Trinitatis, suum ipsa filium singulis offerebat, quendam verò minimè inclinātem, verso ab eo vultu, velut hac gratia indignum pertransibat.

Sufficiens & honesta. 13. Sufficiens seu etiam perfecta debet esse inclinatio: ut ab ea citius debito non surgatur: honor quidem Patri, & Filio, & Spiritui Sancto, sine differentia exhibendus est. Honestas quidem in corporis, manuum, & habitus decenti dispositione consistit. Et quantum ad habitum; ut maximè caputio caveatur, ne operata fronte super oculos defluat cum inclinatur.

Prode-

7. Dissolutio verò in verbis aut risu, (quibus in choro vanissimum est dissolvi) & in cantu considerari potest: ut si quis punctos in nota nunc diminuens, nunc pro suo libitu addens, muliebriter frangat, aut in falsetum extollat; quod est cūctis & maximè novis fratribus omnino impertinēs. Nūquam in choro altiùs cæteris cantent, sed communem psallentium vocem teneant. Ridiculum etiam si altiori cæteris voce quis cantans, post dictionem vel syllabam, ab illa vocis altitudine recidens; vel eam per interpolationes resumens, non continuet quod incepit.

Dissolutio in choro vitanda.

8. Tumultus in choro per vocis susurrum, per importunitatem spuendi seu exscreandi, seu per impetuofam elevatio-

Et tumultus inter orandum.

nem vel depositionem sediliū fieri solet. Quàm turpe sit in choro susurrium palam est: nescit tamen indisciplinatus & levis lubricam lingvā à sibilis vel mussitationibus cohibere. Vitanda quoq; est in conventu seu congregatione, oratio sibilosa: inepta namqué oratio, quæ una, plures, & sæpe deterior impedit meliores. Est etiam cautè vitandum, ne, dum singulariter aliqua dicuntur in choro, ut collectæ, capitula, &c. notabilis spuendo vel exscreando sonitus fiat, usquè dum capitula ipsa, collectæ, vel lectionis periodus compleatur. Circa hoc etiam dum prædicatur aut legitur, similis est opportunitas observanda. Sedilia verò debent non passim cum pede, sed cum manu elevari,

vari, & cautè deponi: ne aliquis ex hoc sonitus in domo Dei audiatur. Congruè tamen lectionem vel epistolam incepturus expectet, quousq; confidentibus fratribus, sediliũ, si quis fuerit tumultus, quieverit.

9. Ad hæc honesti fratres in corporis dispositione, decèter & uniformiter sint in choro: decenter: quòd sine vaga dispositione, vel turpi, vaga; ut quando chorum ingressi, vel intrante vel astante conventu, nunc segniter resident, nunc stantes quidem, hac & illac membrorum, ut langventium incõgrua quadam exagitatione se gyrant; nunc statuæ instar stallo affixi, & è regione dispositi, velut sui obliti, nec ad altare demissis, ut decet, luminibus, ante inceptum offi-

Cõpositio corporis in choro non sit vaga.

S. Bon: Spec: Discipl:

cium, oraturi se vertunt, vel aliàs religiosè disponunt: sed nudato etiam aliquanto capite, circumquaq; , ut cervus in saltu, vel ruralis in theatro, gyrovagando respectibus, oculos in advenientium vel constantium vultus infigunt, suoque indisciplinato intuitu collateralium orationem, quam ipsi negligunt etiam impediunt.

Nec
turpis
& mol-
lis.

10. Turpis autem erit, si sint ibi molliter, aut remissè se in stallis suis brachiis tibiisq; resolutis, notabiliter incurvando; aut in partem unam penitus ut possunt protenso, in alteram corpore accubando, ita ut lecti mollitiem quærere videantur, aut dum ad altare versi, super lignum quod stallum dividit, se inclinant, extensione scapularum, vel capite anterioris

Proderit ad unitatem servandam, de communi officio notitiam habere. Pulchra valde uniformitas in congregatione & conventu fratrum, *ubi debēt* *Et mores Et animi convenire.* Unanimes uniformitas in fratrum conventu decet, quæ in moribus plurimum unitiva, uniformes ordinat & decorat.

De disciplina officii extra chorum

C A P U T XVI.

1. **S**I quando extra chorum officium dixerint, diligentiam nihilominus & honestatē prædictam debent, in quibus poterunt, studiosè servare: ut dimissis omnibus quæcumquē in manibus fuerint, stantes cū reverentia, juxta traditionem Ecclesiasticæ disciplinæ, præterquā ad lectiones in matutinis,

Stando
orādū
& reverenter.

nis, vel quando alias Creatori suo debitas cum devotione laudes exsolvent, flectentes genua vel inclinantes, pro tempore cum timore Dei. Si quando eos ad sedendum debilitas evidens, vel nimia lassitudo compellat; saltem ad inceptionem officii; ad invitatorium, hymnos & orationem Dominicam; & à capitulo in ante surgere nō omittant. Si etiam in lecto ægritudinis decumbant, reverentiam nihilominus aliquam faciant prout possunt. Sanctus Hieronymus (qui tanta legitur lassitudine fatigatus, ut etiam in stratu suo jacens, funiculo trabe suspenso, manibus apprehenso supinus erigeretur, ut scilicet officium monasterii prout poterat exhiberet) dum exhaustis viribus senex nec senectu-

Habetur in vita S. Hiero: in certo autore descripta. to. 9. operū eiusdē. in fine.

Stuti parcat, nec debilitati blanditur, desidem juniorum, quibus corporis vires utcūq; sufficiunt, irreverentiam, imò dignam derisione desidiam, signis arguit & confundit. Alius pro lentarum tædio febrium, completorium in lecto exsolvere assvetus, fertur per angelū reprehensus audiisse: *completorium sub coceo, nec fructus, nec utilitas.* Sanè in officio Dei, curanda ubiq; magnopere reverentia & honestas: cum ubiq; sit eadem ejus, cui tunc loquimur & astamus deitas & majestas. Tanto enim amplius reverentiæ & diligentia studiū divino debetur officio, quanto id Deo immediatius exhibetur. *Cura officii diligēs, maxima status integritas: Neglectus officii, maxima vitæ corruptio, maxi-*

ma religionis deformitas. Nemo Dei se æstimet fervũ, si Dei potissimã negligat servitutem, quæ appropriato vocabulo, Dei servitium nuncupatur.

Distip-
tè &
conti-
nuè.

2. Debent dicere officium distinctè, continuè, integrè, & ordinatè. *Distinctè;* ne verbum masticeando, vel exiliter proferendo, vel nimium festinando, dicenda confundant. *Continuè;* ut interruptiones in eo non fiant interloquendo, nisi urgẽte necessitate, & hoc quidem psalmo vel oratione, vel quocunquẽ alio, quod tunc fuerit dicendũ, cõpletis, nisi psalmus vel oratio, quem interrumpi oportuit, cõtinuò à capite resumatur; aut inter psalmum & psalmũ mora notabilis fortasse fiat. Parisiis (ut fertur) cùm quidam

Theo-

Theologus unius horæ canonicè incepisset officium, superveniēte Episcopo ad loquendum cum eo, caput sine locutione inclinans: Horam inceptam, Episcopo exspectante, finivit; quam deinde dilationem colloqui, ne moleste ferret, admonuit, causam subinferens, quòd majori Domino loquebatur. quidā propter interruptiones in officio factas, gravissimo afflictus purgatorio memoratur.

3. *Integrè* dicant, ut de dicēdis nihil omittant. Proinde si plures fuerint, qui simul officiū dicant; & unus vel duo juxta laudabilem consuetudinē psalmos, antiphonas, hymnos, & responsoria voce pronuncient altiori, non putent sibi sufficere quòd ab aliis dicitur: sed omnia quæ ad suam pertinent partem,

Integrè.

partem, ac si essent in choro, sub silētio integrè dicant: cū officium extrā, eandem quā intra integritatem requirat.

Et Or-
dinatē.)

4. *Ordinatē* deniq; officium in substantia, tempore, & modo, & omnibus exsequi studeant: postpositiones, implicationes, variationes facile nō admittant. Honestè tamen Prætiōsa, vel aliud extraordinariè aliquando dicitur, dum tamen idipsum suo tēpore minimè negligent. Quis autem sine grandi conscientix scrupulo, proprium officii ordinē, sibiq; religionis sanctione impositum, pro alienis quibuslibet prætermittat, aut qualibet variatione deformet? Quis nisi vanissimus & imprudens, pro certis dubia, pro authēticiis vana, pro necessariis, curiosa inducat?

ducat? Sint igitur Sanctorum officii conditorum devota & stabili ordinatione contenti. nihil eorum vel cōmuni ordinis institutioni præponāt, quālibet ferium & devotum; nec desipientium more stultorum, Græcorum glorias emulentur.

Nō variandū à præscripto.

Insipienti enim nō nisi sua placet: omnis stultitia laborat fastidio sui.

6. Tempus quoque congruū fervent, nec facile præter necessitatem diurnas horas, sive Primam, sive Completorium saltem Canonicum, sive alias, in nocturnas convertant. Fuerunt qui hoc quarundam obtentu traditionum defenderūt, ordinationem Ecclesiasticam officii, confusione temporis irritam facientes. Quando fuerint duo vel plures, quasi chororum sibi constituent, & psalmos

In tempore orādum.

mos atque hymnos accipiant alternatim, ut est consuetudinis conventui. Congruus ordo est in omnibus, ubiq; providè disciplinato servandus. Ordinatam animum, ordinis decor & condecet & condelectat. Inordinati verò est animi, etiã in exterioribus ordinem non curare: & tamen ordinationis exterioris religio, attentionem excitat & affectum.

De Altaris ministerio curando

C A P U T XVII.

I. **A**ltaris ministerium ob reverentiam corporalis presentia Salvatoris, munditia, reverentia, diligentia, honestatis, & circumspeditionis studium speciale requirit. *Miseriamini* (ait Propheta) *qui fertis vasa Domini*. Haud dubium est, hoc de ministris altaris convenien-

Isa: 58.

2 18.

venienter intelligi, quibus spi-
ritualis & corporalis mūditiā
est habenda. Spiritualis; ut
nullus de peccato conscientia
habens læsam vel somno pollu-
tus nocturno, ad tangendum
sacra vasa, vel ad ministrandū,
antequam fuerit confessus ac-
cedat. Nec debet celebratu-
rus confessionem privatam,
quæ ante celebrationem de quo-
tidianis offensis fieri consue-
vit, usque ad altare differre.
Corporalem quoque mundi-
tiam, requirit corporalis præ-
sentia Salvatoris. Idcirco mi-
nistri altaris, non solum ante-
quam se ad ministrandum in-
duant, verumetiam postquam
fuerint omnino parati, expedi-
tis cōmunibus, ad calicis mini-
sterium accessuri, suas iterum
lavent manus. Hoc enim sem-

Mūdi-
tia de-
cet mi-
nistru
altaris.

per debent cavere cautissime, ne communibus manibus, aut manicis suis, vel post immediatum rerum contactum, calicē, aut qui ad ipsum pertinent pānos, vel corporalia tangant: sed si lineam tunicam, quam rochetū vocant, vel super pelliceū cum stricis manicis, vel aptum aliud non habuerint indumentum, calicem præparandum, & in fine Missæ plicadū sacerdoti relinquunt.

Et reverentia circa Sacerdotem.

2. Reverentiam debēt ministri altaris tam ad sacerdotem, quā ad ministeriū, & res etiā de propinquo ad ipsū ministeriū pertinētes habere. Circa sacerdotē, ut quādo secū altari assistūt per aliquātulā capitis inclinationē, & sui elongationē ab eo, ac per humilem debiti exhibitionem officii, reverentiæ

tiæ signum ostendant. Si verò sederit, & ipsi tantùm in superpelliceis fuerint, nequaquã juxta ipsũ in sedilibus, videlicet corqualibus sedi ejus, sed ad scabellum ejus potius, si aptus fuerit locus, vel alibi sedeant. Venerentur eum decore ut cõvenit comitatu, & maximè quando se vertit ad populum, ei adsint; quem ubiquè ut in officio, sic & eo expleto in vestiarium revertentem deducãt, ut acies ordinata, ad altare, deinde si opus fuerit, reversuri.

3. Ministerio reverentiam exhibent, si motu debito & habitu ipsi ministerio convenienti assistant & ministrent: aliter enim non sine nota irreverentiæ ministratur: ut si quisquãvis Diaconus, vel Sacerdos in superpelliceo ad Missam mini-

Circa
mini-
steriũ.

strans, corporalia super altare, præfente Sacerdote vestibus facris induto, replicet, aut cõponat, si quis non habens superpelliceum cum strictis manicis, vel aliud idoneum indumentum, corporalia & calicẽ tractare, aut panem & vinum in communi habitu ministrare præsumat, si quis hostiam in communi eligat loco, vel electam reponat, quæ in pixide manu sua mundissima est potius eligenda, & electa super patenam ipsam, vel super corporalia decentius reponenda. Nec audiendi sunt illi, qui ad mēsam Domini non aliã quàm ad mensam corporis, curant munditiam, super pannos, qui libris ad secretarum vel pallarum custodiam supponuntur, calicem passim, vel consecrandam

dum hostiam reponentes. Singularem hostiæ cultum, singularis decet munditia.

4. Ad res quoque necessarias, ut sunt corporalia, panni calicis, ipse calix, & missale, est reverentia adhibenda, quam munditiæ studiū maximè probat. Hujus intuitu, pannus omnis suspectus, aut quem color impedit abluī, à corporalibus arcetur & calice. In pixidibus hostiarum, mundissimus sacculus lineus hostias contineat. Similiter & calices mundis sacculis lineis involvātur. Quisquis ergo ad altaris utēsi- lia sacra reverentiam munditiæ curat, circa ipsa operosius studeat. De communibus libris, si quos aliquando propter officium inevitabili fortè necessitate cogente, poni super

Et corporalia
aliaque
altaris
vasa.

S. Bon. Spec: Discip:

Calix
reverē-
ter at-
tractā-
dus.

altare contingit, omnino ca-
veant, ne corporalia vel pan-
nos calicis aliquo modo tan-
gant. Cum corporalibus vel
calicis ipsius mappula, nūquā
labia vel oculos tangant, devo-
tionis alicujus obtentu. Calix
cum summa tractetur mundi-
tia, quando de loco ad locum
defertur, non super libram aut
vestimentum, sed altē in manū
mundissima, vel reposito-
rium portetur: nec extra reposito-
rium ipsum prāterquam super
altare, vel in alio loco mūdis-
simo teneatur. Missale in loco
reponatur honesto: & si non-
nunquam illud extra Ecclesiā,
vel alias quā ad missam tene-
ri contingat, panno aliquo mū-
do prāter suam camisiam in-
volvatur. Deniquē reverentiā
in ministerio, habitus decens,

cura

cura munditiæ: & in executione maturitas attestantur. Reverentia simul & cautela munditiæ, communes corporis vestes prohibent ab altari. Et si in his pluriū opponas ineptias, habet æmulos plurimos vitiū, rarissimos disciplina. *Non à pluribus, sed ab honestioribus forma sumenda est.*

5. Ad hoc tam celebrās quàm Sacer- minister, circa officium suum, dotum magnam debent diligentiam diligē- adhibere. Sacerdos quidem tia in circa provisionem dicendorū Missa. & agendorum in Missa: ne defectum faciat in dicendis, formam seu modū Ordinis in celebrando postponens, aliam auctoritate sua introducat. Oblationi calicis aquā ipse infundat, quod à nullo sine ipsius jussione est præsumendum. De-

Infula
flemē-
tū Sa-
cerdo-
tis quod
nobis
dicitur
amicty.
Et mini-
strorū.

bet etiam circa custodiam mū-
ditix manuum & pannorum
esse intentus, manuum; ut eas
ad tangendum communia, vel
carnem nudam, sive in facie,
sive alibi non apponat, nisi eas
continuò lavaturus, pannorū
ut nunquam ad indumenta sa-
cerdotalia, maximè ad infulam
nares emungat, vel aliter ea
quoquo modo deturpet.

6. Ministris verò diligentia de-
bet esse circa ea, quæ necessaria
sunt celebranti, & circa mun-
ditix custodiam, ac conserva-
tionis vasorum & pannorum
pertinentium ad altare. Mi-
nistrorum est, ut præinduti ce-
lebraturum cum diligētia præ-
parent, ejusque indumenta post
officium plicent: & quæ ipsi
sacrum ministerium exequenti
opportuna fuerint, hora, tem-
pore

pore & loco congruis offerāt. Nunquam ad Missam privatam legendi vel orandi gratia, solo vel sedibus se totaliter proster-
nant, nec latitent post corti-
nas, sed palam coram altari,
non tamen à latere celebrātis
assistant, versus eum, circa quē
tunc oculus debet esse, aspectū
quasi continuè directuri; non
tamen in faciem ejus, maxime
post Canonis inceptionem, in-
tendant. Nec ei, præsertim à
parte libri, nimis appropient,
aut circa ipsum aliquē tumult-
um faciant. *Summa quietis
tranquillitas est necessaria cele-
branti.* Vasa & pannos mundè
tractent apud eos, & teneant.
Si pannus calicis ad terram ce-
ciderit, nullo modo antequam
lotus fuerit, iterum calici ap-
ponatur. Circa finem Missæ

Fs

cali-

calicem plicaturi, ipsum cum aqua post vinum abluant, ne pannos inficiat adhaerentes. Nunquam super altare vinum & aquam ad mundationem, vel alias, si vitare potuerint, ministrent. Si tamen ob incuriam Sacerdotis oporteat, subtus ampullas, quæ vinum & aquam continent, manum ad retinendum guttas, ne super altaris pannos cadere possint, apponant; super quos etiam pannos nec ipsæ reponendæ sunt ampullæ. Ad hoc debet qui ministrat ad Missam, super pellicem si habuerit conservare, ne cum eo aliquatenus nares emungat, vel sudores à facie vel alias undicunque detergat: nec ipsius manieas maximè ad pulverem super ligna, lapides, vel super terram exponat, quod tamen.

tamen si nonnunquam per aliquorum negligentiam accidit, cavere debent, ne corporalia, calicem, aut pannos ejus cum ipsius superpellicei manicis tãgant. De aliis indumentis quoties ea plicãt, sollicitè caveant, ne unquam manicæ terram tãgant, vel usq; ad ipsorum vestimẽtorũ fimbrias descendere permittantur: sed sive tunicæ lineæ, sive quæcunquẽ alia indumenta plicantur, manicæ semper longè à fimbriis collocentur. Debent iterum ministri altaris propter vasorum & vestium (ut dictum est) conservationem attendere, ne calicem, quando reponunt, strictè ligent: quia sæpè per hoc deterioratur non modicum, & paulatim obtritus conquassatur. Vasa quoquẽ altaris &

S. Bon. Spec. Discip.

utenfilia in locis suis diligenter, ut convenit, præparata reponant. Vestimenta etiam plicare non negligent & aptare: nisi pro aliquo celebraturo ea quis dimitti requirat. Sed quid horum expressionibus immorror? in omnibus enim, quæ ministerium Dei contingunt, speciali nimirum diligentia opus est. Si agendis ministeriis terreni regis studiosissimâ homines curam impendunt: quantum putas æterni Regis ministeriis impendendam?

Sacerdotum honestas in re Divina.

7. Cæterum si ministri altaris intendere debent honestati, multo ampliùs tamen per omnem modum Sacerdotes, qui celebrant. Postquam ergo fuerint vestibus sacris induti, cū magna debent maturitate incedere; & præcipuè cū altari
 assi-

assistunt, gravitatem in motu & gestibus, laudabili curiositate servare. Nunquam genuflexuri, quamdiu sacerdotali casula sunt induti, nisi temporibus ab Ecclesia institutis. Super altare quoque se non appo-
dient inhonestè: nec manus suas hac & illac inordinate deducant. Quando se vertunt ad populum, non erigant oculos, ut videant assistentes.

8. Deniq; circumspectos de-
cet eos esse, specialiter circa <sup>Et cir-
cūspe-
ctio.</sup> corporalium dispositionem & custodiam; circa calicis collo-
cationem; circa Dominici corporis consecrationem, sanguinis susceptionē, & mundationis industriam. Circa corporalia; ut ipsis super altare replicatis, usque ad anteriorem ipsius altaris oram, sit spatium
com-

Jā aliter
 rubricæ
 Missalis
 Romani
 novi.

In cōse-
 cratio-
 ne.

competens; ne super eadem manus suas aut manicas indumenti teneant. Calicem ante oblationem super corporalia nunquam ponant, sicut post oblationem fieri consuevit: sed ipsum usque ad oblationis tempus, ad corporalium teneant latus. Circa consecrationem inter cætera solerter provideāt, ut cū hostia fuerit consecranda, ita parum & cautè in principio eam levent, quasi scutū sibi de manibus, depresso aliquantulum pollice, facientes; ut si fieri potest, ante consecrationem à circumstantibus videri non possit, ne à simplicibus adoretur; qui quanto citiùs eam viderint in manibus Sacerdotis incautè nondū cōsecratam adorant. Cū autem consecratio fuerit consumma-

ta,

ta, hostiam fine mora notabili
duabus manibus quantum ex-
pedit, ut ab hominibus possit
videri, cum omni reverentia e-
levantes, tã in elevãdo, quã
in reponendo, debitam matu-
ritatem servent: nec post vel
ante elevationem osculentur
eandem. Si super altare viati-
cum celebrant, consecrationẽ
facturi, manum cum hostia cõ-
secrãda super ipsius altaris via-
tici lapidem teneant: ne fiat
consecratio juxta, & non supra
ipsum. Circa sumptionem ca-
licis caveant, ne ipsum sumẽ-
do, vel calicem exguttãdo per
nimiam extractionem; tumul-
tum quendam vel sibilum cum
labiis faciant, aut post sũptio-
nem digitos lambant. Erit etiã
tutum, si dum sanguinem su-
munt, calicem tenentes cum
dexte-

In sũ-
ptione
myste-
riorũ.

dextera decenter, & patenam cum sinistra supponāt, sanguinem, si quid effundi contingeret, recepturam. Super quam si frangi corpus Dominicum aut reponi contingat, ipsa deniquè vino & aqua, vel altero illorum sufficienter debet infundi. Incongruum & indignum, ut patena post Christi Corpus Sanctissimum, communi tactui pateat non mundata, & rebꝯ quibuslibet licet mūdis sine differentia exponatur. Si sentis aliter, credo ut post patenæ, vel calicis aut corporaliū tactum, non sunt manus communicandæ communibus ante factam post tactum hujusmodi lotionem. Si calicis petatur mundatio pro infirmis, primam nullatenus aut secundam perfusionem exponant; sed

sed prius semper mundationibus solitis perfectis, aliud de-
nuò vinum calici apponatur
petentibus indulgendum.

*De disciplina circa ea, quæ ad
corpus sunt*

C A P U T XVIII.

I. **H**ABITO de disciplina cir-Parti-
ca spiritualia, sequitur tio.
de ipsa, circa corporalia. Et
primò circa ea, quæ in nobis
sunt: Secundò circa ea, quæ
extra nos sunt. Respectu eo-
rum quæ in nobis sunt; primò
videndum est de disciplina re-
spectu totius corporis, quantū
ad gestum: secundò respectu
partium corporis, quantum ad
actum. Et primò, respectu lin-
gvæ, quantum ad duo opera
naturæ, in quibus congruit of-
ficium lingvæ, scilicet quantū
ad

ad loquelam & gustum. Secūdo, respectu manuum, ut in exercitio manuali. Tertio, respectu pedum, ut in incessu. Quarto, respectu membrorū omnium, quantum ad aliqua ipsorum officia. Deinde circa ea, quæ extra nos sunt. Primò quantum ad ea, quæ de propè, ut est vestis & habitus. Secūdo quantum ad ea, quæ de longè, ut sunt officinæ.

De disciplina in gestu

CAPUT XIX.

Membra 1. **C**irca disciplinam in gestu, (qui modus & figuratio membrorum & corporis dicitur) duplex est custodia adhibenda. Prima est, ut unū membrum alterius officium nō usurpet, aut ejus ministeriū sui admixtione confundat. Si

Membra
propri-
is offi-
ciis sū-
gantur.

Ad Novitios Pars I.

os loquitur; caput non agitur, manus non moveatur, & sic de aliis: ut dum alterum membrum operatur, alterum quietum omnino permaneat; aut si opera ejus necessaria illi esse cognoscitur, ad operandū ordinatē moveatur.

2. Disciplinæ custodia est in gestu, ut quodlibet membrum in eo quod facit, debitum modum teneat, nec temperantiæ limitē, aut honestatis formam excedat: hoc est, ut in paucis exemplis probemus, ridere sine apertione dentium, yidere sine defixione oculorum, loqui sine extensione manuum, sine contorsione labiorum, sine agitatione capitis, sine elevatione superciliorum, incedere sine modulatione gressuum, sine vētilatione brachiorum, sine gesticu-

Gestus
sint
modesti.

sticulatione scapularum, jace-
re sine dejectione membrorū,
sedere sine alterutra superje-
ctione pedum, & sine alterutra
accubatione laterum, sine di-
varicatione seu dilatatione cru-
rium, sine extensione vel agita-
tione tibiaram, nempe hone-
stum & humilem fratrem fe-
mori suram imponere, vel pe-
des palàm cancellare non de-
cet, arcendi sicut in publico,
ita & in secreto sunt gestus ine-
pti.

Humi-
les &
graves.

3. Gestus denique religiosi
debet esse humilis, severus &
gravis, est enim reprehensibilis
gestus, si superbiam, si molli-
tiem, quæ nunc per lascivam
hilaritatem, nunc per nimiam
dejectionem infatuat, aut si e-
tiam levitatē prætendat. Tur-
pis in humilitatis professore su-
per-

perbia. Fœda prorsus in humili habitu gesticulatio fastuosa, sic non est viri muliebrem habere mollitiem, puerili levitate. Gravitatis modestia, multam affert servata moribus honestatem, neglecta maculam & contemptum; mortificata secundum Apostolum super terram membra, gestus debent mortificatos habere.

Col: 3.
5.

De disciplina in modo loquendi

C A P U T XX.

1. **D**isciplinâ loquendi tam in modo & provida (quâdo loquendum sit) discretione, quàm in verborum religiofitate attenditur. Modus, in gestu & sono considerari potest. Loquentis gestus, debet esse modestus & humilis: sonus demissus & suavissimus. Modestiam

stiam debet habere gestus loquentis, ut nec inordinate, nec turbulentè inter loquendum membra moveat: nec oculorū nutibus, labiorum contractione, vel altero non decenti alterationis modo, vultus honestatem deformet, aut faciem ipsā mollitie quadam resolvat humilitatis obtentu: sed in eadem vultus constantia semper permanens, severitatem benignā & constantē, & quodam modo rigidam benignitatem prætendat. In facie siquidem hominis speculū disciplinæ relucet: cui tanto major custodia est adhibenda, quanto minùs quod in ea fuerit peccatum celeri potest. Vetat quoque loquentem gestus modestia, ne se hominibus notabili quadam supplicationum profunditate

Beni-
gnè ri-
gidus.

in-

incurvet, aut ejus, cui loquitur, vultui nimis instet: ne inhonestè quidè in ejus faciem: halitus aspiratione insufflet, aut halitu ipso post vinum potatū, sensum maximè narium offendant. Loquentis halitus vultui auditoris & naribus, vitiosè prorsus ingeritur. Debet etiā Sed placidus. gestus humilitatem, modestiā, ac vultus hilaritatem prætere- dere. Sonitus debet esse demissus pariter & suaviter: quia clamoritas & verborum asperitas, locutionem religiosi plurimum quidem & dedecet & deturpat.

2. Discretio præterea quando loquendum sit, necessaria est: Quando loquendum Eccl: 20. 22. quia *ex ore fatui etiam parabola reprobatur, quia non dicit ea in tēpore suo.* Sapiens quando loquendum & quando tacendum

dum sit, prudenter considerat. Est autem junioribus fratribus ferè semper inter seniores usq; ad interrogationem tacendum.

Eccl:

32. 30.

Adolescens ait scriptura, loquere in tua causa vix cum necesse fuerit. Si bis interrogatus fueris, habeat caput responsum tuum.

Pf. 18.

3.

Bened:
reg: 1. 6.

Silet etiam à bonis Propheta. Ergo quamvis de bonis, sanctis, & ædificationum eloquiis perfectis, discipulis rara conceditur loquendi licentia. Nã loqui & docere, magistrum condecet: tacere & audire discipulo convenit. Loquente alio nunquam loquantur: aut verba loquentium quovis pacto interrumpere præsumant. Nec mordaci vel importuno insultu, sociorũ locutionem impugnēt. Stultorum enim hæc sunt, qui nec lingvæ parcere, nec

nec fociis deferre noverūt. Si qui etiam mutuā se collatione impetunt, per impositionem silentii, & aliam pœnam cōdignam merito reprimuntur.

3. Religiositas debet in locutione servari, ut sit sermo veridicus & purus, sit dulcis & honestus. De veritate sermonis Sapiens dicit: *Ante omnia verbum verax præcedat te.* Non solum igitur mendacia, & quæ criminosa sunt; verumetiam locutiones hyperbolicas & aliqua duplicitate notabiles, penitus vitent. Loquentes de dubiis aut futuris, nunquam absolutè loquantur, sed in hujusmodi omnibus semper conditionem apponant. Præcisa enim de indifferentibus verba, religio non consentit. Non est alicujus viventis arbitrio, de

Sermo
sit ve-
ridic9.

Ecel:
37. 20.

contingentibus negare vel asserere absolutè. Non facilè de auditis sententient; licet veritatem sentire se putent. Sint ad responsonem tardi: ne pèr inconsiderationè falsum aliquod vel indisciplinatum proferant verbum.

Purus.

4. Debent etiam purè loqui: ut in eorum verbis nec jactantia, nec detractio, vel malitiæ alicujus, aut vanitatis admixtio valeat inveniri. Nunquam de scientia, vel sæculi statu se jactent. Erubescant dicere de absente, quod cum charitate non possent dicere corã ipso.

Reg: c.
34.

Unde S. Benedictus, *Murmurare aut conqueri nesciant: nec murmurationis malū, pro qualicumq; causa, in aliquo qualicumq; verbo vel significatione appareat.* In verbis suis aut literis,

si quas aliquando dirigunt, puerilibus vel adulatoriis non nutantur blanditiis, sed tanquam religiosi, suam breviter & veraciter intentionem exponant.

§. Honestatē habet locutio, Honestus.]
 si & illius, qui loquitur, & illorum quibus vel de quibus fit sermo, conveniat dignitati. Otiosa verò, jocularia, juratoria, contentiosa, maledica, vel alia sæcularia verba, nec pura sunt quidem, nec religiosæ conveniunt dignitati. *Nugæ*, ut ait l. 2. de S. Bernardus, *inter seculares* confi-
der: ad
Eug: in
fine.
sunt nugæ: in ore Sacerdotis aut
religiosi blasphemia. Interdum
si incidant, ferendæ fortassis, re-
ferendæ nunquam. Os talibus
aperire illicitū; assvescere sacri-
legiū est: fœdè ad cachinnum
moveris, fœdius moves. Dissve-
sce à vaniloquio linguam, qui

ad profectū religionis aspiras. Processurus in publicum, præmuni teipsum: & animo statue à verbis inanibus abstinere. Provide tibi antequā prodeas aliquid, unde, si expedierit, sermo texatur. Familiare prudenti, consideratione omnia prævenire: confert ad singula fuisse præmunitum. Si dignū quippiam relatione non habes, tace. *Tutiùs & humiliùs audis, quàm loqueris.* Non affabilitas oportuna, sed loquacitas otiosa damnatur. Jurare verò nunc per caput, nūc per Sanctos, vel alio quovis modo, Christi (qui ait, *Sit sermo vester est, est, non, non*) discipulo minimè cōgruit. Rursus indignum penitus servis Dei, muliercularum more contendere. Si resistentiæ incidunt verba, cedendum continuo

Tutiùs
audire
quàm
loqui.

Matt.
5. 37.

Contē-
dere nō
decet
religio-
sos.

nuò resistenti. Honor est homi-
vi, qui separat se à contentionib9.
Nunquam discendi, ut dicitur,
gratia, litigent: scientes ad se
verborum contentiones nullo
modo deinceps pertinere. Non
potest esse, quin contentio ali-
quid, quod contra conscientia
dicatur, extorqueas. Ergo in-
ter Dei fervos collatio, non al-
tereatio debet esse. Perversum
est, maximè si ausu damnabili
ad injuriosa vel maledica ver-
ba, quæ secundum Apostolũ à
Dei regno excludunt, os reli-
giosi laxetur: aut diaboli no-
men ad investitionem assumat,
vel in communi locutione fre-
quentet. *Sunt quædam quæ le-
vissima putarentur, si nõ in Scri-
pturis demonstrarẽtur opinione
graviora. Quis enim dicentem
fatue fratri suo, reum gehẽne pu-*

Prov: 7
21. 3.

Nec cõ-
vitiari.

3. Cor:
6. 10.

Aug:
Enchir:
c. 79.

Matth:
5. 23.

taret, nisi hoc veritas expressisset.

Pessimum hunc loquēdi usum quasi pro affabilitatis solatio, salutis adversarius introduxit: ut per eum modicæ occasionis accessu stultis illudens, eos frequenter in gravis lapsum offensæ impulsu leviori præcipitet, & status dignitatem colluvio sordidationis vilificet. Pudeat

Rumi-
geruli
non sint
fratres.

eos rumigerulos esse, aut verborum sæcularium delatores. Nihil inter socios seminent, quod infirmos animos dissolvere valeat, aut turbare. Reus est Deo & Ordini, qui temerario diffidentix verbo consciētiā percutit infirmorum.

Sermo
dulcis
sit.

6. Præterea si ve fratri, si ve extraneo, si ve magno, si ve parvo loquantur, semper in ore verbi dulcedinem habeant; *omnem* ad omnes, secundum Apostolū,

Tit: 3.
2.

man-

*mansuetudinem ostendentes. Nūquam suæ prætextu constantiæ vel zeli cum communitatis injuria, in verba contumeliosa prorumpant. Sapè enim meritum immoderata lingua confundit: turpisq; defensio, quæ injuriis utitur. Habet fastus pro constantia impetū, pro ratione injurias: sed *lingua eucha. Eccl. 6. 30.*
*ris in bono homine abundabit.**

De *disciplina circa comestione*
C A P U T XXI.

I. **D**Ebent etiam cum timore Dei comedere, disciplinam semper tamen modo se habendi, quàm in cibo observantes: vitantes nihilominus quasdam minùs decentes sæcularium consuetudines super mensam. Placet vel pauca de singulis exempla subnectere,

Honestas in
edēdo.

Oculi
custodi
endi in
mensa.

quæ ad similibus considerationem transmittant. Honestè se debent habere, ut dum comedunt, aut bibunt, sedeant, bibentes cum duabus manibus scyphum teneant, membrorum agitationem, & quarundam anhelationum vel labiorum tumultum, quæ animi notant intemperantiam, vitent, oculos à circumspeditione, linguam à locutione cohibeant. Oculorum custodia inter epulas propterea necessaria est: quia non decet, ibi præcipuè, ut vagos habeant oculos, nequè curiosè & (ut amplius dicam) impudenter, quæ apud alios aguntur circumlustrando prospiciant: sed ut potiùs pudicè demissis luminibus, ea tantùm quæ sibi anteposita sunt attendant. Loqui verò seu mussita-

re ad mensam ubi silentium est
servandum, turpe vitium est, Silentiū
servan-
dum in
mensa.
Declināda muscatoris socie-
tas qui licet legis honestate
prohibitus, lingvæ tamē volu-
brū nō valet retinere. Si quādo
etiam extraordinariē bibūt, si-
ve adsint sive non adsint extra-
nei, quamdiu bibitur, sileant.
Culpanda nimis verborū mul-
tiplicatio juxta potum.

2. In cibo, tam in qualitate
quām in quātitate ipsius, quām
etiam in modo, moraquē ac
frequentia, comedendi disci-
plinam servant. In qualitate, Gibi
quales
non pe-
tendi.
ut nunquam pretiosa vel deli-
cata, nunquam in ciborum aut
præparationum diversitates af-
fectent. Promptum ad delica-
ta palatum, curiositas quædā,
honestatis postpositiva decla-

rat, ut verbi gratia: Si quis ex vitio meliora de communi eligat portione, ut quod in pane sapidius, vel in aliis viderit melius, ipse sibi accipiat, si majora panis fragmenta sumat, minoribus si adsunt, licet minus delicatis, sine rationabili causa dimissis, cum panis vel res alia quanto magis ad integritatem accedit, tanto ad mensam ipsam valeat honestius reportari. Si ad majorem saporis delectationem in pane inveniendam, ipsum inordinate frangendo, circumcidendo, vel micatenus excrustando deformet. Si vinum cum aqua temperare non curet; si longum & interpolatum faciat haustum. Si salis communem panis appositione consumat; aut eam incongrue totam, va-

se

se transverso vel circulari venatione vendicet, cum sit magis in medio intingendum. Sicut enim apud honestos quosdam in sæculo imputatur, si corrosionibus ossium curiosius insistas, aut carnes per magnos notabiliter bolos, præter exigentiam scindas vel edas, aut dum scindis, scissum immediate morsellum, antequam in communi loco posueris, percipias, à mera communi juxta vulgare proverbium non curando discrepas; aut tactu more palponis, electum post tactum relinquo, vel simile quippiam actites: sic religiosus est indecens, si in his, quæ sibi pro tempore conveniunt cibis, notam gulositatis non vitent. Si quando eos jejunii tempore, vino confecto vel simplici, ante co-

Specia-
lia sine
scādalo
si neces-
se est
sumen-
da.

meffionem vel post, herbis seu speciebus, infirmitas uti cōe-gerit, occultè hujusmodi si potuerint sumant, ne simplices idem sibi ipsis absq; sufficienti necessitate licere putantes, ad solvendum jejunium suo incitentur exemplo.

Specia-
lia in
mensa
nō sunt
queren-
da.

3. Est insuper diversitas respectu cibi & præparationum vitanda. Nihil ad mensam speciale apportent, vel in mensa requirant, præter sal & aquã, quæ possunt semper cum honestate requiri. Privandus communibus est, qui specialia in communitate usurpat. Communibus igitur discant esse cōtenti. Os suum ad omnia, quæ alii comedunt, assvescant: ut si fieri potest, nullum omnino repudient seu abominentur cibum. Grande vitium si potagium

gium & communia respuas, ut in specialibus lautius procure-
ris. Porrò modò mollia, mo-
dò dura, modò frigida, modò
frixia, modò elixa prægnantes
solent appetere mulieres: pro-
videnter autem sobrieq; con-
versanti, fatis est ad omne con-
dimentum sal cum pane.

4. Debent etiam excessum in ^{Ciborū}
cibis, & maxime potus quan- ^{quanti-}
tatem vitare: ut crapula vel ^{tas;}
fatietas nimia non subrepat. Reg:
Nihil sic contrarium omni Chri- 39. 19.
stiano, quomodo crapula, ait San-
ctus Benedictus.

5. Amplius quoque qualiter;
hoc est, quàm decenter, mun-
dè ac temperatè sit comeden-
dum attendant. Decentia ^{Decen-}
detrahit, qui cibum in ore ^{ter e-}
habens, vel scyphum in ma- ^{dendū:}
nu detinens, loquitur: qui ma-
nu

Cum
mundi-
tia.

nu armata cultellum habente:
cibum ori ministrat, vel ei non-
dum expedito à cibo, potum
nihilominus ingerit, aut dum
bibit vel comedit, caput tenet
in caputio profundatum. Mū-
ditiam debent ad proprium &
sociorum cibum, & ad mensam
ipsam, super quam comeditur,
observare. Munditiæ simul ac
decentiæ gratia caveant, ne in
paropside, scypho, vel ovo,
præmorsum aliquid iterum co-
mesturi reponant. Fœde tuo-
rum reliquias, dentium ali-
cui cibo immisceas. Nunquam
scyphum digitis potagio vel
alio quolibet maditatis acci-
pian, aut pollicem poculo
immergant; nec super potum,
in scypho vel super cibū quē-
libet sufflent. Indecenter agi-
tur, si digitos quis immittit po-
tagio,

Ad Novitios Pars I.

147

tagio, & ossas vel olera nudis articulis cochlearis vice piscatur. Si superfluitates piscium & similia, ex ore projicit super mensam, vel nuces alii quàm sibi frangit cum dentibus. Si quis tussit aut sternutat non averfa facie à mensa. Raro enim hoc fit, sine qualicunquè emissionè reliquiarum oris. Si nudam manum in mensa naribus emungendis, vel carni nudæ scalpendæ apponit, vel manum ipsam ad vestimenta detergit. Cavendum quoquè, ne quis ante faciem circumstantiùm fratrum, pro sale & aliis necessariis, quæ à fratribus tradi possunt, manum extendat super mensam, & eorum cibum cum manicis seu habitu suo tangat. Scindendus etiam panis, pectori seu vesti communi nõ est sine

ne

ne interpositione totaliz applicandus. Munditia mensæ requirit, ut mensale nequaquam frequenti vel superflua detersione cultelli vel manuum deturpetur, purgandis maximè dentibus nullatenus exponendum. Fœdū enim & vile, mappas & manutergia fratrum cōmunia, dentium fricatione fœdare. Qui conventualia dehonestat, committit utiquè in cōventum.

Map-
parū u-
sus.

Et tēpe-
rantia.

Hugo à

S. Vict:

tō. 2.

instit:

mō: ad

novit:

cap: 21.

6. *Tēperantia manducandi.*
ait Hugo, intelligimus in eo, s̄
homo tractim, & non cum nimia
festinatione comedat. Festina-
tio in inchoatione & profecu-
tione comestionis attenditur,
quando videlicet in initio mē-
sæ statim absquè orationis ali-
cujus præambulo, ad cibum
manus extenditur, aut cum
quadam

quadam voracitate comeditur. Si prius ori cibum ministras, quam alio sumpto fueris expeditus.

7. Cæterum per morosam co-
mestionem, congregationem
detinere ad mēsam, aut si quā-
do extra conventum bibitur,
juxta potum moram contra-
here, non est decens. Hinc per
Sapientem sobrio dicitur. *Ces-*
sa prior causa disciplina.

Sine lō-
ga mo-
ra.

Eccl:
33. 20.

8. In comedendi & bibendi
frequentia, servanda est diligē-
ter tēperantiæ disciplina. Sanē
post refectionem ad potum re-
dire, aut per diem in domo ex
vitiosa consuetudine, aut quod
turpius est, post Cōpletorium
bibere, non mediocris vitii no-
tam habet. Honestius ad men-
sam quātū indiges bibis, quam
bibendo per diem meribibuli
morem

Nō ex-
tra or-
dinarie
come-
dēdum
aut bi-
bendū.

morem geris. Fructus vel aliud quodcumq; extraordinariè sæcularium more comedere, patens est gulositatis indicium. Siquidem extra duas vices in die, nisi necessitate cogente, in domo vel extra comedere, puerorum, imò pecudum est. Senex legem in vicibus comedendi non servans, fertur per angelum asino comparatus. Ad collationem tempore jejunii faciendam, duabus tantum vel tribus (si indiges) bibere vicibus, temperantiæ congruit & honestati. Studet sobrius quãdam temperantiæ legem, in ipsi setiã necessariis observare.

9. Deniq; quorundam sæcularium in faciendis coinvasionibus, in poculis in fragmentis, & hujusmodi consuetudines vitent ad mensam. Non se
 invi-

In collatione
 bis vel
 ter bi-
 bendū.

Nemo
 invite-
 tur ad
 edēdū
 vel bi-
 bendū.

invicem facile coinventent: sed comedat vel bibat unusquisq; pro suæ arbitrio voluntatis, quantum necessitati suæ melius sibi notæ quàm alii, viderit expedire. Congruè tamen senior verecundantes fortè, vel nimiū abstinētes juniores invitat. Sapor & potagium prægustata, vilium quoquē seu quorumlibet ciborum reliquiæ, ut ovū unum, tantillumve pitantiæ, si ventre jam satiato superfit, indecenter commensalibus maximè senioribus ingeruntur. Encænia per mensam non mittant. A fragmentis & reliquiis caveant: sed de pane & aliis ita sibi provideant mensuratè, ut corā se vix micæ relinquant. In potagio tamen aliquid interdum honestè relinquunt, id sibi pauperum & temperantiæ gratia

Fragmenta non faciēda aut reliquiæ.

gratia subtrahentes. Verùm &
 si quid fortè relinquere, non ta-
 men ut paterfamilias ad erogā-
 dum congerere permittuntur.
 Pro sociis aut vix aut nunquā,
 maximè circa finem refectio-
 nis, panem vel aliud scindant,
 aut potum in scypho ponant:
 nisi saltem quantum ipsi soli
 comedere vel bibere valeant, si
 alii quibus hæc offerunt, non
 acceptant. Nunquam pro buc-
 cella, ut dicitur, panem tunc
 integrum scindant, præsertim
 si apud socios fractum inveni-
 ant. Si scyphum communem
 habuerint, qui voluerit bibere,
 non ampliùs de potu apponat,
 quàm possit bibere una vice.
 Inter reliquias quæ aliquando
 fiunt, inutile aliquid vel noci-
 vum, ut quæ de nuce, ovo, ca-
 staneaq; projecimus, aliaque
 hujusmo-

hujusmodi nullo modo relinquant. Murilegos vel aves ad mensam non pascant: cum nec in refectorio debent sustineri. Possunt cum dictis & similia circa comestionem attendi. Verumtamen sunt nonnulla, quae licet communiter vitiosa putentur, interdum tamen inter domesticos in spiritu charitatis sine vitio exercentur.

Feles
nō per-
mittan-
tur in
refecto-
rio.

De disciplina in opere manuali

C A P U T XXII.

I. **A**D disciplinam circa exercitium operis manualis, quod manuali opere corporaliter exercetur servandū, necessaria est discretio, diligentia & honestas. Est habenda discretio circa opus, ut quod faciendum est, discretè fiat. Discernendum est primò, ut
utili

Discre-
tio in
opere.

Et in
tēpore.

utili operi necessarium, bono quoque melius, & meliori optimum præferatur. Juvare fratrem cum indiget, multum utique operi peculiari præponderat. Rursum celebrare volenti juvamen subtrahere, majorem pluribus aliis offensam esse, quis ambigit? Est etiam discernendum quod opus quo tempore fiat. Nonnulla siquidem in festis diebus non fierēt, quæ in profestis benè fieri possunt. Videtur in operibus distingvendum. Sunt enim exercitia quædam, quæ necessitati quotidianæ inserviunt; ut est ciborū præparatio necessariorum ad diem, utensilium coquinæ ablutio, & consimilia quæ omni tempore fieri solēt. Sunt quædam alia, quæ in diē alteram differri possunt, ut est
feri-

scribere in quaterno, tunicam
virgis excutere, caput abluere,
cæteraquæ alia à quibus est die-
bus Dominicis & festis præci-
pui abstinentium, ob sacri re-
verentiam temporis. Festi nã

Festi
dies ut
sint a-
gendi.

quæ dies, per honestum quietis
otium, alii verò dies per labo-
ris debiti exercitium honoran-
tur. De quo Hugo: *Quantum,*
inquit, *addit decoris diebus festi-*
vis quies vacationis, tantum or-
namenti cõfert cæteris diebus stu-
dium boni operis: ita ut in illis
quisquis noluerit esse quietus, in-
dex sit suæ vanitatis, & in istis,
qui nõ fuerit laboriosus, testis pi-
gritia. Carnales siquidẽ mêtēs ne
vel in illis diebus quiescãt, vani-
tas exagitat: ne vel in istis in bo-
no opere se exercent, pigritia li-
gat. Deinde quasi concludens
subjūgit. *Quapropter non ne-*
gigen-

tõ: 2.
insti:
mõ: ad
novit.
c. 4.

glicherweise habenda est in bono opere discretio temporū: quia sicut malū opus nullo tempore laudabile est, ita etiam bonum opus quodammodo reprehensione dignum iudicatur, si tempore oportuno factum non est.

Diligētia in operis promptitudine.

2. Diligētia in opere ex promptitudine operantis, & devota fidelique operandorum executione dignoscitur. Diligentix huiusmodi promptitudo, non in opere manuum tantum, sed in conventuali quolibet maxime locum habet. Quidquid pertinet ad conventum, id præcipue diligentix studio est agendum. Sint ergo præcipue ad conventualia exequenda promptissimi. Nunquam tarde ad opus Dei vel ad mensam occurrant. Unde Sanctus Benedictus: *Ad horam divini officii,*

mox

mox ut auditum fuerit signum,
relictis omnibus, quæ in manibus
fuerint, summa cum festinatione
curratur, cum gravitate tamē,
ut nō scurrilitas inveniat fomitem.

Ergo nihil operi Dei præponatur.
Ad mensā autē qui per negligentiam
non occurrerit ante versum,
ut simul omnes dicant Versum
et orent, et sub uno omnes
ad mensam accedāt, qui per negligentiam
aut vitium non occurrerit,
et sic usque ad secundam vicem
corruptus emendare neglexerit,
juxta ipsius sancti decretum,
a communis est mensæ participatione
arcētur: ut solus a communi
cōsortio sequestratus reficiatur,
sive ei de vino si fuerit habiturus
portione sublata. Dignè quidem
a communi refectioe repellitur,
qui se per vitium a communi
oratione secludit. Absit

Reg: 1.
c. 43.
Cito
accurrendū ad
Cōventum.

E con-
vctu nō
manē-
dum.

H

a ser-

S. Bon: Spec: Discip:

â servis Dei vitiosâ hujus cõ-
 suetudinis turpitude: ut con-
 ventuale aliquod divinum præ-
 fertim officium alterius præte-
 xtu cujuslibet, tardo accessu
 vel citiore abscessu, propter o-
 pera dehonestent. Ut enim tar-
 dus accessus, sic ante horam re-
 cessus, sine gravi præsumptus
 necessitate arguitur. Impatiē-
 tis & vani signum est hominis;
 in communibus anticipare re-
 cessum, nec opus Dei posse in
 choro usque ad finem expecta-
 re. *Si Monachum, Sancto nar-*
dialog: rante Gregorio, post completū
14. officium continuo recedentem vi-
sus est demon ab oratorio retra-
here, quid de his, qui nec ipsius
 expletionem officii præstolan-
 tur? Haud dubium conventua-
 lis ubilibet decorem integra-
 tis negligere, inexcusabile pror-
 sus

sus remissionis est vitium: ad vitium autē vix occasio deerit, si quælibet admittatur.

3. Omnes deniquē fratres, labores non ex sola consuetudine, ut *vitula Effraim docta diligere trituram*, sed ex animi devotione sectentur: ut in communibus sit fervoris affectio specialis. Conventualem vitā ut sanctissimam imò angelicā, toto affectu animi amplexantes, ei tam continua quàm devota prosecutione adhæreant.

Ofex
10. 11.

Quantum ad officium, mensam & alia, vix nisi coacti à conventûs congregatione recedāt. Tantam Deus conventui efficaciam contulit bonitatis, ut ibi augmentum suscipiat boni bonus, aut veniam mali malus. Multa in conventu bona præsentibus conferuntur,

Vita
cōven-
tualis,
angeli-
ca est.

1. Reg: absentibus subtrahuntur. Saul
 20. 30. ad conventum psallentiũ pro-
 phetarum accedens, propheta
 efficitur: extra conventum fa-
 ctus, pervertitur. Thomas di-
 scipulorum absens conventui,
 visionis Dominicæ consolatio-
 ne fraudatur, quam ad collegiũ
 reversus assequitur. Discipuli
 pariter congregati Spiritum
 Sanctum accipiunt. In conven-
 tu Dominus habitat & requie-
 scit. Ibi devotos quosquẽ ube-
 rioris gratiæ pabulo refocillat:
 ibi quàm plures negligentia
 personales, in divino maxime
 officio subrepentes, congrega-
 tionis cõmunione suppleantur;
 ibi quod suis quisquẽ non po-
 test, aliorum meritis obtinere
 meretur.

4. Cæterum licet ad majora
 domus officia, videlicet hospi-
 tala-

talarix, reſectorii, infirmariæ, Si quid
 lectionis ad menſam, & hu- noviti-
 juſmodi principaliter & conti- is præ-
 nuè fienda, novitios fratres af- ter mo-
 ſumere provida religionis cõ- rã præ-
 ſuetudo non habet; ſi tamen cipitur,
 quando contingat eis aliquod nõ re-
 hujusmodi officiorum vel ad- ſuſent.
 horam committi, magna debêt
 devotione ſuſcipere, & ad faciẽ-
 dum ea manſvetè, velociter,
 acceptabiliter, integrè ac cir-
 cumſpectè, magnã debent di-
 ligentiam adhibere. Manſvetè, Sed o-
 hoc eſt, ſine murmure & dif- bediãt
 plicentiæ ſigno. *Fili,* (ait Sa- mãve-
 piens) *in mãſvetudine opera tua tẽ.*
perſice. Eſt in opere bono ne- Eccl:3.
 ceſſaria ſtrenua velocitas: de 19.
 qua Sapiens dicit: *In operibus* Veloci-
tuis eſto velox. Velocitas hæc ter.
 maturitatis non removet gra- Eccl:
 vitatem, ſed vitium tarditatis 31. 27.

excludit. Est etiam acceptabiliter operandum, ut quibus ministratur, prout honestè fieri poterit, satisfiat. Optabat Apostolus & orari rogabat, ut *oblatio sua fieret acceptabilis in Jerusalem Sanctis*. Magno profectus est ei, cujus ministerio multi læti facti Deum laudat.

Rō: 15.
30.

Integrè Integritas in opere bono requiritur, ut non diminutè, non ad evasionem, vel quasi ad oculū, sed perfectè, ut res exigit, fiat.

Circūspectè.

Circumspectio in obsequiis, prout officiorum requirit varietas, est habenda: quod per exemplum in uno officio melius patet. Si quando refectorarii vicem gerant, quæ ministranda fuerint, tempore congruo & modo debito præparata ministrent, & religiose distribuunt: in mensa defectus

vel

vel circa ministerium suum mi-
nūs expediēs aliquod accidat,
provisuri. Ministrentur itaq;
necessaria tempestivè. Turpe
est si propter unius defectum, ^{Tēpe-}
tota cōgregatio exspectet. Si ^{sive o-}
cut igitur omnia sive fructus, ^{mnia}
sive saporēs, sic & alia come- ^{præpa-}
dentibus congruè apponenda, ^{rantur.}
priusquam fratres ad mensam
intraverint, providè apponan-
tur. Conferendorum collatio
successiva, conventum sæpiùs
detinet: & id quidem imputā-
dum negligentia ministrorum.
Ad mensam verò quidquid ap-
ponitur, præparatum, ut decet
reficientibus, offeratur. Nuces,
si dandæ fuerint, priùs frangā-
tur. Herbæ crudæ, si apponen-
dæ fuerint, mudentur: & sic
de aliis observetur. De omni-
bus, quæ apponuntur, sua cui-

Portio
sua
cuique
appona
tur.

Tō: 2.
instit.
mon: ad
novit:
cap: 21.

libet, si fieri potest, portio singulariter tribuatur. Sunt ruringenæ, qui nec à Prælatis discreti, vel à senioribus aut extraneis sorte distingvant. Communia maximè, ut sal & aqua mensæ non desint, quæ in primis providus ministrator apponit. Aqua non solum pro temperando vino, imò sæpè pro aliis necessaria est in mensa. Cochlearia quoque sunt ad omne potagium oportuna, ne cum digito piscari oporteat, & ne juxta Hugonem, *in eodem jure* & *manus ablutionem, & ventris refectioem videatur querere*. Murilegos vel aves, quæ tenentur alicubi contra araneas, nullatenus esse in refectorio, dū fratres reficiuntur, patientur: nec enim hoc est expediens vel bene factum. Sic & in aliis circa istud

istud vel aliud quodcunque sibi impositum officium, sint intenti. Scriptum est enim, *Cuncta cum diligentia facite.* Et iterum: *Agite diligenter, & erit Dominus vobiscum in bonis. Sic ageris in timore Domini, fideliter & corde perfecto.*

2. Par: 19. 7.

Ibid: 11

Ibid: 9.

5. Honestas in operatione servatur, si omnia, quæ aguntur, cum maturitate ac religiositate quædam exercentur, & in omnibus nitor inveniatur munditiæ: hoc enim religiosum maxime decet.

Honestas in operatione.

De disciplina in incessu

CAPUT XXIII.

1. **D**isciplinam circa incessum, penes modum & discretionem in ambulando considerent. Honestus enim modus requirit, ut non impetuo-

Modus in eundo.

lis & fractis gressibus ambulēt; nec erecta cervice, non prominenti pectore, seu etiam inclinato super humerum capite, aut vagabundè pendētibus manibus: quæ omnia vel levitatem, vel superbiam, vel remissionem, vel hypocrisim sapiūt.

Discretio in eundo.

2. Debent etiam in eundo discretionem habere, ne de illorū numero censeantur, de quibus dicitur per Prophetam, *Non est iudicium in gressibus eorum.* In eorum gressibus non invenitur iudicium, qui eundo necessitatem vel ordinem non attendūt.

Isa: 59.
1.

Necessitas.

Nō vagādum per cōventū.

3. Necessitas discursum inutilem, ordo inordinationis confusionem excludit. Discursum igitur per domum, per hortum & extra domum, qui magnum est instabilis mentis indicium, cautè vitent. In domo, ne scilicet

Ad Novitios Pars I.

licet per officinas de loco ad locum, de fratre ad fratrem inutiliter evagentur, aut loca rumoribus audiēdis vel colloquutionibus apta frequentent: sed in locis sibi concessis, ut sunt Ecclesia, cellæ, Capitulum si extranei affuerint, vel aliis locis, si qua sibi fuerint specialiter deputata, cum silentio residentes, officinis privatis, puta ubi cibaria præparantur, infirmi vel hospites recreantur, aut fratrum congregationi, vel comedentibus & bibentibus se, nullatenus ingerant non vocati. Erubescant præcipuè ad reficientium mensam accedere, vel eis, nisi pro evidenti ministerii necessitate assistere. Effrontis est hominis, non erubescere comedentes. Verumtamen si quando eos loca sibi nō

In hor-
tū nō e-
undū si-
ne co-
pia.

concessa, necessitas adire com-
pulerit, ad ostium pulsare ali-
quantulum possunt, ut aliquis
egrediatur ad eos, vel ut ipsi
vocati securiūs & honestiūs in-
trent. In hortum non eant abs-
qué licentia, nisi eos vel ab ali-
quo professo mitti contigerit
aut vocari: ad loca sua post-
quam ab eo recesserint vel ejus
negotium fecerint quàm citiūs
reversuri. Verumtamen eorum
instructor juxta superioris di-
spositionem nunc hos, nunc il-
los, aut etiam omnes simul ad
spatiandum in horto, causa re-
creationis vel alicujus bonæ
collationis, poterit per se vel
per alium fratrem professum,
cum expedire viderit vocare.
Tempore probationis domum
exire, propinquos suos visitare
non curent: nec enim inter co-

gna-

gnatos & notos Dominus invenitur, unde Bernardus: *Quo-* Luc: 2.
modo te bone Jesu inter meos co- 44.
gnatos inveniam, qui inter tuos Ep: 107
minimè es inventus? Si quando in fine.

domum, quamvis de superiori-
ris licentia exeunt, nihilomi-
nus tamè idipsum significet suo
instructori: quod & de suis & a- Ordo
liis notabilibus factis observet. in eun-
do.

4. Ordo circa incessum est re-
ligioso in conventu specialiter
servandus: ut in processioni-
bus fratrem sibi collateralem
attendat, ut chori sui partem
in refectorio & in clauastro, cum
pro gratiis ad Ecclesiam itur,
in omni teneat loco: nec se ad
chorum alium vel in refecto-
rio, vel in clauastro, seu alibi
transferat, nisi causa rationa-
bili perurgentè. In Ecclesia
verò inter pulpitem in medio
cho-

chori positum & altare, dum maximè ibi aliquid dicitur, nō facilè transeat, nisi fortè alibi liber non pateat transitus: & tunc ab ipso pulpito transiens, & inclinans ne pulpitū videatur venerari, non ante ipsum directè, sed à latere decentiùs inclinabit.

Et reverentia,

5. Est & ordo reverentiæ & decentiæ in incessu, ut non passim seniore[m] junior antecedit, aut quando vitari facilè potest, frequentes & nimis propinquos ei transitus faciat ante ipsum. In Ecclesia quoquè inter ministros altaris, Subdiaconum videlicet, Diaconum & Sacerdotem in officio suo solenniter celebrantes, nec non & ante fratres infra deambulatorium sedilium, & formarum minùs honestè præter necessitatem transi-

transitur. Sed illud deambulatorium intraturi, ad vacua debent sedilia per introitum sedilibus ipsis propinquire accedere, nisi ob aliquam personarum reverentiam, si fortè intermedix fuerint, sit aliter faciendum.

De disciplina in gestu membrorum

C A P U T XXIII.

I. **E**St in aliis membrorum corporis, five oculorum, five oris, five brachiorum manuumque officiis, disciplinæ studendum; de quibus adhuc aliqua breviter supponentur. Amatores igitur honestatis, oculos ab inordinata evagatione & exaltatione in mensa & in choro præcipuè diligenter custodiant. Scriptum est enim:

Oculorū custodia.

Oculi

Prov: *Oculi stultorū in finibus terræ:*
 17. 24. *Et, Dilatatio cordis exaltatio o-*
 Ibid: *culorum.* Levat quidem Pro-
 21. 4. pheta oculos, ut petat auxiliū:
 Ps: 130. *Dominus ut impendat. Tu quo-*
 Joā: 6. 5 *quē si locum, causam & tempus*
 Ex Ber- *considerās, tua vel fratris neces-*
 nar: *sitate oculos levās, non solum nō*
 tract: *culpo, sed plurimum laudo: hoc*
 de gra- *enim excusat miseria, illud com-*
 dib. hu- *mendat misericordia. Sin aliās,*
 milita- *non Prophetæ, non Domini, sed*
 tis, ubi *Dinæ aut Evæ, imō potius jata-*
 de curi *næ te imitatore dixerim.*
 ositate.
 Gen: *2. Non sint in risu faciles, nec*
 34. 1. *in voce clamosi. Cachinnus*
 Ibid: 30 *præcipuē gravitatem religiosi*
 Ris9 re *plurimum dehonestat. Vile*
 ligiof9. *prorsus est religiosum virum,*
ut puerum cachinnare. Non
licet religiosum virum dissolu-
ris labiis risum proferre, sed hi-
lari vultu cordis hilaritatem
 præ-

prætere. In datione pacis labia semper claudant, quibus apertis turpiter exhibetur. Nares non in aliorum aspectu, sed ad partem cum duorum tantum aut trium appositione digitorum emungant. Seorsum etiam spuendum est, maxime in conventu fratrum; ne loca publica, sive in choro, sive alibi spuito fœdentur, & adstantium oculi offendantur. Patet quosdam in ipso chori deambulatorio, ad pedes suos palam fratribus spuerere, nec pudere.

Pandiculatio
& oscitantia vitanda.

3. A notabilibus corporis seu membrorum extensionibus, quæ cum oscitationibus vel alias, non sine quadam inhonestate fieri solent, omnino abstineant. Tunc enim sunt corpus & brachia comprimenda, ne cum huiusmodi pigritia extendantur.

Hone-

Honesto incōgruum viro, pi-
gra membra distensione re-
solvi.

Manus
decēter
compo-
nendā.

4. Dissolutiones fugiant ma-
nuales: grandia namquē cau-
fant pericula, soletquē luctus
ludo accidere corporali. Et
post comestionem præcipuē se
à jocositate notabili & multi-
loquio studeant temperare. Si-
quidem licet omni tempore dis-
solutionis levitas sit vitanda,
post refectionem tamen, vela-
lias cum solo fratre, & iterum
coram conventu turpius agi-
tur. Turpissima est dissolutio
in conventu. Ad hæc alium
quempiam præter necessitatem
ad cingulum vel manum acci-
pere, flores, fructus vel bacu-
lū in manu otiosè gestare, cin-
gulum inter digitos volvendo
rotare, honestati non conso-
nat,

nat, imò lasciviæ signum quò-
dam, modo prætendit. In lötio-
ne manuum, quando de vase
manuali aqua recipitur, vas i-
psum nunquam à parte supe-
riori, præcipuè manib9 distil-
lantibus, sed per ansam potiùs,
vel à latere, vel à fundo acci-
pian; ne guttis manuum aqua
residua sordidetur.

5. *In lecto se honestissimè jacēdo* In lecto
componant: nec resupini jaccāt, compo-
nec genua levādo, calcaneos jun- sitio,
gant ad tibias. Hæc & similia Ber: in
non sunt ut minima temerè a- formul:
spernanda. Clara nonnunquã honestæ
conversationis insignia, quæ vitæ in
dam in minimis obfuscant in- fine.
eptiæ. Plerumq; modicis pau-
latim per incuriam subrepēti-
bus maculis, tota morum cõ-
geries inquinatur.

S. Bon: Spec: Discip:
De disciplina circa habitum
servanda

C A P U T XXV.

I. **D**isciplina in habitu potest tam circa pannum quam circa formationem, coaptationem, usus ejus continuationem, & munditiæ conservationem attendi. Circa pannum,

Modus
in pãno

I. Pet:

3. 4.

Matt:

11. 8.

Ber: de

cõcor-

dãtia

statuũ

religio

for. post

med:

Luc: 16

29.

ut non sit pretiositate, molli-
tiæ, vel subtilitate notabilis.
Vestis pretiositatem etiam mu-

lieribq Petrus interdicit. *Porrò
qui mollibus vestiuntur, in domibq
regũ sũt.* Inter divites palatii &
pauperes clauſtri, debet esse dif-

ferẽtia. Mollia vestimenta ani-
mi molliem indicant. *Molles
(ait quidam) mollia querunt.*

Subtilitas & nitor, reprehenditur in byſſo divitis epulãtis.

Nimia panni subtilitas, & si nõ

pretio-

pretiosa, nihilominus tamen in proposito pœnitentiæ vitiosa. Sit curæ novitiis pannorum pretiositatem, subtilitatem, & incongruam religioni molliiẽ non curare. Vereantur & renitentur ut possunt, mutari ipsorum Sanctorum de vestium vilitate censuram, & vitiosam consuetudinẽ induci.

In signũ sũt panni tui Domine Jesu, sed in signum cui à multis usq; ßodie contradicitur.

Luc: 2.
32. Ber:
fer: 4.
de na-
tali Do-
mini, in
princi-
pio.

2. Honeſta exigit veſtimento-
rum formatio, ut non ſint ni-
mis lata vel ſtrieta. Amplitu-
do vel longitudo veſtimẽti ſu-
perflua, ſive in manicis, ſive in
caputio, ſive in collario caputii
eſt admodum fugienda. Sed
nec aperturis quibuſdam circa
cingulum vel alibi, aut curio-
ſitatibus aliis quibuſcunq; eſt
habitus deformãduſ.

Cōposi-
tio.

3. Coaptatio quædam religio-
so est decens, quædam indecens.
Indecens est, si præter morem
religionis fuerit curiosa: ut
verbi gratia si caputii collariū
quadam in gyro replicatione
juxta mundanorum consuetu-
dinem coaptetur, aur curiosè
ipsum replicetur caputium cir-
ca genas. Decens est, quando
non curiositati, sed honestati
deservit, ut videlicet vestis ho-
nestè portetur, & honestè pro
loco & tempore disponatur: ut
honestè portetur succingenda,
est æqualiter & decenter. Si
enim ex una parte notabiliter
pendere permittatur, vel in a-
liis præparatio debita omitta-
tur, fatuitatem, vel negligentiam,
vel hypocrisim sapit. Aptan-
da est vestis, maximè circa pe-
ctus per applicationem ad col-
lum,

Ne sit
disting-
ctio ha-
bitu.

lum, ne collum ipsum usque ad pectus vel interiores panni hominum respectui exponantur, quod irreligiosum est valde. Cavendum est circa portandi modum, ne quis perfluat: ut si os sub caputio vel mentum abscondat; si dominarum more tunicam à lateribus tenendo incedat, aut manum in sinu tenens tunicæ manicæ exteriùs pendere permittat. Quando enim manum in sinu vel ad horam ponere cogit necessitas, à manu altera præsumpta tunica cautiùs est tenenda, ne pendeat indecenter, ut manum in sinu teneri vix à proximè astantibus percipi valeat. Ambas autem manus in sinu tenere quàm irreligiosum sit, palam omnibus est: cùm vel unam diu teneri vix excusat ipsa neces-

Nota.

necessitas. Emortui est corporis, membrorumque officia exequi non valentis, manicas non regere defluentes. Et quidem cum interiùs à sua custodia solvitur mens, & membra foris ad omnem actum inordinatè movètur, & tam in vestibus, quàm in aliis disciplinæ cura negligitur, in cõpositio corporis qualitatem indicat mentis. Sunt & alia circa modos portandi vitanda. Sunt (inquit quidã) stulti, qui quodam officioso artificio, vestimenta sua circa se componunt. Alii jaëtando & ventilando pannos suos, levitatem mentis suæ, ex ipsa sui habitus mobilitate ostendunt. Alii incedètes sinuoso syrmate terram verrunt, & limbis dependentibus, imò retrò consequentibus caudis, in similitudinem

Ne terrã ver-
rat.

dinē vulpium vestigia sua obducunt, & quocumquē perexerint, quasi turbo tempestatis pulverem concitant.

4. Dispositio habitus aliquādo ratione operis, aliquando ratione consortii variatur, respectu quorum habēda est cōsideratio disciplinæ. Ad exercitium operis tam propter expeditionem, quàm propter custodiam munditiæ, honesta,

In opere alia compositio vestium.

prout res exigit, præparatio vestis requiritur; ut scilicet quātū necesse fuerit succigatur. Manicæ verò retrahantur, & prout expedierit componantur, ne super manus vel super rem ipsam, quæ tractatur, recidant indecenter; præcipuè ad privatas custodiendæ sunt manicæ diligenter. Dispositio hujusmodi tolerabilis, imò com-

mendabilis est in privato, quæ
 tamen in publico maximè co-
 ram extraneis non est decens.
 Quando ergo coram extraneis,
 aut coram conventu procedi-
 tur, quantum res patitur, ad
 dispositionem communem est
 habitus, tam in manicis, quàm
 in aliis revocandus. Caput si
 nudum fuerit, caputio cõgruit
 operiri. In omni siquidem pu-
 blico loco, sive chorus, sive re-
 fectorium, sive aliùs fuerit lo-
 cus, fratrum cõgregatione præ-
 sente, & multo magis inter ex-
 traneos, operto decenter capi-
 te, religiosus incedat, nisi ob
 reverentiã alicujus ministerii
 vel personæ aliter sit agendum.
 Non est tamen caputium sive
 coram fratribus, sive coram ex-
 traneis, nimis in capite sine ra-
 tionabili causa profundandũ.

Caput
 in con-
 ventu
 operiẽ-
 tum.

Operta

Operta sub caputio facies, quãdã hypocrisis notam infert, & aliorum in se oculos sua singularitate convertit. Decet ergo caput in publico, non faciem operiri.

5. In lotionẽ quoquẽ pedum, De lotionẽ pedum. ille cui pro Christo tale ministeriũ exhibetur, operto, si potest cõmodẽ capite, humiliter & sine multiloquio debet esse, & charitatis obsequium cum timore ac devotione suscipere. Nec debet quis ibi vel alibi tibias nimis exponere: sed magis tunica circumcingere diligenter. Turpe est enim religiosis personis, carniũ nuditate occurrere. Cavet omnis honestus, ne ejus unquam appareat caro nuda, nisi quantum compulerit necessitas manifesta. De Sancto legitur, quòd

Refert Athan: in vita S. Antonii, de S. Amone, cum necesse haberet fluvium transvadare, rogavit socium suum ut paululum à suo separaretur aspectu, ne suam invicem corporis nuditatem uterque conspiceret. Recessit socius: nihilominus tamen ille seipsum cum nudare se vellet, erubuit. Ipsum tamen hæc cogitantem, in alteram fluvii ripam virtus divina transposuit. Hanc haud dubium honestatè Dominus acceptavit. Pannos quoque interiores, & quæ ultra communem seu regularem formam sive in vestibus, sive in aliis indulgentur, quantum necessitas patitur, occultari oportet. Unde nec almutia palàm extra caputium religiosè portantur.

6. Restat de usûs habitûs continuatione, & munditiæ in eo

con-

conservatione videre. Usus habitus, prout habitus pro speciali signo religionis accipitur, continuus debet esse: ut religiosus frater non sit, vel modicum sine ipso, nisi necessitas evidens eum cogat, sæcularis personæ nuditas, & religiosus sine habitu comparantur.

Habitus non deponēdo unquā.

7. Cavendum etiam ne habitus, dum sedetur, aut genuflectitur, aliquam inquinamentam maculam contrahat. Et si quam propter aliquā causam aliquādo contraxerit, vel propter sudorem, mundificari citius debet; maxime si in loco fuerit apparenti. Propter hoc immunditia illa, quæ in oris caputii circa genas contrahitur ex sudore, debet cum diligentia removeri. Fœda est religio, quæ innititur fœditati, culpatur qui-

Nec inquinā-
dus.

S. Bon: Spec: Discip:
dem & cultus mūditiæ nimius
& neglectus.

*De disciplina in officinis inter
fratres*

C A P U T XXVI.

i. **D**Eniquè in officinis, ma-
ximè in refectorio, in o-
ratorio, dormitorio, cæterisq;
quæ consuevit frequentare cō-
ventus, etiam ad latrinas disci-
plinatè se habeāt & quietè. Nū-
quam per susurrium & tumul-
tum occasione operis alicujus
fratres orantes, studentes, aut
quiescentes impediunt. *In ora-*
torio nemo aliquid agat, nisi ad
quod factum est, unde & nomen
accepit. Unde si fortè aliquid e-
tiam præter horas statutas, si eis
vacat, orare voluerint, non eis
sint impedimento, qui ibi aliquid
agendum putauerint. Cum per
dormi-

Sine tu
multu
omnia
agēda.

Aug:
reg:
cap: 7.
Orato-
rium.

Ad Novitios Pars I.

187

dormitorium fratribus quiescentibus vadunt, non planè, imò quasi furtive incedant. Parando lectum vel alio quovis modo, quiescentes reprehensibiliter inquietant. Surgentes à lecto, ipsum decenter operiāt, ne velut irrationabilium cubile remaneat imparatum.

Et incedendum.

2. De privatis loqui si cui turpe videtur, turpius noverit ibi turpe aliquid committi. Ibi non congruit, ut quasi mox gelicidio perituri, amictus accesorii sarcinam deferant. Ibi religiosus cum summo silentio & operto profundè capite debet esse. Ibi confabulari, & præter necessitatem hac & illac capite discooperto respicere, religiosorum esse nō dixerim, sed scurrarum. Ibi servanda in manuum & vestis dispositione

In secessu ut sit agendum.

honestas. Ibi honestus quisquis diligenti opera cavet, ne per ipsum, aut per ejus incuriã aliquis offendatur. Ibi cavendũ est eis, ne stantes urinent, vel à loco minùs honestè recedãt. Sed nec per hortum est facilè urinandum, vel alibi ubi à sociis aut ab aliis videri possint: quia, ut ait quidam. *Multa possunt honestè fieri, quæ nõ possunt honestè videri.*

Nusquã
standũ
otiosẽ.

3. De singulis ad disciplinam per singulas officinas & loca spectantibus, vix aut nunquam singulariter possit edisseri. At multa tamen haberi potest disciplinæ consideratio ex prædictis. In ostiis, aut officinarum, aut ubi fratrum communis est transitus, maximè circa privatarum introitum, unde ad necessaria euntes & redeuntes respici

spici possunt, nunquam honesti fratres faciant stationem.

Quādo etiam intrāt. & exeunt, officinarum secretiorum ostia post se claudant: ne supervenientes extranei & intrantes, fratres inveniant imparatos.

Extra-
nei ab
arcēdi.

Nunquam extraneos licet familiares ad visitandum officinas invitent. Si quando tamen ad aliquorum instantiam eas ostendere permittantur, domos tantum cōmuniores, non intra per singula loca seu angulos peragrando: sed ab ostiis expeditè, quantum honestas permiserit ostendentes, quidquid eorum aspectui subtrahere poterūt, subtrahant & furentur. *Non est religio, ubi omnibus omnia patent.* In locis communibus ubi fratrum occurrerit frequentia, nullo modo

do detineant adventantes. Infirma hæc parvulis exprimens, grandium ocilla non vito: sed ubi proficit, parviducendus est illufor.

De modo conversandi in omni loco secularium

C A P U T XXVII.

I. **N**unc videndum est qualiter in villa, itinere, Ecclesia, domo, locutione, & comestione sit novis fratribus inter extraneos conversandum. Si quando exeunt domum, habenda est eis custodia disciplina respectu societatis & sui. Societatis solatium, & honestas religiosæ convenit dignitati. Propter hoc in villa, præcipue senioris, cum quo fuerint vestigiis semper inhærentes, se ab eo etiam sub uno tecto nul-

Socio
seniori
sæper in
hærdû
juniori

late-

late nus separent: quin ad minus videri semper ab ipso liberè possint.

2. Seipfos autem quantum ad circumspectionem, locutionem, habitus & membrorum dispositionem in disciplina contineant. Non circumspeciant in vicis civitatis, ut Sapiens docet: *avertat oculos suos, ne hauriant vanitates.* Et à secularium colloctionibus prudenter abstineant. Manus suas religiosè componant. Nunquam inter homines discooperto capite, vel almutiati, vel aliàs indisciplinatè incedant. Sed nec secularium vel religiosorum domos subito eis ignorantibus intròeant: sed vocando ab ostio, vel pulsando, seu aliàs quoquomodo propositum seu voluntatem ingrediendi pronùcièt.

Cautè
& honestè cum
facularibus
conversandum,

Eccl: 9.
7. Psal:
118. 37

Vir eruditus (ait Sapiens) *foris stabit.* Sed nec sine ductore per sæcularium domos, vel per religiosorum officinas est vagandum.

De modo conuersandi in itinere constitutis

C A P U T XXVIII.

1. **S**I fuerint extra domum in itinere constituti, & quantum ad societatem, & quantum ad seipfos cautè se debent & religiosè habere. Quantum ad societatem, debent sibi à mulieribus, à scurris, & ratione periculi, à personis de maleficio notatis attendere. Talium personarũ societas singularis, religiosi viris nisi fortè ad horam pro salutis animæ causa, non convenit. Debent se tamè prudenter à consortiis hujusmodi

Caveãt
malorũ
societatem.

modi segregare. Ipsi autem fratres in itinere se ab invicē nō debent nimis disjungere, quin ad minus mutuò se videre & audire facilè possint. Non est tutum aut decens religiosi, quos congruit binos ire, al-^{Bini in-}terum ab altero longiùs sepa-^{cedant.}rari, talisque separatio eis in periculū, & occurrentibus cedit in scandalum.

2. Quantum ad seipso debent in factis & verbis disciplinatè se gerere. In factis debet honestas, devotio & discretio apparere. Propter honestatem dis-^{In fa-}solutiones tam manuales, quàm ^{ctis sint}alias, quæ cursitando vel ali-^{honesti.}ter quomodolibet fieri possunt, penitus vitent. Multa enim ex hoc inconvenientia (ut expertum est) possunt sequi, hominibus frequenter, de quibus nō
adver-

Devoti

Et Di-
creti.Missa
audiē-
da ante
omnia,
& absol-
vēdū of-
ficiū
divinū.

advertitur, videntibus quæ aguntur. Non sunt brachia notabiliter denudanda, nec vestes nimium succingendæ, vel aliter irreligiosè tenendæ. Cæterum ad devotos pertinet fratres Ecclesiis quādo transeunt juxta ipsos; nec non & crucibus, devotis inclinationibus reverentiam exhibere: cœmeteria verò absq; oratione pro defunctis nullatenus pertransire. Discretionis est, agenda quæq; prævia deliberatione metiri, & non agenda cavere: quia qui de futuro nihil præmeditatur, omnia incautus incidit. Moderandus est per senioris cōsiliū labor itineris, ne spiritū devotionis extingvat. Audiēda est Missa, sanctæque exhortationis pro populo si affuerit sermo faciēdus. Et ante omnia sem-

semper in primis divini pensū officii devotè solvendum, ne fratres se magis cursores quàm religiosos exhibeant, & cōtra religionis propositū de accessorio principale facere cōvincantur. In solemnioribus festis est ab itineratione cessandum. Cavenda est per vias dormitio, tanquam periculosa & indecens, nec est tardè vel apud infames hospitandum personas.

Ubi sit
hospitandum.

3. Disciplinam verborum debent attendere tam in materia quàm in sono. Si occurrerint homines, debent eos humiliter salutare. Seniorum erit coitinerantibus & his, cū quibus aliquando loqui contigerit, aliquid ad ædificationem vel cōsolationem proponere. Peccantes in eorum præsentia non

Itinerantibus
quid,
quomodo loquēdū.

rigi-

Marci
16. 15.
Act: 8.
38.

Sulpit
in vita
S. Mar-
tini
paulo
post pri-
cip:
De Deo
loquen-
dū in i-
tinere.
Luc:
14. 25.

rigidè sed cum modestia & hu-
militate corripere, & ad bonū
per rationes & dulcem allocu-
tionem inducere, & quodam-
modo omni creaturæ sanctum
Evangelium prædicare. San-
ctus Philippus Eunuchum in
itinere baptizavit. Beatus Mar-
tinus latronem secum itinerā-
tem convertit. Si verò non af-
fuerint homines, de Deo verba
fratrum convenit esse: ipse nā-
quē itinerantibus & loquenti-
bus de se discipulis, itineratio-
nis factus est comes. Tunc e-
xempla Patrum, vel alia quæ-
vis bona, quæ vel accendant
affectum, vel saltem in-
struant intellectum, sunt ad
laboris alleviationem narra-
nda. Turpissimum est, nescire
tempus nisi frivolis & fabulo-
sis narrationibus detinere. *Va*

facentibus de te Domine; quonia August:
loquaces muti sunt. Solent fra- I. Cōf:
 tres Litanias, Psalmos poenitē- 14.
 tiales, canticum graduum & Et orā-
 similia, aut simul aut singulari- dum.
 ter frequentare, & maximè an-
 te tertiam, aut certè in sanctis
 meditationibus occupari.

4. Deniquè quoties mutux Modè-
 collationis verba interveniūt, sè lo-
 sonum omnino decet esse de- quēdū.
 missum. Proinde clamorā lo-
 cutionem, quæ nunquam de-
 cet religiosam personam, peni-
 tus vitent: maximè inter fru-
 teta & nemora existentes. Si-
 quidem juxta vulgare prover-
 bium: *Nemus aures, & camp9*
seu planicies oculos habere di-
cuntur. Ab omnibus ergo quæ
 coram sæcularibus dicere no-
 lunt, in locis dumosis & nemo-
 rosis omnino abstineant: nisi
 fortè

fortè aliquid quasi sub silentio
& Latinis verbis dicere velint.
Miserabiles confusiones qui-
busdam minùs cautis pluries
ex hoc accidisse feruntur.

Nō cā-
tādū in
itinere.

5. Non cantēt in itinere, ma-
ximè in cantu sæcularium can-
tionum aliqua licet bona, cum
laici non intelligant nisi sonū.
Et præter hæc religiosum non
debet in cantu extraordinariè
vocem efferre. Si qui fortè
dissolutiones aut clamorosas di-
sputationes, verborum alter-
cationes vel alia, quæ offensio-
nis materiam extraneis dare
possunt, vitare inter homines
negligunt, nequaquam eos ti-
moratos dixerim, aut zelum
religionis habere. Qui religio-
nis suæ scandalo non occurrit,
honoris proprio detrahit & sa-
luti. Qui fidelis religionis est
filius,

Nota,
nota.

filius, nequaquam ejus scanda-
lum parvi ducit.

*De modo conversandi in Eccle-
siis secularium*

C A P U T XXIX.

I. PERvenientes ad religioso-
rum vel sæcularium loca,
cùm ad Ecclesiã, si in loco fue-
rit, veniunt, in ingressu Eccle-
siæ illum secum versiculum me-
morantes. Introibo in domum
tuam, adorabo ad Templum
Sanctum tuum in timore tuo:
& nudato capite signum crucis
super se cum reverentia faciẽ-
tes, ante altare vel in alio loco
orationi congruo, ad quem de-
clinaverit senior, prosternere
se humiliter debent. Ubi quã-
tum Deus dederit devotè oran-
tes, pariter ab oratione surgen-
tes, procedere poterunt ad ea,
quæ

Ex iti-
nere Ec-
clesia
omniũ
primò
adeũda
Pl. 3. 1.

quæ necesse habuerint juxta
propositum exequenda. Ec-
clesiam namquæ, sicut Evan-
gelici & Ecclesiastici viri, sem-
per prius si commodè possim9
visitare debemus, Sanctorum
Patrum, qui nos in ordine præ-
cesserunt, imò ipsius Saluato-
ris exemplo; quem beatus E-
uangelista Matthæus, Hieru-
salem civitatem ingressum, re-
fert, Templum Domini adiisse.
Super quem locum dicit expo-
sitor, *quòd ingressus urbem pri-
mò Templū adiit, dans formã
religionis: ut quoquo imus, pri-
mum domū orationis, si ibi est,
adeamus.*

Matth.
23. 12.
Joan: 2.
14.

Glossa
ordin.
in Mat:

Missa
& offi-
cium
divinū
cū aliis
faciāt.

2. Missarum etiam solenniis
vel alias divino officio cum ex-
traneis assistentes, gerāt se hu-
militer & honestè. Non stent
in sedibus suis velut magnates,
aut

aut quasi laici lassi, de officio non curantes: sed ad librum si necesse fuerit honestè poterunt accedere, officiantes, cum maturitate tamen ac modestia tã in voce, quã in gestibus observata, humiliter juvèt. Quòd si propter evitandũ discursum ad librum non duxerint accedendum, nihilominus tamen communia quæ noverint poterunt cum aliis honestè sine nimia vocis exaltatione cantare. Ad cantandum autem aliquid sequestratũ, sicut est Alleluja, responsum, vel aliud quodlibet, nequaquam cum sæcularibus se conbinent, si vitare poterunt bono modo.

3. Tunc etiam non solùm in prædictis, verumetiam in honesto se habendi modo, quantum ad disciplinam aspiciendi, loquen-

Oculi
custodi
endi &
lingva.

S. Bon: Spec: Discip:

loquendi, habitus & uniformi-
tatis honestatisq; custodia est
habenda. Reprehensibile est
ibi vagis circumspicere oculis,
aut colloctionibus, dum Mis-
sæ officium celebratur intende-
re: quod tunc etiam sæculari-
bus Clericis jus Canonicum in-
terdicit, aut per aliquam rem,
habitus sæcularitatem præten-
dere. Unde ibi non decet ca-
putium inter homines extrahi,
nisi ad Evangelium, vel ad alia
pro quibus ex approbata con-
suetudine communiter fieri
consuevit.

Cõfor-
ment se
aliis.

4. Deniquè propter unifor-
mitatem, dum intersunt offi-
cio solliciti sint circa duo. Unū
est, ne diversitate sua in his, quæ
ab honestate non discrepant,
alios scandalizent: ut videli-
cèt ad Magnificat in Vesperis,

ad

ad Quicumque vult, in Prima, vel ad alia hujusmodi, cæteris cum reverentia stantibus, ipsi non sedeant, licet illud officium tunc ipsi non dicant. Aliud est, ut in stando, sedendo, & se prosternendo sint invicem uniformes, ut pariter stent, sedent & se prosternant. Qui cor unum & animam unam debent habere, difformes exterius non debent esse. Uniformitas morum, uniformitatem juvat & indicat animorum. Senioris consuetudini debet se socius humiliter conformare.

Seniori
se conformet
junior.

§. Religiosorum morem cum eis officiantes servamus, cum aliis inclinationum ritus ignaris, festivo tempore ad omnes collectas vultu ad altare verso cum reverentia stantes: ad B. Virginis & Sanctorum dumtaxat,

Missa
 nusquã
 varianò
 da.

xat, qui speciali ex more veneratione coluntur nomina, inclinamus. In feria verò simus ad omnes orationes prostrati. Ad Præfationem semper, & quando dicitur Agnus Dei, moris est stare. Verumtamen si quando apud extraneos duxerint celebrandum, modum Ordinis sui in celebrando uniformitatis occasione non varient, nec ipsum dimittant, nisi aliter facere cogat necessitas: ne velut instabiles & modum proprium non habentes, cum variis Ecclesiarum consuetudinibus temerariè varientur. Possunt tamen in benedictionibus post Missam, juxta morem patriæ faciendis, & in omnibus hujusmodi quæ modo non præjudicant regulari, Ecclesiarum in quibus fuerint, consuetudines observare.

De

De disciplina in hospitio servanda

C A P U T XXX.

1. **I**N hospitiū domo cūm fuerint, studeant se in omnibus gerere humiliter ac prudēter circa custodiam disciplinæ, humilitatem erga personas in conversatione ostendant; personis majoribus humiliter deferant, personis humilioribus & pauperibus tanquam confratribus suis, socialiter & benignè loquantur. Conversatio quoquē signum aliquod superbiæ non prætendat. Nunquā ad prima se ingerant loca, nec tamen ad ea vocati prorsus refugiant. Senioris tamē fratris, quem præponere debent, semper in omnibus honore servatō. Quod honori vel certè delictis deservire videtur, humi-

Major:
deferē-
dum.

K

liter

liter utiq; declinatur, & honesta modestia recusatur. Ubi autem senioris aut sociorum accedit instantia, cedere magis quàm diutiùs repugnare oportet. Parendo potiùs quàm obstinatiùs repugnando, servatur humilitas. Reprehensibilis difficultas, ubi palàm nutui obviatur senioris.

Parèdo
serva-
tur hu-
militas

Nō mo-
lestandi
hospi-
tes.

2. Lectos sæcularium non ascendant indifferenter per diē: nec familiā hospitii obsequiorum exactione molestant. Decet pauperes paucis esse contentos: ipsiq; necessitati est pro loco & tempore detrahendum. Nunquam hospitem familiaritas, vel alicujus affinitatis propinquitas præsumptionem inducat: ut in domo præcipere, curiosa quærere, aut de factis domùs vel familiæ indagan-

gandis vel disponendis se iterum intromittere velint, qui propriæ rei familiaris curam, ut Deo fervirent liberiùs abjecerunt.

Matth: 10. 16.

3. Prudentiam quidem necessariam habent, ut sint in sui custodia circumspecti, unde Apostolus, *In sapientia, inquit, ambulante ad eos, qui foris sunt.* Et Dominus, *Cavete, inquit, ab hominibus.* Cautè ergo in disciplina censura non solùm in publico, verumetiam in privato se habeant. *Nullum, (ait quidam) putaveris locum sine teste.*

Prudentia est opus.

Gal: 4. 4.

Matth. 10. 17:

Narrabat quidam frater, se in quibusdam sæcularium domibus occultas deprehendisse fenestras, per quæ ea, quæ in domibus illis existentes agebant, ipsis non percipientibus poterant apertè videri. In æstate

Nullus sine teste locus.

meridiano tempore dormitionis jacentes, aliquod si possunt super habitum operimentum, saltem usque ad cingulum habeant: ne quando dormiunt, eos indecenter quidem inter homines discooperiri contingat. Erubescenda nimis quibusdam ex hoc accidisse feruntur.

4. Habenda ubique prudentiæ circumspectio & cautela circa personas, loca, negotia, & res, si quas habuerint, reponendas.

Perfo-
nz at-
tēdēdx.

Circa personas, ut se nimis hominibus non committant, quantumcunque familiares fuerint aut propinqui. Attendat sibi in omnibus, quæ dicant aut faciant. Spiritualis ille, qui omnia dijudicat, & ipse à nemine judicatur, omne opus suum trina quadam consideratione præveniet. Primum quidem, an

1. Cor:
3. 15.

quod

quod possit liceat; deinde an deceat; postremò, an expediat.

Cōsiderādū an liceat,

In omnibus semetipsos sicut Dei ministros exhibeant. Sint in aspectu, gestu, & omni a-

deceat, expediat.

ctione sua serii, religiosi & modesti sicut decet Sanctos. Ver-

Ex Ber: 3. de cōsideratione,

tamen modus quidam est religionis: superstitiosum ideo

in med: 2. Cor: 6.

esse nimis non oportet. Dabit congruum inter homines modū discretio personarum. Status & qualitas hominum differens, differentiam exigit conservari. Habet se prudens cum differentibus differenter, cum omnibus tamen cautè. Erit simplex non stolidus, humilis non dejectus, mansuetus non blandus, hilaris non lascivus, affabilis non vaniloquus aut scurrilis. Quinimo interest sapientis, sic (si res exigat) ari-

remissio
aliquā-
do pro-
batur.

gore interdum remitti, ut mo-
dum tamen modestiæ nec in i-
psa remissione dimittat. Potest
gravitatis censura remitti pro
tempore non dimitti. Impu-
tanda tamen remissio, ubi nul-
la decentiæ vel utilitatis inten-
tio. Prudens Domini servus,
utilitatis fructum ex sua novit
remissione afferre. Ad hoc quo-
niam attendenda est honestatis
congrua personarum honestas,
honestioribus semper adhæ-
reant.

Mulie-
rum ta-
ctus &
obse-
quia nõ
admit-
tenda.

§. Mulierum tam propinqua-
rum quàm aliarum cautè pro-
ut poterunt societatem decli-
nent, earumquè familiare ni-
mis obsequium & tactum o-
mnino refugiant. Nulla ratione
fustineant, quod pedes sibi à
muliere laventur. Nudam au-
tem manum mulieris tangere,
vel

vel ad ejus caput vel corpus ubilibet absq; necessaria & evidenti causa manum extendere, ab omni prorsus religionis honestate quis dubitat alienum?

Quando religiosus cum muliere sedet aut loquitur, manus suas occultare & ad se retrahere debet, quas etiam quando-
cunque cum personis extraneis loquitur, simul junctas, & velut invicem colligatas, vel alias religiosè decet haberi. Locutio disciplinam requirit. Nunquam mulierem quantumcunq; sibi affinitate conjunctam, sive sororem, sive neptem, quantumcunque pueriles, sed nec facile matrem propriam osculentur. Fugiant omnino sœminea oscula milites CHRISTI: cum osculum etiam viris offerri nõ deceat, nisi fortè ubi de pro-

Quo-
modo
eis lo-
quẽdũ.

Nulla
osculã-
dx.

prio patre vel aliis honestis personis, moris exactu, sine scandalo vitari non potest. Religionis personam, religionis honestas os indifferenter osculis communicare non patitur. Denique periculo animæ mulierū habetur societas. Igitur (ut docet quidam Sanctus) ubique gustanda est cum mulieribus non continuanda præsentia: sed quasi transeunter fæminis exhibenda est accessio quodammodo fugitiva. *Tutius est non posse perire, quàm iuxta periculum non perisse.* Illum autem nec castum dixerim nec honestum, qui mulierem aut tangere, aut tactum ejus admittere non abhorret. Quomodo enim tangere licet, quod intueri non licet? Ad custodiendam cordis munditiam, exterior quoque

vide S.
Bonav:
in hist:
S. Fræc:
c. 5.

Sentē-
tia D.
Hier: t.
I. ep.
47.

Nec tā-
genda.

quæ sensuum disciplina est servanda.

Loca
suspe-
cta cau-
te vi-
tanda.

6. Loca igitur quæ periculi vel suspicionis materiam dare possunt, cautè declinent: nec soli cum muliere in locis hujusmodi vel ad modicum morentur. Domina quædam (ut fertur) dum duo religiosi ad ejus domum divertissent, alterum seorsum vocavit in cameram, quasi secreto aliquid sibi locutura, quem ingressum mox ad turpitudinem provocans, asseruit firmiter se continuo contra ipsum quasi ei violentiam inferentem, nisi statim sibi acquiesceret, clamaturam. Tunc doctus à Domino frater, antequam mulier in vocem clamoris prorumperet ad fratrem cõsocium, qui cum pluribus personis in atrio domûs erat, alta

Nota.

voce clamavit, librum sibi cōtinuò afferri requirens: sicquē adveniente fratre, necesse habuit mulier ab hujusmodi, nefaria sollicitatione cessare & frater hominum confusionem evasit. Nonnulli ob causam similem confusi turpiter, & verberati graviter fuisse dicuntur.

Prov:

11. 15. *erit:* qui autem non cavet, est aut stultissimus aut perversus: nec est ejus excusatio admit-tenda. De nocte si per domos hospitem ad necessaria exeunt, simul quidem & cum lumine ut filii lucis eant.

Nō im-
plicadū
sacula-
rib: ne-
gotiis.

7. Cæterum de mundanis sæ-
cularium negotiis expediēdis,
religiosus temerariē se non de-
bet intromittere. Si de animæ
negotio agitur, apponendum
est quidem & petendum con-
sili-

filium ab his, qui habent officiū
& peritiam consulendi. Alias
non est militantis Deo, se ite-
rum occasione propinquorum
vel amicorum sæcularibus im-
plicare negotiis, quæ mundo
moriens abdicavit. *Impius est,*
qui animæ suæ pro parentibus suis
est crudelis. Sed nec sæculariū
litteræ ad portandum vel præ-
sentandum alicui recipi debēt,
nisi de ipsarū tenore opus for-
sitā aliquod pietatis habente
constiterit. Nec veris religio-
sis expedit, quod verborum e-
tiam sine litteris pro negotiis
hujusmodi bajuli fiant, vel in-
ternuntii. Sed si super talibus
requirantur, hoc per alios, quos
deceat, fieri replicent.

8. Circa rerum custodiam, si-
ve libros sive alia secum detu-
lerint, nequaquam negligentes

Impius
est, qui
propter
parētes
crude-
lis est a-
nimæ
sua.

Fratres
nō sint
nuntii
aut li-
terarū
bajuli.

Res su-
as custo-
diār di-
ligēter.

existent: sed omnia, libros præcipuè, antequam illa deponant de manibus vel de sinu, certæ fideliqu; personæ commendent, quæ à suis & canibus, qui libros, ut experientia docuit, destruunt, & coopertura non obstante corrodunt, custodiat diligenter. Ipsæ quoque personæ, quibus res hujusmodi committuntur, sunt super his instruendæ. Noctibus tamen cōsultius propter pericula, in loco certo & propinquo habentur. Nam quidam, quos recommendaverat libros, repentino superveniente incendio perdidit.

*De disciplina verborum inter
seculares*

C A P U T XXXI.

- I. **D**isciplina in verbo est junioribus & novis, præcipuè

cipue inter extraneos observanda: ut tardè, caute, ac demissa voce loquantur. Tardè, ut usque ad interrogationem taceant, interrogati responsionè seniori relinquunt: nisi fortè in speciali super levibus, maxime ad propriam necessitatem spectantibus, ut de cibo & potu & similibus requirantur. De talibus potest quisque pro se, non tamen pro socio sine ipsius assensu respondere. Communem requirit assensum respōsio, quæ de communi necessitate profertur.

2. Cautè, ut cum præmeditatione loquantur: ut primò *bis ad limã, quàm semel ad lingvã* Et cautione. *veniat sermo:* maxime si seniore fortè occupato, de Ordine, de personis absentibus, de rumoribus vel de notabilibus aliis bis ad limam antequam ad lingvã sermo veniat.

requi-

Secreta
ordinis
non re-
velāda.

requirātur. De factis Ordinis, ut de modo jejunandi, de silentio, vel de aliis requisiti se novos in ordine dicant, seniore requirendum prætendant, ne fortè dum sapienter & bene respondere se putant, stultum aliquid & quod omnino dici nō oporteat, dicant. Secreta Ordinis quantumcunquē religioso vel familiari non revelent: nec statutum aliquod publicēt, nisi quod fortè commodè celari non potest. Idipsum autem non statutum, nō præceptum, sed tantum Ordinis intra domum consuetudinem vocent, ut per eorum responsum tentationis debitum excludatur extra domum: ne sæculares, si quando contrarium viderint, reputent fratres sui Ordinis transgressores, cū tamen mul-

ta possint licitè ex ordinis vel superiorum dispensatione mutari. Ordinem nostrum nunquam ad particularia descendendo, sed si necesse fuerit, in generali solùm, absquè aliorum ordinum collatione vel obtretatione commendent. Pessimus laudandi modus, seipsum cum aliorum injuria prædicare. Pessima vitii corruptela detractio, quæ animam maculat, Deum offendit, proximum scandalizat.

3. Et quia, ut scriptum est, *Vitæda Sermo obscurus in vacuum non ibit, & tumultus murmurationum non abscondetur* his coram, qui-
detra-ctio. Sap: I. II.
 bus detrahitur, scandalum excitatur. Constat autem ubi veritas & veritas necessaria in causa non est: nec licitè scandalum quodlibet posse à quolibet

Abfen-
tes sc̄-
per ex-
cusādi.

bet committi, nec justè præci-
pi, nec innoxie consentiri. Si
de personis absentibus præser-
tim religiosis finistrè aliquid
suggeratur: semper pro absen-
tium parte loquentes, nullo
modo ad favendum detractori-
bus inclinentur. Accidit ali-
quando quosdam magis ad ten-
tandum, quam ex animo de his
obloqui. Narrabat, ut fertur,
senior quidā fide dignissimus,
ad se quandoq; sæcularem ve-
nisse, qui adversus quosdam re-
ligiosos plurimum invehi vide-
batur. Cui frater viriliter se
opponens, eum quoties adve-
nit, eadem semper constantia,
repulit, & incusatos pro viri-
bus excusavit. Miratus oblo-
cutor benevolam senioris cō-
stantiam, aperuit tandem se id
ad probandum de mutua illo-
rum

rum Ordinum charitate fecisse; adjiciens se Ordini senioris istius, qui pro aliis advocabat, cum quodã prius incusati ordinis fratre ob causam similem oblocutum fuisse. Fratrem autem illum oblocutionis verba, in primis aliquantulum, deinde verò remissius, refellentem tandem obloquenti cessisse: super quo idem sæcularis non modicum offensus, apud illos non esse charitatis veritatem asseruit, qui ad invicem detractionem admittere non curassent. Deniq; religiosus non est, qui detractionibus pascit, aut pascitur alienis.

4. Caveant etiam ne sint rumorum licet bonorum & verisimilium delatores. Religiosos viros passim rumigeros esse nõ decet. Falstas, quæ frequentissimi-

Nõ sint
rumi-
geruli.

tissime rumoribus inest, vel
quæ per secundarios relatores
apponitur, primis earum au-
ctoribus imputatur. Hinc est,

Cato.
Sermo
religio-
si qua-
lis.

*Rumores fuge, ne incipias noxus
author haberi.* Sint in locutione
honesti & ferii, nec se in sæcu-
laribus & ad risum moventi-
bus verbis sæculares ostendât.

I. Pet:
4. 11.

Servum Dei, de Deo loqui de-
cêt, ut fiat quod scriptum est,
*Si quis loquitur, quasi sermones
Dei.* Alioquin verba vana,

Matt:
12 34.

mentis aperiunt vanitatem. *Ex
abundantia cordis os loquitur.*

Sup: c.
20. in
princi.

Vox re-
ligiosi
submis-
sa &
suavis
sit.

5. Circa vocis sonum in locu-
tione attendant, ut prout ta-
ctum est alibi, sit demissus pa-
riter & suavis. Vitiosissimus
planè religioso loquendi mo-
dus, si notabiliter suam in lo-
quela communi vocem exal-
tat, Sufficiat ei, quòd proximè
ei astan-

eī astantes possint loquentis intelligere verbum. Sapientis est loqui suaviter & demissè. Nox autem amplioris vocis depressionem requirit. Nox est tempus silentii & quietis. In nocte maximè post Completorium in alta (ut prius) verba erūpere, silentii gravitate neglecta, sæcularium est, religionis non curantium honestatem. Proinde honesti fratres ubicunq; fuerint, religiosè semper in quibus potuerint, ac si essent in fratrum collegio cum silentii sui observatione permanebūt.

*De disciplina comedendi inter
seculares*

CAPUT XXXII.

I. PRÆcipuè decet, ut cum extraneis comedentes honestè se habeant: ut nec in cibo,

Cibus
moder-
atus sit.

Eccl:
31. 39.

Potus sit
parcior

bo, nec in modo comedendi
vel mora, aut in aliis, quæ dis-
conveniunt super mensam, ut
est verborum multiplicatio;
aut exterior corporis vel habi-
tûs dispositio inhonesta, pos-
sint de irregularitate notari.
Circa cibum attendant, quod
propter quantitatem vel qua-
litatem, de gulæ vitio judicari
non possint. De primo Sapi-
ens ait, *Utere quasi homo fru-
gi bis, quæ tibi apponuntur: ne,
dum multum manducas, odio ha-
bearis.* Unde inter sæculares
non expedit appositam semper
portionem totam comedere,
aut penitus evacuare scutellâ;
ne fortè magis id homines vor-
acitati, quàm necessitati at-
tribuunt.

2. Inter cætera est habenda
semper temperãtia circa potû.

Turpif-

Turpissimum enim est, si de nimia potatione notentur. Religionis quivis insignia præferens, meribuli nomen ignominiosè fortitur. Hoc vitium hominem coram Deo & hominibus vilem reddit. Ad notam hujus vitii fugiendam, cavere debent, ne post refectionem, etiam si vinum sæpiùs offeratur, frequenter bibant, aut postquam in communi potatum est, seorsim sine urgente necessitate potum in privato requirant: nec omnino quòd potus ubi dormitur remaneat patiantur.

3. Post cœnam non sunt ad ignem & pocula vigiliæ pro-
trahendæ. Vigilare ad ignem, sitim provocat, & bibitare cõ-
pellit: gravat corpus, exhaurit spiritum, tempus in verbis

Produ-
cere vi-
galias
vesper-
tinas
dehor-
tatur.

penè

Foc9 fū
giōdus.
Jerem:
36. 22.
Joā: 18.
18.

penè imperceptibili subductione consumit, tempeſtively ad orationem ſurgere, officii debitum devotè, ut expedit, ſolvere non permittit. Et qui ſerò ſobrietatis non obſervat ſententiam, manè frequenter ſuſpenditur à divinis. Uſitatum eſt hoſti, homines ad prunas ſeducere. Ad prunas, Dominum ſprevit rex Joacim, negavit Petrus. Et ne nobis de nocturna prædicatione ad prunas, propter fructum vel interrogationes hominum blādiamur, ad prunas Joacim quidem audit ſermones Domini, ſed cōtemnit: ad prunas Petrus de Chriſto interrogatus offendit. O quoties eſt ſerotinis neceſſaria verbis correptio matutina! Manè prædicant docti, ſerò concionantur indocti. Et in
his

his omnibus honestiùs alibi
quàm ad ignem & pocula, præ-
dicatur. Si hominum instet de-
votio pro exemplis, senioris
intererit providere, ut narra-
tione una, paucisvè aliis, si ex-
pedit, verbis, instantiæ satis-
fiat. Verumtamen mutat in-
terdum causa consilium, nec
lex imponitur unctiōni. Vi-
tanda tamen vigilia, quæ oc-
casionem verbis aut potationi
ministrat. Qui vitium cavere
desiderat, vitii occasionem præ-
caveat. Studeant ergo in cibo
& potu sobrietatem servare, si-
cut servi Dei, & religiosè vivē-
tes. *Sicut omnes cupiditates car-
nis abstinentiâ resecantur: ita o-
mnes virtutes edacitatis vitio
destruuntur. Immundi spiritus se-
ibi injiciunt, ubi amplius vident
cibum & potum.*

Isidor.
l. 2, de
sū: bō:
c. 42.
sēt: 10.
Isid: u-
bi sup:
c. 44.
sent: 3.

Cibi
delica-
tiores
nō ap-
petēdi.

4. Circa secundū multum attendere sibi debent: ne videlicet cibos appetant delicatos. Qui vinum & pingvia diligit, nunquam in virtutum possessione ditabitur. Horum quidem permittitur usus, abusus & concupiscentia prohibetur. Semper itaque placeat eis lautioribus parcere cibis. De grossioribus cibis, & facili vel valde temperato potu, necessitati utcunq; satisfieri potest: quāquam & ipsa necessitas inter homines sit artanda. Qui de religione cēsetur, modestiam debet religionis habere: ut sit in temperātia speculum aliorum.

1. Cor.

4. 9.

Speſtaculū facti ſumus mundo & Angelis & hominibus. Felix abſtinentia, quæ palato imperat delicato. Debet vas cæleſti gratiæ mancipatū à ſæcu-

si illecebris abstinere. Non erubescant aquam pro vino petere, si habuerint, temperando quin potius erubescere debent si vinum biberint nimis forte. Aquã requirere & minus lymphato vino, vel modicum semper pro bibentis necessitate apponere, Deo placet, proximũ ædificat, religiosum honestat, animæ simul & corpori est salubre. Verũm quàm turpe sit pauperibus hominibus cibaria quærere lautiora, & appositis non esse contentos; de modo præparandi cibum disponere, aut quomodo præparetur requirere, potum vel cibum aliquem in speciali laudare, ut de eisdem amplius apponatur, aut suas inter extraneos medicinas ostendere, quis sanæ mentis ignorat?

In mē-
sa non
diu mo-
randū.

5. Modus quoq; honestus est in comedendo habendus: ut nō ardentem aut cum nimia festinatione comedatur vel aliās indecenter. Moram in mensa facere, religiosum non est. Caveant ne aliis à comestione cessantibus, ipsi comedendo vel loquendo mensam detineant: cū non sit hominum, sed magis pecudum, super mensam ruminando diutiūs immorari. Possunt tamen, qui necesse habent cautē cum modestia sibi in principio mensæ aliis communiter comedentibus providere.

Bern: 4.
de cōsi-
der: in
fine.

Taci-
turni-
tas in
mensa.

6. Ad hoc ubiq; (ut ait Sanctus) *frenanda est lingua præceps, maxime in cōvivio*: ne scilicet ad loquendum superflue vel indiscrete relaxetur. *Taciturnitas*, ait Hugo, *inter epulas*

idcir-

idcirco necessaria est: quoniã lin-
 gva, quæ in omni tēpore ad pec-
 catum prona labitur, periculosius
 tamen cūm per crapulam inflam-
 mata fuerit, ad loquendum rela-
 xatur. Discretionem quoq; in
 verbis, eadem iti ratio persua-
 det. Super mensam autem cum
 socio loqui, aut coram illitera-
 tis, Latinis ibidē vel alibi ver-
 bis ubi, dominum quoquē do-
 mūs, vel alios quoscunquē ad
 comedendum vel bibendum
 frequentius invitare non decet.
 Subit animo quòd quædā ma-
 trona cuidam frequenter invi-
 tanti dixisse fertur; Fuisti, in-
 quit, afinarius ruralium & im-
 peritorum, qui sæpè afinos pro-
 vocare novissent: esse propriū
 innuens his, qui invitationes
 personis discretionem habēti-
 bus inculcare solent.

t. 2. in-
 stit: mō:
 ad nov:
 c. 18.

Nō in-
 vitandi
 alii ad
 edēdū.

Honesti
sint mo-
res in
omni-
bus.

7. Oportet etiam disciplinam in corporis & habitus dispositione servare: ut comedentes se non appodiet super mensam, vel accubitando, vel alio quocunque modo inordinato se gerant. Dum comedunt, caput in caputio nulla ratione profudent, sed aperta comedant facie. Cæterum religiosos & pauperes de mensa aliena viventes, de portione sibi apposita encænia familiæ faciendo, patris familias in domo gerere vices, canes vel murilegos de mensa pascere benedicta, à quo nonnulli etiam abstinent sæculares, non congruit.

Epilogo-
sus.

Principalis hucusque incisio nil his notæ impingens, qui sub institutionibus aliis militant, aut pro diversis locis, & diversitate causarum, diversa ordi-
nant

Ad Novitios Pars I.

233

nant instituta. Honeſta quidē
& ſancta omnis traditio, quæ
per prudentiam ſeniorum in ti-
more Dei communiter tradi-
tur, communiter obſervatur,
profectò ex communi furgit
inſtitutione religio, honeſtas
ex ordinatione cauſatur.

Omne ordinatum de-
corum eſſe ne-
ceſſe eſt.

*Explicit prima Pars Speculi
discipline.*

SAN-

L3

S. Bon: Spec: Discip:

S A N C T I

BONAVENTURÆ

Ordinis Minorum,

S.R.E. CARDINALIS,

Episcopi Albanensis,
Seraphici D. & Ecclesiæ,

SPECULI DISCIPLINÆ

Ad Novitios

PARS SECUNDA.

Pincipali hujus opusculi particula expedita, Secundaria hæc pauca epilogat, & supplet quædam, ut qualiter novi discipuli Christi ad Deum ad se, ad proximum, & ad res etiam, quas aliquando servare vel tractare contingit, se habeant: quibus differentiarum indicis de sua conversione discer-

scernant; qualiter deniqué ipsi ad professionem recepti se genere debeant, vel breviter in aliquibus instruantur.

De ordinatione respectu Dei

CAPUT I.

1. **A**Nte omnia cor suum per puram confessionem mundatum, dignum Deo habitaculum præparent, illud excolât, illud exornent: nihil ibi sordidum vel obscurû, nihil ibi vel ad horam residere, quod dilecti sui oculos offendere valeat, patiantur. Tentationes & cogitationes malas humiliter & purè confiteri non differant. *Veretur hostis consilium suum ingerere non celanti.*

Pura confessio mundâ Deo faciat habitaculum.

2. Providendum est eis, ut qui jam sunt superni Regis milites annotati, secum omnino firmè

Firmâdum in proposito & vocatione.

& statuunt, se usque in finem
 ei fideliter servituros: nec ullis
 ab eo tentationibus, tribula-
 tionibus & angustiis deinceps
 recessuros. *Furavi*, ait Prophe-
 ta, *Et statui, custodire iudicia ju-*
stitiæ tuæ. Religionem sanctã,
 ad quam eos Dominus sua mi-
 seratione vocavit, ferventissi-
 mo ac fidelissimo studeant a-
 more diligere: & ei tanquam
 speciosissimæ ac Deo dilectissi-
 mæ sponsæ fide inviolabili ad-
 hære.

In ñni-
 bo pro-
 speris
 & ad-
 versis,
 Deo lau-
 dādus.

3. Quæcunquē sibi sive pro-
 spera sive adversa contigerint.
 Deum semper devotis efferant
 laudibus, ut sive cespitent, sive
 cadant, sive aliam quamcunq;
 molestiam seu læsionem incur-
 rant, semper in ipsorū ore re-
 sonet divina laus, semper vel
 Benedictus Deus, vel Ave Ma-

ria,

ria, vel aliquid, quod ad laudē
Dei pertineat, dicant. Et hoc
in consuetudinem ducere stu-
deant, nulla unquam negligē-
tia omittendum. Quidquid spe-
ciositatis vel delectabilitatis in
creaturis invenerint, quidquid
circa statum humanæ condi-
tionis vel dispositionis accide-
rit, totum semper assumant in
materiam laudis Dei: & de o-
mnibus, quæ occurrerint, devo-
tè studeant cogitare. In ipso
suarum omnium operationum
initio Dominum invocare, &
suam ad ipsum intentionem di-
rigere assvescant.

Intētio
actio-
nū ōniū
feratur
in Deū.

4. Instent orationi, frequen-
ter, quæ novam in horto Do-
mini plantulam fovet, prove-
hit & confirmat. Discant ergo
una saltem diei vel noctis hora,
tempus & otium vendicare:

Recol-
lectio
nō omittenda.

quando ad se reversi, mentisq;
 cubiculum introgressi, orent
 in abscondito Patrem suum,
 & in corde contrito & humilia-
 to universorum Domino fami-
 liariter adstent. Manè autem
 astant Propheta Domino: quia
 qui manè vigilaverit ad Deum,
 inveniet eum. Subripienda e-
 rit carni, & si fortè non semper,
 sæpè tamen somni requies ma-
 tutini: cùm illa hora Christus
 resurrexit. Tunc est tempus
 allidendis ad petram parvulis,
 mortificandæ carni, & recreã-
 do spiritui oportunum. Tunc
 spirituales aviculæ dulcè Deo
 in cordis organo exhibent me-
 lodiam, Ad hæc & aliæ tem-
 poris & quietis oportunitates,
 quæ occurrunt, minimè negli-
 gendæ sunt. Post horas Cano-
 nicas non statim oratoriũ exe-
 ant:

ant: sed in oratione aliquantum subsistentes, qualiter opus Dei peregerint cogitent, an tepidè vel ferventer: & defectus si quos ibi commiserint tunc emendent, gratiæque devotionis se offerant infundendæ, quam si Dominus dederit non repellant.

§. Hoc autem in omni oratione observent, ut quod orantes dicunt, ex animo semper dicant: non enim vocibus, sed rebus agitur apud Deum. Porro, quia ad orationem est negligens, suæ nimirum ingratitude & tepiditatis est testis. Frustra profectus virtutum sine oratione speratur. Ad ea igitur, quæ ad cultum Dei pertinent, magno & prompto corde accingantur. Ad divinum officium audito signo, statim omnibus

Orādū
ex ani-
mo.

occupationibus omissis accederent. Si in lectis fuerint, statim surgant, nec ultimum aliquatenus signum expectent. Oratione namque aliqua utiliter prævenitur officium. Qui sic ex studio prævenit, in benedictionibus meretur dulcedinis majoris devotionis & gratiæ ad ipsius executionem præveniri. Ecclesiam intraturi, manus (si necesse habuerint) lavent. Vestes maximè in die, religiosè componant: ne irreverenter aut indecenter intròeant aulã Dei. In Ecclesia Deo psallentes, Creatorem suum totis viribus cum reverentia debita laudent.

Officiũ
divinũ
quã de-
votissimè
per-
solven-
dum.

6. Officium suum in choro & extra, non perfunctoriè quidem, simiaticis, ut ajunt labiis, sed devotè semper & integrè dicere

dicere studeant; nec aliam ei occupationē admisceant. Cessent manus, oculorum evagatio reprimatur: ut mens ab exteriori cura penitus libera, soli valeat Deo vacare. Dies vel hora, quæ negligenter officiata pertransierit, nequaquam ulterius poterit revocari: cum præsertim temporis sequentis officium suam nihilominus diligentiam & devotionem requirat. Nec sibi de gratuitis orationibus blandiantur, si circa necessarias, quæ primò loco habendæ sunt, desidiosè extiterint.

Deniquè juxta sancti verbum, *purè ac sèper strenuè debent laudibus divinis intèdere. Purè quidè, ut dum psallunt, nihil aliud cogitèt, quàm quod psallūt. Strenuè vero, ut sicut reverèter, ita Galacriter Deo assistāt. Nō pigri,*

Bern:
ser: 47.
in Cât:
in fine.

*gri, nō somnolēti, nō oscitantes, nō parcentes vocibus, non præscindētes verba dimidia, nō integra transiliētes: non fractis & remis-
sis vocibus muliebre quiddā, bal-
ba de nare sonātes, sed virili (ut
dignum est) sonitu & affectu vo-
ces sancti Spiritus depromētes.*

Reve-
rentia
in offi-
cio di-
vino.

7. Reverentiam in officio ho-
nesta corporis dispositio, quæ
mentis devotionem non me-
diocriter promovet, attesta-
tur: In choro non stent in stal-
lis suis molliter, aut quasi fra-
ctis renibus resoluti. Quando
post psalmum vel hymnum S.
Trinitati reverentia exhibetur,
humiliter & decenter inclinēt.
Tunc enim tardiùs surgere, se-
gniter ac difformiter inclinare:
ut quando corpore quidem suf-
ficienter demisso vultus tamen
indecenter erigitur, oculis er-
rati-

raticè circumlatis, imperfectè quoque ad memoriam Trinitatis, inclinationis venerationē exsolvere, quasi sit honoris differentia in personis, irreverentiæ arguit & teporis.

8. Etiam extra chorum stēt ad officium, præterquam ad lectio-
nes & officium mortuorū. Specialiter tamen lectionibus planè dictis (de Domina tantum exceptis) irreverentes & pigros se noverint, si debitas Deo laudes sedendo vel jacendo exsolvant, nisi necessitas evidens cogat. Si quando per viam officium dixerint, etsi non vacat continuè dum illud dicunt ab itineratione quiescere, saltē ad collectam præcedentium collectivam, quando omnino tota est in Deum intentio colligenda, in uno sistant loco: imò si
Standū
dū psal-
limus.
Ad col-
lectam
attētio.

tempus

Sulpit:
ep: 3. ad
Basilulã
sub fin.

tempus exigerit & locus permiserit, cum reverentia genu flectant, ut in oratione cõmuni totum officium venerentur. Dispositio corporalis honesta, devotionis provocat affectum & designat. Non frustra Sanctus Martinus, oculis ac manibus in cœlum semper intentus orãsse describitur. Intrinsicos motus gestus exterior attestatur. Quamvis extra conventum, conventualis in omnibus disciplinæ non servetur districtio: in omnibus tamen religiosi operibus, religionis debet vestigium relucere. Debent ergo ad opus Dei corpus honestè disponere: ad collectam & Trinitatis memoriam vel modicũ inclinare, ordinem in prosequendo servare, occupationem & interruptionem vitare.

9. Ad Missas postpositis omnibus, tanto majori promptitudine ac devotione ministrent, quanto Deo ibi familiarius servitur. Calicem & corporalia si tetigerint, reverenter & mundissime tractent: manusq; post tactum hujusmodi antequam apponant communibus, lavent. Corpus Dominicum recepturi, ante, ut decet, ampliori confessionis, orationis, & tam a cibis quam verbis temperantiae studio, acceptum Deo satagant hospitium praeferare. Infusam autem ob tanti hospitis gratiam, reverenter in gratiarum actione attendant. *Non minor est virtus, quam quaeere parta tueri.*

De ordinatione respectu sui

C A P U T II.

1. Ceterum fervorem sanctum, & quandam debet
magna-

Admissam omnibus postpositis accurrendum.

Animo magno &

strenuo
op9 est.

magnanimitatem assumere: ut ad virtutum exercitia strenui ac devoti, opera bona frequenter supererogare contendant.

Prosp:
1.3. de
vita cō
temp:
6. 3.

Tūc enī vitia fideliter extirpata discedūt, si virtutib9 cedant. Alioquin vel subsidūt ad tempus ejeēta, vel redeunt, nisi virtutes in locis vitiorū, quæ fuerint depulsa, successerint. Non proderit omnia reliquisse, nisi virtutum passibus tota Christum intentione sequamur. Quid iuvat expeditum esse ad cursum, nec currere? exisse ad opus, & operis oblivisci? Non intrātib9 vineam, sed operantibus merces datur. Et cum in usu virtutum omnium perfecti esse non valent, in aliqua saltem se studeant specialiter exercere, & illam quanta possunt perfectione observare.

Matt:
20. 8.

Ad Novitios Pars II.

247

2. Fervorem novitiorum non decent illæ misericordes in seipſis discretionēs, & discretionū dispensationes faciles: quia indulgentiæ suo iudicio non sunt admittendæ, nec tamen recusandæ sunt alieno. A seipſo in seipſum rigida debet esse censure & districta severitas. Ad regentem vel consulentem, lenis & obediens in omnibus humilitas. Si alterum desit, vel in deside & tepido, non spero cursûs perseverantiam, vel in præcipitio timeo ruinam. Sint occultatores virtutum, sicut alii vitiorum. Non tamen in principio ardua sive multa præsumant, nec sine licentia aliquid notabile attentent: sed à minoribus virtutibus paulatim ad majores ascendant. *Have-* Prov: 20. 21.
ditas ad quam festinatur in principio,

*cipio, in notissimo benedictione ca-
rebit.*

Perfe-
ctio sū-
ma re-
ligiosi
comu-
nia per
fectē
obser-
vare.

Aug: l.
3. con-
fel: 6: 2.

Super-
bia sū-
mopere
fugiēda
novi-
tiis.

3. Communem ordinis obser-
vantiam sequantur: perfectio-
ni in silentio, & in aliis institu-
tis plenius obtinendis insistāt;
à qua nec exemplari levium,
vel negligentium aliquorum
dissolutione divertant. *Optima
religiosi perfectio, perfectē com-
muniā quæ quæ conventualiā ser-
vare.* Porro hic religionē of-
fendit, qui religionis violat in-
stituta. *Turpis omnis pars, uni-
verso suo non congruens.* Cavet
vir constans & honestus, ne
consuetudinem ordinis teme-
rarius violator existat. In vi-
ctu & moribus, novitatis
nota, & singularitatis e-
rit diversitas fugienda. Ante
omnia caveant, ne pro inchoa-
to jam bono subrepat superbia,
ut se

ut se aliis præferant & se aliquid esse putent. Perit omne quod agitur, si non sollicitè in humilitate custoditur.

4. Exteriorum gestuum, disciplinam non negligent. *Disciplina in moribus.* *Disciplina cervicē submittit, ponit supercilia, componit vultū, ligat oculos, cachinnos cohibet, moderatur linguam, frænat gulã, irã sedat, format incessum.* Sit ergo aspectus verecūdus & simplex, *Bern: ep: 113. ad Sophiam Virginiem.* *risus sine cachinno, vox sine clamore, incessus sine tumultu.* Erecto vel discooperto passim capite, manibus dissolutis vel habitu non incedant. Siteis grata non scurrilitas seu curiosa urbanitas, sed sãncta quãdam rusticitas, salva semper modestia honestatis. Sint ad loquendum tardi, & in voce demissi, & in congregationibus aut seniorum

niorum præsentia, vix nisi pro præsentis necessitate vel interrogati loquantur. Non sint disputatores, nec facile de auditis præsertim seniore præsentente sententient. Stulti sicut sunt in sensu leves, ita & in verbo præcipites. Infra tempus probationis cum extraneis, sive religiosi sive alii fuerint, absq; licentia & dato sibi socio non lo-

quantur. Religionis initium est lingvæ frænum. *Si quis putat se religiosum esse, non refrenans lingvæ suam, hujus vana est religio.*

Religionis initium lingvæ frænum. Jacob: 1. 26.

Nihil 5. Rem aliquam, licet parvâ, usurpât sicut acem, sive aliud; occultè, sine co- hoc est, sine licentia recipere p a fra- vel habere, quasi furtum ab- tris. horreant. Superfluitatem in cibis & vestibus, & in aliis quibuscunq; constanter despiciant:

ciant: paupertatem & parcitatem quandam in omnibus, quæ ad corpus pertinent, amplexantes. Vitiosæ consuetudini viriliter & ferventer resistent: nec eam in his, quæ gulæ vitium sapiunt, succrescere patiantur.

6. Extra communem refectio-
nem, ad comedendum & bibendum vix eos inflectat ipsa necessitas. Sæpè quod necessitatis esse videtur, est vitii. Ultra duas vices in die, puerorum seu pecudum more comedere, potum extraordinariè frequentare, religionis temperantiam & decorem evidenter offendit. Quæ rogo religio, quæ paupertas, si mox ut esuris, mox ut sitis volito pareas, saties appetitum, nec eum usquè ad statutam horam scias compescere? Si quando tamen extra horam exactus

Extra
cōmunē
refecti-
onē ni-
hil su-
mendū.

Ritus
bibēdi.

exactus necessitate, quis bibit, sedendo & socio præsente id faciat. Non decet ut stando, aut sine teste bibas. Si plures fuerint, omnes dum bibitur si- leant: statimque ut biberint surgant cum aliqua laude Dei. Reprehensibilis admodum cō- fabulatio vel mora superflua juxta potum.

Otiādū
nūquā.

7. Nunquam otio torpeant: sed semper aut lectioni, aut o- rationi, vel officio addiscendo, aut aliis non quæ ipsi elegerint, sed quæ injuncta fuerint faciē- da intendant. Spiritum tamen devotionis, exteriores non ex-

Nota.

hauriant actiones. Devotus frater nunquam totus come- dat, totus dormiat, aut totus in exterioribus occupetur: sed sive comedat, sive aliud faciat, sanctum in animo aliquid sem-

per

per volvat, unde spiritus re-
creetur.

8. In somnū quoq; iturus, sem-
per aliquid in memoria secum de-
ferat, in quo placidè quidē ob-
dormiat: quòd nonnūquā juvat
somniae, & vigilātē excipiēs, in
statū besternæ intētioni restitu-
at. Lectū intraturus pro diurnis
offensis orationem semper ali-
quam faciat veniam petat, pe-
ctus percutiat, crucisq; mu-
nitus signaculo, suum Deo spi-
ritum humiliter recommen-
det, qui à somno surgens, cum
aliquanta se denuò laude con-
signet. Quod si fortè eum lu-
xuriae pompa cōcussisset, recorde-
tur dilectum suum positū super
lectū doloris, & uni versum stra-
tū ejus in carnis infirmitate ver-
satū, hæc dicēs in corde suo: Do-
minus meus pēter in patibulo, &

Ut ad
fomnū
cōponē
d9 frat:
Ber: de
vita fo-
lit. ad
fra: de
mō: Dei
ante
med:

Ber: in
formu-
la hone-
sta vitæ
in fine.
Ps: 40. 4

M

ego

ego voluptati operã dabo? Sicq̃
 invocato nomine Salvatoris, &
 sapius geminando nomē salutis,
 cessabit quassatio.

De ordinatione circa proximum

CAPUT III.

I. AD hæc qualiter se habere ad proximum debeant, Hugo docet. Superioribus, inquit, obedientiã, timorẽ, obsequiũ & venerationem exhibere debemus: cum equalibus pacem & concordiam custodire, invicẽ obsequiõ, beneficiõ & honore prævenire. In omni actione & verbo, superiorem eis locum tribuere: & si quando fortassis in aliquo negotio præire eos cogatur, cū omni humilitate & reverentia, quæ facienda sunt nõ præcipere, sed demonstrare; & si eos præcedere contingat cum alacritate

Superiores venerandi.
 Tõ. 2. instit. monast. ad nov. c. 5. in initio.

tate & devotione, quasi ex necessitate subjecti, obedire. Inferioribus semper beneficium & auxilium impendere, venerationem non exigere, societatem atq; æqualitatem amare. Majoribus, ait, debemus per timorem subdi, & equalibus per charitatē obsequi, minoribus per æqualitatem cœquari.

2. Igitur devoti fratres seniores suos reverentur ut dominos, diligant ut parentes.

Qui præsumunt in Domino, sunt, (secundum Apostolum) amplius in charitate habendi. Sanè

(juxta Hugonem) reverentia sine amore servilis est: & amor sine reverentia, puerilis judicari

debet. Propterea docet Sanctus, ut transeunte majore minor surgat, & det ei locum sedendi. Nō

præsumat (inquit) minor cōs-

Seniores honorandi.

1. Tim: 5. 17.

Hugo à S. Vict:

ubi sup: in principio

cap.

Bened: reg: c.

6. 3.

dere, nisi præcipiat ei senior suus.

Prior hic ponit conversio, vel gradus officii seniorem: quam & ætas sit juxta legem Domini honoranda. Sic enim

Levit: scriptum est: *Coram cano capi-
19. 32. te consurge, & honora personam*

senis. Discretio tamen cautè pro loco & tēpore, ac sine reverentiæ cōgruæ detrimēto, venerationem modificat. Habēdus est modus in omnibus: nec vitiosam quidem superstitionem admittens, nec superstitionis evitandæ prætextu, humilitatis aut morum sanctionem evacuans.

3. Obedientiæ se totos subjiciant. Sit homo interior totus Deo, sit exterior totus Prælato subjectus. Quidquid superior eis vel præpositus vel instructor injunxerit, quasi divini-

Quid-
quid
præcipi-
tur qua-
si divi-
nit9 in-
peratū
serve-
tur.

vini-

vinitus imperatum, statim ut
verī obedientiæ filii devotè ad-
impleant. Quidquid statuerit,
inviolabiliter fervent; scienter-
quē aliquid transgredi sacrile-
gium putent, & salutare cre-
dant quidquid ille præceperit.

Perfecta obedientia est in incipiē-
te maxime indiscreta, id est, nō
discernere quid vel quare præci-
piatur: sed tantum ad hoc niti,
ut fideliter & humiliter fiat quod
à majore præcipitur. Novitiū
prudentem incipientem & sapiē-
tem, in cella diu posse cōsistere, &
in cōgregatione durare, est im-
possibile. Stultus igitur fiat ut
sit sapiens. Secure per omnia
obeditur, ubi contra Deum ni-
hil præcipitur. Discant ergo
voluntates proprias frangere,
alienoquē judicio & imperio
ambulare. Nulla ars, ait San-

Ber: de
vita so-
litaria
ad fra-
tres de
monte
Dei, an-
te medi:

1. Cor.
3. 18.

Nota.

Hier: t.
I. epist:
4. ad ru
sticum
mona-
chū in
med:

Etus; abq; magistro discitur. Ad illud (inquit) tēdit oratio, ut tuo doceant in arbitrio nō vivēdū, sed vivere debere in monasterio sub unius disciplina patris consortioq; multorū, ut ab alio discas humilitatem, ab alio patientiā; hic te silentium doceat, ille mansuetudinē. Non facias quod vis: subiacaris cui nō vis. Lassus ad stratū venias, ambulansq; dormites: & necdum expleto somno surgere compellaris. Nihil absquē instructoris conscientia faciant, vel quocunq; eant, cui ab aliis etiā superioribus demandata sibi significēt. In quibus sufficit ipse, semper ejus licentia sint contenti: pro his, quæ inferioris sunt, nō passim recurritur ad majorem.

Sine
cōsciē-
tia in-
structo-
ris ni-
hil agē-
dum.

4. Fratres omnes & se invicē honore & obsequio prævenire,
& eo-

& eorum defectum in officiis humilioribus implere, contendant. Seniores fratres versiculos dicere, de lumine servire, librum ad officium tenere, vel hujusmodi humilia in choro & extra, quantum in se fuerit non permittant. Omnibus se subjicientes humiliter propter Deum. Non quod sibi utile putant; sed quod aliis, amplexantes, omnibus libenter obediant, omnibus satisfaciant prout possunt: *ut omnibus quibus utitur transitoria necessitas, superemineat, quæ permanet charitas.* Quidquid agunt fidelissimè cum diligentia faciant, & tanquam Deo, non quasi hominibus servientes. Non æstiment alios fratres, qui diutius in ordine laboraverunt, secum ex æquo

Juniores alios officio præveniat.

Aug: in reg: c. 34.

Discen-
da cō-
munia.

laboribus occupandos: præ-
fertim cū de se humiliter sen-
tientes, piè debeant credere,
quò sancti Viri plus Deo pla-
ceant quiescentes, quàm ipsi
quantumlibet laborantes. E-
rubescent se nescire, quod in
obsequiis religiosè est sciendū.
Quod igitur nesciunt, statim e-
xercitio magistrante addiscāt.
Sint præcipuè ad serviendum
communicati promptissimi. Si
lumen in Ecclesia, vel in officii-
nis, aut aqua in fratrum lava-
torio desit, continuò de his &
similibus necessitatib; provi-
deant.

Fratres
hospi-
tes cū
carita-
te acci-
piēdi.

5. Ad obsequium advenien-
tium fratrum, qui sicut Angeli,
imò sicut Christus in eis ve-
niens, sunt suscipiendi, cum o-
mni devotione festinent. Et
quia fratribus hospitibus, se-
cun-

cundum quod religionis honestas & consuetudo requirit, prius ornandum est, quam fratribus socientur in pace, quam cito ab oratione surrexerint ad eorum deosculandas manus, maxime si fuerint Sacerdotes, devote occurrant & humiliter genuflectant. Nullum fratrem puro appellent nomine; nec nisi fuerit patriæ consuetudo tuissent.

6. Nulli prorsus, quantum in eis est, materiam præstent molestiæ alicujus, sed omnia quæ necessaria & utilia æstimant, bono pietatis & charitatis cõponant. Quid pace honestius? quid unitate jucundius? aut commodius socialitate? quid charitate melius aut pretiosius invenitur? Gloriosissimum quidem & potissimum libera-

Pacẽ cã
omni-
b9 ha-
bere li-
beralis
animi
& bonæ
cõsciẽ-
tiz in-
diciũ.

lis animæ & conscientiæ bonæ iudicium, pacem proximi custodire: omnem quantum possibile est fratrum scandali occasionem vitare, verecundari, si socium vel per surreptionem offendis. Si quem adversum se fratrem motum vel leviter transferint, quiescere nesciant, quousquē ipsum humili studuerint satisfactione placare.

Modestia in morib: apud saculares.

7. Ad extraneos si quando procedunt, in verbis eorum, incessu & habitu, modestia fulgeat disciplinæ: breviter & pauca loquantur; caput decenter operiant, manus abscondant, mulieris omnino quantumlibet propinquæ osculum, & nudæ manus contactum penitus vitent. Pro personis quæ in domo vel in via fratrum se orationibus recommendant, statim

statim post earum abscessum orationem faciant specialem. Defunctis fratribus, audito eorum transitu, quàm citiùs possunt, subveniant: & debitum saltem obsequium solvere nulla occasione postponant. Talia siquidem non absquè pertimescendæ offensæ periculo negliguntur.

Oradū
mox
pro il-
lis, qui
preces
efflagi-
tave-
rint.

De rerum custodia

C A P U T III.

1. **R**Es, quas tenent, præcipuè libros, mundè teneant & honestè. A tactu libri nudam cohibeant manum: quæ licet munda, quia tamen porosa, ipsum facile inficit & deturpat. Turpè est nudos paginarum marginibus imprimere digitos, vel ipsos, vel certè laternam super librum legendo

Libri
cautè
seruan-
di.

deducere. Semper pannus, si
 adfit, digito supponatur. Alio-
 quin ita cautè tangant & leni-
 ter, ut tangentes quasi non tã-
 gere videantur. Librum su-
 perfluè apertum non teneant,
 vel incautè relinquãt. Firmacu-
 la, libro paululum stricto, si
 violentiã laxentur, apponent:
 violentiam sonitus probat. *In-*
dignus est libro, qui negligit cu-
stodire. Solent incurii quidam,
 Et mû-
 dè. libros digitis, & vestes præci-
 puè in manicis mundè servan-
 das, fordibus, & pulveribus, vel
 rebus quas tractant penè indif-
 ferenter exponere: ipsas verò
 extremæ frequenter utilitati
 expositas, vix valent á socio-
 rum cibo, vix ab altari, vix ab
 ipsis calicis mappulis prohibe-
 re. Qui ipsis placere fordibus
 cupiunt, custodiæ curam cu-
 riosi-

riositatis condemnant infamiã:
suæquẽ vitium incuriã, virtu-
tis specie colorare nituntur.
Gravia hæc homini erudito.
Qui munditiã gaudet, honesta-
tis pulchritudine delectatur.

*De profectu & defectu Novi-
tiorum, sive de differentia
conversorum,*

C A P U T V.

1. **A**ccedit hinc neophyto-
rum conversio differens
intuenda. Sunt enim quidam
tractabiles, simplices, devoti,
timorosi, qui nihil sibi Christo
charius æstimantes, voluntates
propriam ei sacrificant, volũ-
tariẽ prompti ad nutum, nutu
citiũs obedire. Ad difficilia
quælibet propter Christum æ-
quanimiter perferenda parati:
suæ quoquẽ integritatis solici-
ti,

Bonorũ
noviti-
orum
signa.

ti, cor suum per purā confessionem & assiduam orationem mundare non negligunt, sunt in exteriori conversatione disciplinati & humiles, studēt se in omnibus officiosos & amabiles exhibere: Siquidem *studere propter Deum amari, charitati servire est*. Hi verò sunt altissimi filii fideles sanctæ religionis propagines, fratrum lætitia, consociorum solatium, sui gloria instructoris: nam *gloria patris est filius sapiens*.

2. Sunt & alii duræ cervicis, disciplinæ insusceptibiles, māfvescere nescientes, tepidi, curiosi, superbi: qui quā̄m s̄avis est Dominus, non gustantes, sæculari dumtaxat deposito habitu non affectu; quoniā̄ adhuc in moribus, in verbis, in gestibus, & propriarum pertinacia

Nota.
Ber: ep:
30. in
med:

Pro: 10.
1.

Impro-
borum
nota.

Pf: 33.
E 9.

Ad Noctios Pars II. 267

nacia voluntatum, sæculo fidem
 fervant, ut monstro mirabilius
 sub religiosa veste, hominem
 videas sæcularem. Hi sunt fi-
 lli diffidentia, adulterina plā-
 tatio, fructus inutiles & acerbi,
 sociorum onus & scandalum,
 sui afflictio & confusio instru-
 ctoris. Juxta illud, *Ira patris*
filii stultus: & confusio patris de
filio indisciplinato.

Ecc1:22
 3.

3. Ponenda sunt pauca tem-
 poris, curiositatis & superbix,
 prædictorum indicia, & cogni-
 ta devitentur. *Cautior in bonis*
ambulas, si & mala non lateant.
Tepidus in cōversione, otiosa ver-
ba, & vanas cogitationes noxias
esse nō conspicit. Vitatis grandi-
bus, reliqua omnia vix reputat
imputanda: hebetati cordis ipse
ad conscientiam de offensis, ut ti-
moris filialis ignarus, timoratos

Indicia
 tepida.
 Bern: 2.
 de cōsi-
 der: post
 med:
 Ifid: de
 sū: bō: 1.
 2. c. 10.
 fen: 2.
 & Ber:
 ad foro
 rē de
 modo
 bene vi
 vēdi c.
 6.

& con-

Isid: ubi
sup: &
Ber: ubi
sup:

Ridet
suos
moni-
tores.

Pr: 25.3
Eccl: 21
22.

1. Cor:
2. 14.

Et conscientie puritatem amā-
tes, fatuos Et superstitiosos sen-
tentiāt. Quòd si à tempore mē-
tis evigilaverit: ea quæ levia e-
xistimabat, quasi horrēda atq; a-
trocia pertimescit. Vacuus gra-
tiā & tepidus, quod est gratiæ,
seu minùs necessariæ tentio-
nis, quod disciplinæ, quod mo-
rum, quòd virtutis perfectio
conciliat, negligens: illud dif-
ficile, vel certè superfluum ar-
bitratur, ægrequē doctrinam
ad talia patitur, doctorem ni-
mis perfectū ironica irrisione
pronunciāns. Nempè *stultus sui
patris disciplinā irridet*: ut pa-
teat quòd juxta Sapientem di-
citur, *Compedes in pedibus stul-
to doctrina. Animalis homo nō
percipit quæ sunt spiritus Dei*. Te-
pidus, in conversione remissus,
publicos mores & doctoris mo-

nita negligit, ea quæ Dei sunt languidè operatur. Si quod inchoat bonum, vix perficit, tardè ad divinum officium, & quæquæ conventualia occurrunt. Otiò gaudet, labore vel modico læditur, & facilè se infirmum vel ad modicum se fatigatum prætendit: sed & amore privato se diligens, quæ carnis sunt sapit & prosequitur ex affectu. Aliorum quoque defectibus, non virtutibus hærens, si quid minus vel negligenter actum inspexerit, illud in exemplum ad suæ velamen tepiditatis assumit. Ficta ei & indevota confessio; rara & brevis compunctio. Insienda & sine attentione oratio, in circumspecta & sine ædificatione lectio: obedientiæ morosa & sine devotionis affectu vix aliquis

Multa
fuit
in ex-
plum.

Isid: l. 2. qualis impletio. *Multos enim*
 de sum: remissa cōverso in pristinos erro-
 bono c. *res reducit, ac vivendi torpore*
 10. sēt: *resolvit: ut nonnūquam ex ore*

I. *Domini evomantur.*

Apoc:

3. 16.

Curio-
 forū in-
 dicia.

4. Curiosus non curanda cu-
 rat, necessaria negligit: & sui
 oblitus aliena considerat, no-
 tat & explorat. Si quod info-
 nuerit verbum, anhelat solici-
 tus ad sciendum: & honestate
 postposita id ab invitis, & celo-
 re forsan volentibus, inverecū-
 dē requirit. Locis sibi non cō-
 cessis, congregationi, & collo-
 cutionibus fratrum se ingerit
 non vocatus. Cūm eum abesse
 putaveris, adest impudens la-
 teri, adest auri: ut nec secretū
 valeas occultare sermonem.
 Observat angulos, vagis circū-
 spicit oculis, hæret ad singula
 quæ occurrunt. Communes
 obsidet

obsidet transitus. Supervenientium & forensium gaudet occursu. Rumoribus & sæcularibus verbis hauriendis & referendis intēdit. Res sibi non deputatas curiosè revolvere non quiescit. Literas etiam alienas si casu apertas inveniat, inspicere non veretur: quas tamen licet apertas quomodolibet inventas, vix aliquis nisi superior licitè inspicit, vel aliis inspicendas exponit. Rerum quæ apparatus, cura superflua, curiositæis vitium clamat.

Literæ
alienæ
ablegē-
dæ.

5. Signa verò superbix Prosper enumerans, *Hos (inquit) dolendos enuntio, quos jam conversos superbia occultè captivat. Hi, ait, seniorū suorum non observant imperata, sed judicant: de suis negligētis objurgati, aut rebellant insolenter, aut murmurant.*

Super-
bix si-
gna.
Prosper:
1. 3. de
vita cō-
tēp. c. 8.

*rant. Simpliciter spiritualiū
 fratrum irridēter exagitāt, præ-
 ferri se etiam melioribus impudē-
 ter affectant. Obsequia delata
 fastidiunt, negata pertinaciter
 quærunt. Natales moribus ante-
 ponunt, juniores suos elati despi-
 ciunt, conferri sibi aliquos non
 credunt. Non servant in obsequio
 reverentiam, in sermone mode-
 stiam, in moribus disciplinam:
 habent in intentione pertinaciā,
 in corde duritiam, in sermocina-
 tione jactantiam. Sunt in humi-
 litate fallaces, in jocatione mor-
 daces, subjectionis impatientes,
 temerarii in audiēdo, clamorosi
 in loquendo, fastidiosi in advertē-
 do, præsumptuosi in docendo, ef-
 franati deformiter in cachinādo:
 hæc sunt (infert) superbiæ gras-
 santis indicia. Superbus se ad
 omnes propriæ voluntatis im-
 pulsus*

pulsus accommodat: nec se aliis, sed alios sibi applicare cōtendit; facile sibi fieri contumeliam judicat, ad quam irroganda est validus, ad tolerandam infirmus. Et se grandē aliquid esse putans, deferre sociis dedignatur. Legibus subdi, & propriam recognoscere culpam erubescit. Et licet juxta ordinis mores se regere nesciat, in suis oculis tamen sapiens & perfectus. Ad aliorū instructionem, suæ præsertim opinioni contrariam, stomachatur. Reprehensus offenditur. Nunc causam ut insufficientē vel frivolā, nunc monitoris modū calumniās: ut si persuadere aliquid velis, instabit quòd modus artem, monitio studium exigat: quo fit ut hujusmodi allegationum obsitus spinis,

spinis, sicut ericius vel irrefragabili ratione vel auctoritate non capiatur. Fit igitur ad obtemperandum difficilis, & ad correctionem impatiens, adeo interdum, ut se discipulum abnuens, ipsum etiam deputatum sibi refugiat instructorem.

Fugie:
da ista
omnia
profice
re vo-
lenti.

Deut:
18. 13.
Eccl: 2.
14.

6. Hæc omnia servi Dei quasi pestem mortiferam detestantes, perfectè ad Dominum cõvertantur, juxta illud Deuteronomii, *Perfectus eris, & sine macula cum Domino Deo tuo. V & duplici corde; & peccatori terrã ingredienti duabus viis.* Si quis verò sufficienter expectatus & monitus, mores corrigere, ac religionis formam induere negligit, præfertim si rebellis aut contentiosus extiterit: non est proficientium numero aggregãdus. *Infidelis sã discedit, discedat:*

*scedat: ne una ovis morbida:
contagione mortifera totum
gregem contamine. Perver-
sus & insolens, non nisi in onus
religionis & dissolutionem ad-
mittitur.*

De noviter professis in ordine.

CAPUT VI.

I. AD professionē admittis Profes-
sis quid
agēdū.
sit quā maxima cura,
ne defluant. Perfecti quique
magna se discretionis subtilita-
te conspiciunt, ne ad deteriora
unquam vel in opere, vel in co-
gitatione delabantur. Si cura-
re parva negligimus, sensibili-
ter seducti audent etiam ma-
jora perpetrare, susceptam
etiam examinis tempore disci-
plinam, prudens non abjicit,
imò nec suum continuo quasi
jam sibi sufficiens deserit instru-

cto.

Egent
directo
re.

Rara
cōfessio
quid ef-
ficiat.

ctorem. Eget rectore novitius,
eget novus direttore professus.
Vanus & fictus ut instructoris
curam evaserit, inolefcit, af-
sumit cornua, fit præsumptuo-
sus & audax; & quasi vacca
lasciviens à prima informatio-
ne declinat. Cessat oratio, te-
pet devotio, confessio pecca-
torum negligitur: ut putes eū
aut sui oblitum, aut non habe-
re peccatum. Facit quidem di-
lata confessio ut negligens mū-
dus appareat, licet non existat;
dum culpas absorbet oblivio,
absolvit. Multiplicantur dum
non curantur offensæ: multi-
plicatæ ne discernantur & cor-
rigantur impediunt. Multitu-
do peccatorum impedit ne vi-
deantur. Unde piger tunc est
maximè vitiosus, cū vitia nō
agnoscit. Sic filia fatua in de-

minoratione erit: justorum autē ^{Eccl: 22. 3.}
semper quasi lux splendens proce-
dit & crescit usq; ad perfectam ^{Prov: 4. 18.}
diem. Professi ergo profitean-
tur profectum, præsumptionē
proscribant.

2. Dabit ad hoc, humilitatis ^{Cōstan-}
 & paupertatis constantia per- ^{tia op⁹}
 severans affectum, & curarum ^{est.}
 abjectio terrenarum, exercita-
 tio charitatis, & quæ comple-
 ctitur omnia considerationis
 attentio. Summa religiosi vir- ^{Humili}
 tus humilitas, quæ ipsum cu- ^{tas sū-}
 rat, perficit, & conservat. Si- ^{ma vir-}
 ne humilitate nulla virtus, nul- ^{tus re-}
 la perfectio aut acquiritur aut ^{ligiosi.}
 servatur. Virtutum siquidem
 bonum quoddam ac stabile
 fundamentum est humilitas.
 Nempe si nutet illa, virtutum
 aggregatio non est nisi ruina.
 Et quoniam *ad humilitatē hu-*

N *milia-*

Ber: ep:
83. in
hinc.

miliatio via est: non erube-
scant humilia, nec humilitatis
officia facile respuant, nec im-
posita recommendent. Omnis
ab eis præsumptionis audacia
proscribatur. Antiquioribus
fratribus in ordine deferant:
ac semper eorum respectu se ju-
niores & novitios reputēt. Ad
exteriora vel honoris alicujus
officia, provehi non affectent.
Multos propera nimis promo-
tio, à virtutum jam profectu
per vitium elationis dejecit.
Qui mundum deserunt (ait San-
ctus) *ad exteriora officia ve-*
hi non debēt, nisi per humilitatē
diutius in ejusdem mundi contē-
ptu solidentur. Et quia novo-
rum & juniorum tentatio solet
esse facile superbire; nescire
modum humilitatis servare, &
si fortē in aliquo præsent officii

Prope-
ra pro-
motio à
virtutū
dejicit
profe-
ctu.
Greg: l.
8. mor:
c. 34. in
prip:
Junio-
rū ten-
tatio est
superbi
re.

metas

metas excedere ac de minimis grandia jactare: attendant sibi super his vigilanter. *Non potest intimo cōscientiæ testimonio gloriari veraciter, nisi qui extrinsecas gloriolas perfectè respuerit.*

Ber: ep:
42. ante
med.

3. Paupertas in omnibus placeat, ne iterum sive in libris sive in aliis, rerū se velint sarcinulis onustare. Perfecta rerum abjectio, à cura expedit mentem, ab infectione affectū.

Pauper-
tas cō-
menda-
tur pro-
fessis.

Nemo in Christi expeditione liberior nil habente. Si aliquibus egeant, studeant parcitati. Super omnes divitias, divitem facit paupertas. Hæc quoque in victu, & in his, quæ carnis sunt maximè amplectenda. Nō est Evangelici pauperis gaudere superfluis, luxibus indulgere: & quod nec divites possunt, semper velle in omnibus abundare,

Phil:4. dare, nec penuriam scire pati.
 12.
 Familia 4. Familiaritates superfluas fu-
 ritates giāt. *Esto* (ait quidam) *omni-*
 fugien- *bus benignus, nemini blandus,*
 dz. *paucis familiaris, omnibus æquus.*
 Senec: *Et Sanctus, Tria* (inquit) *reli-*
 lib: de *giosum quemlibet decet: pauca*
 4. vir- *loqui, paucos habere familiares,*
 tutib9, *multum orare. Ubi multi*
 c. Cōti- *familiares, ibi multæ locutio-*
 nentia. *nes, & sibili singulares. Si fa-*
 Obser- *miliarem admittis, sit quem æ-*
 va tria, *tas, mores, discretio, & hone-*
 quæ re- *stas insignit & commendat. Fa-*
 ligio- *miliaritas si fuerit ordinata, nō*
 fos de- *erit blanda, improba, puerilis.*
 cent. *Est modesta quædam in sancta*
familiaritate severitas, est &
justitiæ rectitudo: ut nullate-
nus vitium foveatur, nec pro
 amico proximus offēdatur. *No-*
 Eccl. 6. *li* (ait Sapiens) *pro amico ini-*
 2. *micus fieri proximo. Sæculariū*
 deni-

denique familiaritas indiscre-
ta, religiosi quietem multipli-
citer inquietat. Nullius gra-
tiam munusculis comparent.
Si quid forte alicui vel causa
exacti necessaria (prius religio-
nis lege licentia præobtentâ)
obtulerint, honestas rei & vili-
tas pretii, religiosorum & pau-
perum xenium esse probent.

Munu-
sculis
nullius
gratia
cōparā-
da.

§. Non frequentent propin-
quos, nec exterioribus se im-
plicent curis: sed salutis pro-
priae memores, agendæ potiùs
pœnitentiæ vacent. Non cadat
â mente professio: sed semper
ad quid venerint cogitent. Pœ-
fent quod de quibusdâ ait San-
ctus Gregorius: *Sæpè* (inquit)
nōnulli apertæ pravitatis vias
deserūt, sœclitatis habitū su-
munt: sed mox ut prima limina
bene vivendi contigerint, oblit-

Amici
nō fre-
quen-
tandi.

Lib. 8.
moral:
c. 33. in
fine.

quid fuerint, affligi jã per pœnitentiã de consummatis nequitiiis nolūt. Laudari de inchoata justitia appetunt: præesse etiã cæteris melioribus concupiscunt. Et post pauca: In rebus (ait) multiplicibus occupati, atq; ipsa occupatione confusi, nō solum perpetrata minimè deplorant, sed adhuc quæ deplorentur exaggerāt, secundum Apostolum, Nemo militās Deo, implicat se negotiis secularibus, ut ei placeat cui se probavit. De sancto legitur, quòd quanto magis se ab humanis curis & colloquiis sequestrabat, tanto illi vicinior & propinquior Deus erat. Vitãdã maximè colloquia mulierũ. Non potest toto corde habitare cum Domino, qui mulierũ accessibus copulatur.

6. Charitatis obsequia libenter

Joanne
Abbate
in vitis
Patrũ I.
I. c. I.
circa
med:

ter impendant. Caritas semper reddita, semper detinet debitorem. Hæc autem quomodo negetur amicis, quæ etiam debetur inimicis? Postquam vel orationi vacaverint, vel ad studium se dederint, ad serviendum fratribus surgant, & si necesse fuerit, officiales nunc hunc nunc illum, discretè tamen & prout oportuerit juvent: ut secūdum Apostolicam doctrinam & vitã, manibus suis laborantes quod bonum est, aliorum fratrum etiam corporaliter, si fieri potest, participantibus laboribus, in charitatis semper exercentur operibus, & cibum corporis non absque labore comedant corporali; ut hæc sancta consuetudo ipsos in humilitate custodiat, in fraterna dilectione & omni perfectione

Caritas ergo omnibus obsequatur.

I Thes. 4. 12.

ne confirmet. Qui communi-
bus instant, suisque obsequiis
alios portant, sunt corporali
simul & spirituali suffragio sup-
portandi. Merito singuli pro
his orant, qui pro communitate
laborant. In spiritualibus

Luc: 10° bonis Martha participet cum
39° Maria, quæ utique sunt for-

1. Reg: res, & æqua sit pars descendē-
30. 24° tis ad prælium & permanentis
ad sarcinas, & æqualiter divi-

Cōmu-
nitatis
opera
ōnibus
præfe-
renda. dant. Qui nobis corporaliter
obsequuntur, justè fortem in
necessariis spiritualiter affe-
quuntur. Rursum communi-
tatis operibus, familiaria nemo

1. Cor: præponat. *Charitas* (de qua
13. 5. scriptum est) *nō querit quæ sua
sunt, sic intelligitur, quæ cōmu-
nia propriis, non propria cōmu-
nibus antepōnit.*

Aug:
Reg: c. 7. Considerationi deniq; ante
24° omnia

omnia & in omnibus vigilandum, quæ ad finem & directionem attendit. Finis ad quem nostra tendit professio, regnū Dei, vel potiūs ipse Deus. Directio qua illic tenditur, mentis est puritas, ad ipsum principaliter directiva. Hærendum jugiter his duobus. Necessè est enim mentem considerare quò recurat, cuique principaliter inhæreat. Non hærentem enim per singulas horas atque momenta pro incursum varietate mutari, atque ex his quæ extrinsecus accidunt in illum statum reformari, qui primus occurrerit necessè est. Hinc est, quòd multos pro Christi amore maxima contemnent, pristinum tamen affectum in minimis retinentes pro graphio videmus, acu, vel calamo com-

Finis
professi
onis
nostræ
Deus,
ad quē
venitur
mentis
puritas
te.

moveri. Irascuntur mobiliter & inflantur, velut qui non habent Apostolicam charitatem. Qui si contemplationem mundi cordis fixam tenerent, nunquam pro parvis rebus admitterent, quod ne pro magnis ac pretiosis incurrerent opibus, easdem penitus abjicere maluerunt. Unde liquet perfectionem non statim facultatum seu dignitatum abjectione contingi, ubi non fuerit charitas illa, cujus Apostolus membra describit, quæ in sola cordis puritate consistit. Nam quid est non æmulari, non inflari, non irritari, & reliqua; nisi cor perfectum atq; mundissimum Deo offerre & intactum à cunctis perturbationibus custodire? Quidquid ergo nos ad hanc puritatem potest dirigere, tota virtute

1. Cor:
13. 3.

Ad Novitios Pars II.

287

virtute sectandum est. Quid- Puritas
 quid autem ab hac potest re- mentis
 trahere, quamvis necessarium studio-
 & utile videatur, ut pernicio- sè sectā
 sum & noxium devitandum. da.
 Sine via tendentibus, labor
 est itineris non profectus.

8. Operantur & servant quàm Purita-
 maximè puritatem, perfecta tē quid
 humilitas & expeditio mentis confer-
 à terrenis. Erit deniq; ut pu- vet.
 rus animus pura Deum oratio-
 ne frequentet, frequentando Pf: 33.9
 gustet, gustando probet quàm
 svavis est Dominus. Erit de-
 niquè ut divino inebriatus a-
 more, totam in Deum consi-
 derationem inflectat; toto in
 ipsum desiderio pergat: nil ei
 fit dulcius, nihil jucundius in
 hac vita, quàm vacare & vide-
 re quoniam ipse est Deus, quod Pf. 45.
 est in partibus considerationis II.

N6

potissi-

potissimum. Affecta sic anima comprehendit, complectitur & stringit, & tenet, di-

Cā: 3.4.

cens: *Tenui eum, nec dimittam.*

Puritas
regia
via ad
vitam.

Puritas itaque via est regia, per quam ad sponsi amplexus, per quam tandem ad patriam pervenitur. Per hanc tandem veri Israëlita de virtute in virtute donec videatur Deus Deorum in Sion, desiderii gressu indeclinabili gradiuntur: Christū super omnia diligunt, nihil ejus amori præponunt in via, quem habituri sunt mercedem in patria.

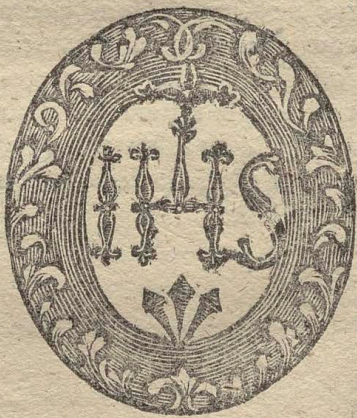
Pl: 83.8

Conclu
sio.

Et nunc ego, qui licet admodum imperfectus & rudis, per obedientiam tamen erudendis simplicibus aliqua hæc documenta congeffi, pulchrum depingens hominem, pictor foedus: eos supplex per Dominum

minum obsecro, ut me sibi & si minùs proficuum, tamen benevolum attendentes, in orationibus suis mei meminerint peccatoris: quatenus eis orantibus meorum veniam peccatorum affecutus, in potentias Domini, unà cum eis merear Pf: 70. introire, ipso misericordiarum 16. Domino id præstante, cui est honor & gloria in sæcula sæculorum, Amen.

SAN-

SANCTI
BONAVENTURÆ

Ordinis Minorum,
S. R. E. CARDINALIS,

Episcopi Albanensis,
Seraphici Doctoris Ecclesiæ,

DE PROPECTU
RELIGIOSORUM

LIBER I.

SENECA.

*Ad profectum omnia tendunt, & ad
bonam mentem non queritur plausus.*

Epist: 101.

S E N E C A.

In ipsis sapientiã seclantibus magna discrimina esse fateamur necesse est, alius jam in tantum profecit, ut contra fortunam audeat attollere oculos, sed non pertinaciter: cedunt enim nimio splendore præstrieli: alius in tantum, ut possit cum illa conferre vul- tum. Si jam peruenit ad summum, & fiducia plenus est. Imperfecta necesse est labent, & modo prodeant, modo subla- bantur, aut succidant. Sublabentur au- tem, nisi ire & niti perseveraverint: si quicquam ex studio & fideli inten- tione laxaverint, retrò eundum est. Ne- mo profectum ibi invenit, ubi relique- rat. Instemus itaq; & perseveremus, plusquam profigavimus restat: Sed
**MAGNA PARS EST PRO-
 FECTUS VELLE PROFICERE.**

Hujus rei conscius mihi sum; vo- lo, & tota mente volo te quoq; instin- ctum, & magno ad pulcherrima pro- perare impetu video, properemus: ita demum vita beneficium erit, alioquin mora est, & equidem turpis inter fœ- da versantibus. Epist. 72.

SAN-

SANCTI
 BONAVENTURÆ
 Ordinis Minorum,
 S. R. E. CARDINALIS,
 Episcopi - Albanensis,
 Seraphici Doct: Ecclesiæ,
 IN LIBRUM
 De Profectu Religiosorum,
 PROLOGUS.

SI vis in spiritu proficere, & hoc esse, propter quod ut hoc fieres, ad scholam virtutū, id est, ad Religionem, venisti; & ne fias similis illis, qui longo tempore in scholis manendo, multum temporis & sumptūs inutiliter consumunt, & minimè discunt: istius formulæ cōpendium ante oculos habeto, & ad

Schola
virtutū
religio.

& ad ejus regulam ordina vitã
tuam, & mores compone, &
studium impende, & tempus
expende.

*Quid religiosus volens proficere,
magistris se debet submittere*

CAPUT I.

IN primis. Esto sub tali re-
ctore & magistro, qui te præ-
dicta doceat verbo & exemplo
(vel si talem habere nõ potes)
tu ipse tibi magister esto, qui
sit strenuus, ut ad hujus formu-
læ regulam compellaris, & in
nullo tuæ propriæ voluntatis
libertati relinquare. *Puer enim
qui dimittitur volũtati suæ, id
est, puerili lasciviæ, confundit
matrem suam, id est religionẽ.*
Ideoque tot Ordines religio-
num confunduntur: quia pue-
riles mente sibimet dimittun-
tur:

Magi-
stro stre-
nuo o-
pp esse.

Prov.
19. 15.

Remif-
sio ordi-
nũ cor-
ruptela.

tur:

tur ſine fræno retrahente à noxiis, & ſine virga ad ſalubria compellente; aut ex negligentia ſeniorum, aut ex nociva cōdeſcenſione eorum, ne teneros animos frangant ſevera cōèrcitione. Sicut imprudens medicus, qui ne contriſtet ægrum, quem curare deberet, patitur eum nociva comedere, ex quibus graviùs & diutiùs infirmatur. Et cùm in uno diſſimulatur exceſſus & vitia, citò ab aliis trahitur in exemplum: ut etiam ſibi talia impunita permittantur, quæ vident in aliis ſuſtineri.

Quòd perverſi nec volunt corrigi, nec pati alios apud ſe fieri meliores

C A P U T II.

TAndem ad hoc iſta mala libertas dilatatur & proficit, cùm

Licētia
irrobora-
rās me-
liorib9
adver-
fatur.

cūm hæc à pluribus vident fieri: ut quasi pro lege & jure Ordinis defendant, & si quis contrarium dicere, aut docere arguendo præsumpserit, singularis superstitionis improperiū sustinebit, & quasi qui novum Ordinem, & insolitum morem inducere velit, ut delirus & vanus irridebitur, & omnibus fiet onerosus; & tamquam temerarius judex alienorum actū, persecutiones amarissimas sustinebit. Timent enim distorti, & à via Dei exorbitantes, ne si parcerent zelantibus pro justitia & religionis disciplina, ne multos ad partem suam traherent: & ita paulatim ad Ordinis observantiam etiam ipsi tandem cogerentur, & præcavent ardentissimè, ne ad hoc perveniant: & sub specie singula-

gularitatis extirpandæ, ejiciūt à se illos & opprimunt, qui desiderant religionem ad statum debitum reformari. Quod videntes alii, quibus hoc displicet, aliquam bonæ voluntatis scintillam habentes, sed tamen infirmam, terrentur: & potiùs student se illis cõformare, quos fortio rem partem habere vident in multitudine & potentia, quàm cum istis tribulari, & insuper infamari, juxta illud, *Et qui recessit à malo, præ-* Isa: 59.

Cujus
vicio etiam
abster-
rentur
pii à
bono.

de patuit. Hæc omnia experti sumus in Ordine nigro, & in aliis. Nunquam autem contingat nostram religionem ad statum similem pervenire, Amen.

Quòd volens proficere in nullo debet esse negligens

C A P U T III.

Qui tali fervore ad religionem venit,

Ne fia-
m9 de-
terio-
res in
religio-
nis or-
dinem
adscri-
pti.

venit, quòd pro omnib9, quæ ei
mūdus promittere vel dare po-
tuit, noluit damnari in hoc sæ-
culo; nec pro divitiis, vel hono-
rib9, vel deliciis, nec pro amore
amicorū, vel proprii corporis,
dubitavit se tradere carceri pœ-
nitentiæ propter Deū: nō debet
modò vilior esse quàm tūc fuit,
ut pro verbis hominum dese-
rat viam Dei, jam in ejus in-
gressu existens, à cujus aggres-
su, nec terroribus, nec blandi-
tiis potuit averti. Quod si ti-
mes, de singularitate notari, &
ob hoc aliis fieri odiosus: scias
quòd nullus Sanctorum singu-
laris gloriæ factus est in cœlo,
nisi qui inter homines positus,
studuit esse in sanctitate vitæ
singularis, quod tamen de sin-
gularitate virtutum dico, non
de ceremonialibus observan-
tiis,

tiis, parvam aut nullam habentibus utilitatem virtutis. Studia autem sanctitatis in his consistunt, in cavendo omne peccatum, & omne scandalum, quantum est in se, & in insistendo omnibus virtutibus humiliter, & in quærendo familiaritatem Dei, per affectum devotionis internæ, adversus hujusmodi nulla est bona conformitas, per quam hæc studia destruantur. Cùm enim pro justitia, sicut & pro fide potiùs debeamus pati, non solum irrisiones & despectiones, sed etiam persecutiones quaslibet, & mortem, (sicut passi sunt Sancti ante nos, & patientur post nos in diebus novissimis) quàm fidem deserere, vel justitiam vitæ peccâdo relinquere: discamus in parvis verborum
&

Sanctitatis studia, in quibus consistunt.

Patientia discenda.

& despectionum tribulationibus, ut si graviora nobis imminerent pro Christo certamina, sciamus per patientiam superare. Nam qui à levi flatu dejicitur, quomodo stabit à vento maximæ tempestatis? Hæc ad præmuniendum cor præmisi, contra retrahentes à studio proficiendi in virtutibus: quia qui tale studium in se non diligunt, vix possunt in aliis secum morantibus æquanimiter sustinere. Unde sicut illi non dimittunt consuetudines malas & noxias propter nos; sic non oportet nos bona & utilia studia abjicere propter illos: quia si volunt ad vitam æternam venire, oportet eos nobiscum viam Dei non suam ambulare.

Monitū
saluta-
re.

Quod

*Quod religiosus non debet inten-
dere otiositati vel leuitati*

C A P U T IV.

NUnquam debes otiosus va-
gari, nec rumoribus & ver-
bis otiosis vacare; nec risui, nec
scurrilitatib9 deditus esse: quia
hæc faciunt mentem vagam &
inanem, & licentia istorum dis-
solvit cor à pondere timoris
Dei, & affectum internæ devo-
tionis exhaurit. Non evageris
hinc inde oculis curiosè singula
intuendo: & leuitatis est indi-
cium; & ea, quæ foris hauris
per oculos vel per aures, stre-
pitum quendam interiùs susci-
tant, quo puritas intelligentiæ,
quæ in bonis meditationibus
mentem pascit, quasi quodam
pulvere obscuratur. Quidquid
non est tibi necessarium vel u-
tile ad tuum vel alterius profe-

Sensus
diligē-
ter cu-
stodiē-
di.

ctum, pertransi, & noli immorari: ne cor in eo figatur, vel tempus infructuosè in eo expendatur.

Quòd religiosus debet se occupare meditatione, lectione, oratione, & operatione.

CAPUT V.

Deo cogitatione in harendum.

Semper aliquid defer tecum in memoria, quod de Deo rumines cogitando; & mentis tuæ intuitum semper in eum defigere stude, sicut docet Propheta dicens: *Providebam Dominum in conspectu meo semper;* hoc enim continet cor apud se, ne commoveatur à se per vanam lætitiã, vel irrationabilem tristitiã. Mundus enim in quo fluctuamus, variis tempestatum ventis agitatur: & qui non vult navem cordis sui quassationibus conteri, vel undarum

darum influxionibus demergi,
vel in exterarum plagas ventorū
flatibus impelli, affigere eam
finibus bonarum cogitationum
affvescat ad petram immobi-
lem: petra autem est Christus. Memo-
funem, ne facile rumpatur, ex
triplici resticulo componat: vi-
delicet, ex sacrarum Scriptu-
rarum devota lectione; ex se-
dulæ orationis compunctione,
ex bonarum actionum humili
exercitatione. Lectio dat ma-
teriam, & quasi semen bonæ
cogitationis. oratio rigat, & ad
profectum roborat, & cor il-
luminat ad intelligentiam, &
impingvat affectum ad saporē.
bona actio, maximè condita
pingvedine charitatis & obe-
dientix, vel alterius virtutis,
lætificat conscientiam, & dat
fiduciam spei in Deum, & si ad

ria Deo
adfigē-
da funi-
culo tri-
plici.

horā intercipit devotionis quietē, tamen meretur postea majorem dulcedinis infusionem, & gratiam puritatis.

Quod cave de sunt vana cogitationes, & inutiles occupationes

CAPUT VI.

Otiosus
ne sis otiosus.

Feriatuſ & vacans, cave tibi à vanis, & à pravis cogitationibus, ne vel per modicum in te morentur: quia citò inquinant cor labe cujuſcunquē vitii; ut luxuriæ, vanæ gloriæ, odii, vel aliorum. Item cave tibi ab inutilibus occupationibus: quia tempus perdunt, & cor inquietant, & utilia impediunt, & devotionem diſſipant. Item à torpore acediæ & pigritiæ, quæ mentem tepidam, & corpus delicatum reddunt, & ad bona opera deſidioſum.

Quod

*Quòd inter homines cavenda est
tam ostentatio, quàm super-
fluus pudor*

CAPUT VII.

INter homines existens, cavè
tibi à duobus, quoad te ipsū;
& à duobus, quo ad alios. Quo
ad te: cavè ne aliquid facias, ut
ab eis noteris unde gloriā qua-
ras, in gestu, in voce, in sermo-
ne vel actu: quia peccatum est
& vanum, & cūm putas eis
placere, fortè displices, & ju-
dicāt te, quòd inanis gloriæ cu-
pidus sis, vel fortè non adver-
tunt quod agis; & sic perdis co-
natum tuum inutiliter & vanè,
sicut stulti, qui pietis imagini-
bus quasi vivis hominibus ob-
sequuntur, sicut habetur in
Psal: *Qui hominibus placent, id*
est, placere volunt, *confusi sunt.*

Vana
gloria
in òni
re vitæ
da.

Ps. 59.
6.

Item ne pudore superfluo ob-

Pudor
itē va-
nus.

ruaris in his, quæ coram hominibus agere debes, loquendo, cantando, vel aliud agendo: sed ita liber esse stude coram eis, ac si sine eis esses; & si intus verecundiâ æstuas, foris reprime: quia quo magis notabilem te facis ex pudore, eo plus considerant te, & ita magis confunderis. Signum superbiæ videtur esse, nimis erubescere de illis defectibus, quos natura indidit: ut de deformitate corporis, vel ruditate vocis, & similibus. De vilitate autem vestis, vel de humilibus obsequiis erubescere, in paupere religioso gravis superbia est.

De quibus erubescere debet religiosus, vel humiliari in oculis suis

C A P U T VIII.

Pudor
saluta-
ris.

Vitium autem vel scandalum erubescere, unde Deus offen-

De Profectu Religioſor:

307

offenditur, vel aliquis ſcandalizatur. Apud ſemetipſum erubeſce de peccatis tuis, de torpore in ſervitio Dei; de negligentia honorũ, quæ poſſes facere & deberes; quod tempus deſluit, & profeſtus virtutũ non creſcit; de hypocrifi, quòd foris vis putari melior, quàm intus te invenias; quòd vitia tua occultas, non timore nocumẽti alterius, ſed timore diſplicẽdi, & ne vilipendaris, quòd per bona, quæ oſtendis, vis videri, & placere hominibus: ut ex his ſuſpicientur te multo plura, & majora in occulto habere, ex quo talia foras prodeunt; quaſi te dolente, quòd vix adeo familiarem aliquem habeas ita unanimem, quem velles in omnibus agnoſcere ſicut te i-
pſum agnoſcis, quod etiam fit

Pudẽda
hypo-
criſis.

Cōfessio
ficta.

in confessione quandoquē, & si non audes peccata tua suppressere, quin ipsa accuses: tamen de illis, in quibus te magis displicere times, ita ordinas verba præmittendo, subjungendo, colorando, quòd minus apparent verecunda; vel si fortè plus nudè profers, gloriaris, & vis inde apud confessorem sanctus reputari, quòd tam humilis sis, ut te magis quàm necesse sit, studeas confundere confitendo, quòd cum tentationibus vitiorum maximè carnalium ita desidiosè pugnas, ut solo timore periculi, vel confessionis pudore eas repellas, & quantum audes in affectu cordis arrideas, solo consensu operis vel morosæ delectationis excluso, & in hoc apparet major perversitas: quòd cum facile
quan-

Itē negligentia intē-
tationi-
bus præ-
mēdis.

quandoquē posses hujusmodi
tentationes quasi muscas im-
mundas abigere, ex negligē-
tia permittas eas crescere &
coalescere, & convalescere, do-
nec confortatæ jam periculo-
siores fiunt, & difficilius vin-
cuntur, & conscientiam sæpius
pulsando confundunt, quòd ita
desidiosus es ad ea, quæ Dei
sunt, & quæ ad virtutis & de-
votionis studium pertinent, ut
pudor humanus plura ex his
magis à te extorqueat, quàm
amor divinus, quòd ita ingra-
tus es beneficiis Dei, ut nō so-
lùm debitas non agas gratias
pro perceptis, sed etiam gra-
tiam oblatam & paratam in
vacuum recipias, & negligas
utiliora, ad quæ tunc sentis ti-
bi arridere gratiam & occupas
te vanioribus studiis, quasi qui

Ingra-
tudo
adver-
sus De-
um.

Negli-
gētia in
horari-
is pre-
cibus.

texit araneorum telas, quæ nõ
proderunt ad vestimenta salu-
tis, quòd illa ad quæ teneris fa-
cienda, sicut sunt Horæ Cano-
nicæ & similia, ita negligenter
& desidiosè persolvis, ut non
tam meritum inde, quàm sup-
plicium exspectes: quia etsi
verba ore utcunq; proferas, ta-
men corde tam vagus es & af-
fectu frigidus, quòd nec sensum
orationis percipis, nec devoti-
onis affectū: & de ipsis verbis
plurima defluunt accelerando,
& utinam, non multa transilias
omittendo, dum non attendis
si dixeris vel non dixeris: nisi
fortè ex conjectura alicujus
verbi, quasi ex caudæ apprehē-
sione reputes te dixisse. Deus
autem etsi patienter dissimu-
lat & attendit nostras negligē-
tias, tamen non minùs odit eas,

sed

sed integrè dinumerat, districtè
dijudicat, severè puniet, nisi
nos præveniamus faciem ejus
in humili confessione, in forti
satisfactione & in seriosa emē-
datione, quòd ad omnia, quæ Corpo-
ris cu-
ra præ-
poni-
tur pie-
tati.
ad corporis curam vel cōmo-
dum spectant, studiosissimus
es. quæ verò ad spiritûs profe-
ctum, vel ad fraternæ charita-
tis exhibitionem, vel ad Præ-
lati obedientiam, vel carnis ca-
stigationem spectant, desidio-
sus es, quòd etiam hos & simi-
les plures defectus in te adver-
tens, non terreris, nec compun-
geris, nec discutis, nec corri-
gis: quasi Deus tecum aliter a-
cturus sit, quàm cum omnibus
aliis, ut mala tua in correctâ nō
puniat, & bona neglecta remu-
neret. Pro his & similibus, eru-
besce apud te, & ab aliis ea in

te dijudicari & reprehendi nō mireris, nec indigneris, sed verecunderis semper. Hæc & alia plura in memetipso veraciter recognoscens, erubescō & doleo: sed non tantum sicut debeo; & non emendo sicut possem & expediret. Ex meipso autem intelligo, quòd hæc vel aliqua istorum etiam proximo meo inesse possunt: & idè unusquisq; iudicet & circumspiciat semetipsum, considerans ex uno latere qualis sit, maximè quid sibi desit boni, & insit mali ex vitio proprio, ex altera parte, qualis esse debeat in virtutibus & moribus bonis: ut ex hoc & humiliter ex cognitione defectus sui & provocetur ad studium proficiendi ad illa, quæ videt se debere vel facere vel habere; &

Deo

Qualis
sit quis-
quæ vi-
deat, &
qualis
esse de-
beat.

Deo regratietur, si in aliquibus
fortè ex ejus gratia profecerit.

*Quo modo religiosus se debeat ha-
bere ad alios,*

C A P U T IX.

Q Uo ad alios, cave à duo- Aliorū
bus. Primū, ut non cu- mores
riose respicias, vel perquiras a- nō ob-
liorum personas, vultus, dispo- fervan-
sitiones, habitum, gestus, facta di.
vel verba, vel officia; in quan-
tum tibi non attinet ista per-
scrutari, utilitatis causa, ita
pertransi, ita cogita ac si oves
essent, vel alia animalia: ut in
nullo circa illos occupes visū
tuum vel cor. Alterum, ut nō Alii nō
judices vel dijudices de aliis, judicā-
di.
quales sint, vel esse possint in
mente, in merito, in moribus,
vel in aliis: quia talis discussio
vana est, & sæpissimè falsa, imō
teme-

temeraria; qua insuper cor inquietatur, & aliquando inquinatur, & conscientia læditur, & alia bona negliguntur ex tali occupatione, & si aliqua videas de aliquo vel audias, quæ non placent, pertransi & obliviscere citò, committens eum sibi & Deo, maximè ubi ad te non spectat illius correctio ex debito magisterii, vel ex sociali familiaritate, vel denunciandi necessitate.

Quòd compassio debetur peccatoribus & affliètis, primò tamen Christo

CAPUT X.

Compatere tamen peccantibus, quasi in tempestate maris naufragantibus: quia longè miserabilius est, in lacù inferni demergi, quàm in profundum maris submergi, ora
pro

pro eis, & plòra cùm potes: ex hoc enim mereberis, ut tu à simili naufragio libereris. Beati enim misericordes, quoniam ipsorum Deus ita miserebitur, ut à miseria liberentur. Sic etiam omnium miserorum afflictiones animo & oculo compassionis intuere, & singula eorum miseras aggravantia studiosè computa, diligenter pondera: ut ex his affectus miserationis in te pingvescat, & si quas tu miseras pateris, tibi leviores in eorum comparatione videantur. Collige etiam ex his, quæ vides, passiones & labores, & dolores & paupertatem JESU Christi: qui cùm esset dives, pro nobis egenus factus est, ut illius inopia nos divites in cœlestibus effemus.

Misera
tio in
nobis
excitā-
da.

Quæ sint cōmunia vitia hominū.

C A P U T XI.

1. Pro-
nitas
ad re-
prehē-
dendū.
2. Adu-
latio.

TRia sunt communia vitia apud homines. Primum, pronitas reprehendendi, quæ in aliis vident, & non sunt secundum affectum eorum. Alterum est, adulatio, qua solent sibi invicem blandiri, laudando, arridendo, quærendo quomodo valeant, cum tamen nõ curent eos quandoquæ valere, honores inutiles offerendo: & aliis multis modis, in quibus non est utilitas: nec ex affectu faciunt, sed ex usu, ut placeant. Tertium est, propria gloriatio de seipso: quod ea, quæ facimus, dicimus, sentimus & scimus, placent nobis & præferimus ea aliorum factis commēdando, vel occultè cogitando, & dedignamur si alii non mi-

3. Phi-
lantia.

rantur, quasi non habeant sa-
num iudicium: & delectamur
in laude nostra. Etsi aliquan-
do nos ipsos accusãdo humilia-
mus, non purè hoc facimus:
sed volumus per hoc astutè a-
lium provocare ad laudem no-
stri, quasi non debeat pati ut
nos vituperemus, quod in no-
bis laudandum est; vel ad hoc
sæpè facimus, ut humiles repu-
temur, & saltem ex hoc pla-
ceamus, si alia placentia nõ ha-
bemus. Qui ab istis tribus li-
ber esset, in magna puritate vi-
veret & quiete.

Astutã
nota hu-
milia-
tionẽ.

*Quòd curiosa & munerã nõ sunt
curanda religioso,*

C A P U T XII.

NULLA curiosa habere cures,
ut imagines, tabulas, suda-
riola, Pater noster, & similia,
nec recipias, nec de aliis pro
munu-

munusculis: quia occupant cor, & magistris nostris non placent, & facient te notabilē inter cæteros, & sæpè sine licētia recipiuntur, vel dantur talia incautè, dum pudet eos toties pro istis recurrere ad magistros. Species aromaticas non habeas: nisi pro evidenti necessitate non possis carere. Qui omnibus rebꝫ peculiaribus carere posset, felicior esset: quia multam distractionis materiā abscidisset. Si autem aliqua voveris habere, ut libros ratione studii & scriptoriola: nulla superflua collige, vel curiosa, solis contentus necessariis in numero & valore. Ipse habitus tuus & omnia vestimenta tua simplicia sint & inculta, & corpus & gestus, & omnia foris apparentia, plana sint & pura:

nil

Aroma-
ta non
usurpā-
da.

Super-
flua &
singula-
ria sper-
nenda.

nil notabiliter curiale vel curiosum, vel singularitatis colore respersum affectes.

Quòd iudicia humana non sunt curanda

C A P U T XIII.

STUDE humano iudicio non moveri; nec delectari favoribus, nec despectu contristari: quia iudicium hamanum cæcū est frequentius, & ignorat veritatem, & fallitur sæpissimè, nec si laudaris ab homine, es ideo laudabilior: nec si despicis, es ideo vilior, stultus est, qui stulto placere laborat. Quia sicut cæcus non discernit inter colores, nec surdus inter sonos: ita insipiens homo nescit pensare meritum dignitates. Unde cū aliquid agere te contingit, æstimabile, ut prædicare, vel simile; non anxieris quomodo

modo ad placitum hominum
 hoc perficias: sed invocato au-
 xilio Dei, prout melius expe-
 dire secundum Deum intelli-
 gis, stude facere. Et si bene
 successerit, Deo adjutori refer
 gratias, & noli extolli: quia
 non propter te, sed magis pro-
 pter aliorum orationes & me-
 rita, gratiam tibi datam debes
 æstimare. Si autem minus be-
 ne successerit, noli turbari, nec
 pudore confundi: sed gratias
 Deo refer, qui sic te ab elatio-
 ne defendit. Sive autem bene,
 sive minus bene successerit,
 statim sic te habere stude
 interiùs & exteriùs, ac si non
 fecisses. Laudet qui vult, vel
 despiciat: quid ad te? tu tace.
 Excusationes & recusationes,
 quando debemus aliqua hujus-
 modi facere, ad hoc sæpissimè
 fiunt,

Latus &
 cõtēp¹⁹
 perin-
 de ha-
 benda.

fiūt, ne despiciamur vel præsumptuosi judicemur, qui talia audemus. Unde videtur melius, purius, & humiliter, simpliciter facere, quod est faciendum, vel obedientia jubente, vel caritate instigante. Si placeat aliis, bene: si non, quid est tunc perditum? Nam cum oportet te prædicare, vel simile fecere, quod aliquid honoris videtur habere; si bene feceris, lucrum habes de laboris profectu: si minus bene, iterum lucraris meritum humiliationis tuæ; & quod post hoc minus ad hujusmodi cogaris ab his, quibus non placuisti. Omnes sumus alterutrum expositi, ut alter alteri placeat vel displiceat; unde cum in mea non sit potestate, ut tibi placeam, sed in tuo arbitrio vel affectu, quæ tibi

Alter
obnoxius
alterius
judicio.

tibi dare non valeo; si multū laboro tibi placere, forsitan nihil proficiam, quia aliter iudicium tuum dirigitur: & ideo nihil in hac parte melius video, quàm ut soli Deo studeat homo placere, & proximum non scandalizare, vel scienter offendere; & committere Deo, si hominibus placeat vel displiceat, humiliter & patienter, juxta illud: *Mibi promissum est, ut à vobis iudicer*, &c. Si quibus places, ascribe ipsorum benevolentiam, non tuæ probitati: si quibus autem displices, attribue tuo merito, & cogita, quòd si ex tantillo eis displices, sicut exterius cognoscere valent in te vilitatem tuam: quid fieret, si radicitus perspicerent omnia vitia tua, & peccata, & inhonesta quæquæ; mirum si

I. Cor:
4. 3.
Judicia
homi-
nū non
curāda.

non

non eijcerent vel lapidarent te. Nemo
 Pro me loquor. nunquam tan-
 tum à fidelibus despectus sum, prome-
 rito fá-
 sicut despiciabilis in veritate sū. tis cō-
 tēptus
 fuit.

Unde nō debeo indignari cū
 aliquando despicior: sed mira-
 ri & reputare pro beneficio Dei,
 quòd non omnibus odiosus sū.

*Quòd detractio est per patien-
 tiam superanda.*

C A P U T XIV.

ET cū detrahi tibi intelli-
 gis, non movearis: quia si
 verum est quod dicitur, non
 est inconueniens hoc loqui ho-
 mines, quod tu facere ausus es,
 si autem verum non est, non
 nocet tibi eorum locutio, ve-
 lut si albus esses, & diceret ali-
 quis te nigrum esse, quid obef-
 fet tibi illius dicere? nihil: cū
 tu esses, quod es, & non aliud,
 ut si quis æstimaret te capram
 esse,

Detra-
 ctio nō
 obest.

esse, tamen homo es. Si autem ad primos motus hujusmodi adversitatum turbaris, & inflammari ex impatientia: reprime iram, & sustine ad modicum, sicut qui sustinet ustionem cauterii, vel sectionem Chirurghi, cogitans utilitatem patientiæ, & citò sanari incipies & melius habere, imò hoc ipsum impugnari intus ac exacerbari, magnæ utilitatis est: quia est purgatio peccati, utilissima, exercitatio virtutis, meritum gloriæ, præparatio pacis. *Nemo coronabitur, nisi qui legitime certaverit.*

Imo
prodest.

1. Tim:
2. 3.

*Quòd nullus debet odio haberi
malus aut despici, propter
spem correctionis,*

CAPUT XV.

RAncorem erga nullum in corde retine, ad omnes mi-

te

te cor & pacificum habere stude; nec pro tua offensa, nec pro ullius vitio aliquem odito: ne fias cum illo sub specie zeli pariter vitiosus. Si non convenit tibi ejus habere familiaritatem, propter vitæ ejus difformitatem: sic displiceat tibi malum quod habet ex se, ut nõ sit tibi execrabile bonũ, quod est ex natura in præsentì, vel ex gratia forsitan in futuro. Multi enim sunt mali, qui fient postea boni, quod de omnibus viventibus est sperandum.

Mitis
ad õnes
esto.

*Quomodo sit conversandum cum
illis, qui hominẽ oderunt &
persequuntur,*

CAPUT XVI.

QUòd si aliquis te oderit, & detraheret, & niteretur confundere, & gravare, si cum eo in similibus vis contẽdere,

Nõ cõ-
tẽdẽdũ
cũ ali-
quo.

P

non

non vincis eum, nec placas, sed provocas: sicut qui canem latrantem minando provocat ad mordēdum, qui si latratus ejus non advertendo transfiret, citius eum compesceret ut abiret. Nam cū hoc intendat omnis adversarius, ut molestet, & provocet illum cui adversatur: si videt te exacerbari & contristari, habet quod quærit, & tanto fortius instat quomodo te gravet, quanto plus videt valere conatus suos ad id quod intendit. Si autem viderit quod patienter sustines, & pertransis ac si non sentias: cōfunditur in seipso, & cōfringentur tumentes fluctus ejus, & ex indignatione sua quiescet videns, quod non valet efficere, quod quærebat, scilicet ut te

Patientia vincit.

contur-

De Profectu Religiosor:

327

conturbaret, vel certè confusus compungetur & corrigetur exemplo patientiæ tuæ emendatus. Quòd si fortè obstinatus nec corrigitur nec desistit te persequi; discere aliquid pati pro Domino: quia ille, qui tibi adversatur, gravius torquet se ipsum quàm te, qui autem se ipsum morderet & laniaret in odium tui, quid te læderet? imò de se te vindicaret, ipse non tu morsuum vulnera sentiret, ita sentias & de illo, qui te odit, se laniat non te, unde tu habeto pacem tecum, & aliena malitia non tibi nocebit. Quòd etsi verba mala & contumelias tibi intulerit: discere debes, ut omnia verba habeas pro sono transeunte; nisi quantum vales ex eis ædificationem accipere, sed in quantum perturbare possunt

*Aliena
malitia
tibi nõ
nocet.*

Noli
vinci a
malo.

& scandalizare, sint tibi ut aviū
garritus, & latratus canum,
hæc cum audis pertransis, &
non curas. Noli similis illi fie-
ri, qui tibi detrahit: quia sicut
in illo odibile est vitium detra-
ctionis, ita etiam esset in te. Ne-
mo autem in odium adversarii
sui sibimet præcidit nasum, vel
eruit oculos: sic nemo sapiens
deturpat se ipsum, ut se vindi-
cet de inimico; quia tunc non
tristitiam, sed lætitiā confer-
ret inimico. Si patienter fers
jacula adversantis, alii compa-
tientur tibi, & impugnabunt
pro te adversarium tuum teta-
cente, & diligent te amplius. Si
autem te vindicare volueris, &
defendere resistendo: aspicient
& despicient vos pariter mor-
dentes, & scandalizabuntur in
utroque. Doctrina Christi ma-
gistri

De Profectu Religiosor:

gistri Domini nostri est, cujus te esse discipulum professus es in professione regulæ; *Diligere inimicos, benefacere odiētibus nos:*

Sed vice in bono malum Mat. 5.

& sic nostra benignitate vincere illorum malitiam; sicut ipse malos mutat in bonos, patienter eos ut convertantur expectando, & beneficiis alliciēdo.

44. Reg. i. 10.

De illis, qui magis volūt alios reprehendere, quā se emendare;

C A P U T XVII.

Corrige in te quod in alio reprehendis: & doce te quod utile unicuique cognoscis. Fervor tuus agat in te prius: & ita inflammatus alios calefac, sicut ignis proxima prius, & postea remotiora calefacit, tu tibi proximus esto in correctione, regula ingenii tui, & zelus justitiæ primo for-

Tu fa-
cito
prius
quod a-
lios vis
docere.

met te in exemplar artistuxæ a-
liis imitandum, ostende in pro-
prio opere tuo, cujus peritiæ
fis in opere alieno. Quidam
sciunt multa in aliis corrigere,
& vitam aliorum ordinare: in
se ipsis autem multa incorre-
cta relinquunt, nec minimam
diligentiam adhibent, ut statū
propriū ordinent ad profe-
ctum virtutis. Quandoquē so-
mniant, si essent in tali statu vel
officio, vel dignitate, quā be-
ne vellent illā disponere: suum
autem statum in quo jam sunt
nec sollicitè discutiunt, nec e-
mendant. Si aliquando admo-
niti per alium, vel ex casu for-
tè ad se reversi, cogitant se ad
meliora extendere: nec provi-
dè disponunt qualiter hoc fa-
ciant; vel in eo quod providēt
non perseverant, consuetudine
disso-

dissolutionis & torpore eos ad solita revocante.

Quòd sensus & cogitationes domandæ sunt, ne per licentiã insolescant,

C A P U T XVIII.

ESto tuimet potēs, ut statim ad nutum rationis assvescas tam cogitationes cordis, quàm mēbra & sensus corporis à noxiis retrahere, & in bonis studiis occupare: oculos, manus, lingvã, auditũ & cogitatũ, quasi in fræno manu tene, ne insolēter evagentur extra disciplinæ terminos. Quia sicut avis vel bestia ex cõercitione domita, rursus ex relaxatione fit indomita: ita & sensus exteriores & cogitationes, & affectiones interiores, nisi sub districta cautela refrænentur, ex libertatis licentiã insolescunt, ita ut postea diffi-

Cogitationes & opera à ratione dirigenda.

Princi-
piis ob-
sta.

cilius redigantur sub rationis
magisterio, quàm in principio
cõversionis. Inde est quòd per-
versi difficiliùs corrigùtur, quã
nunquam adhuc conversi. Si-
cut animalia difficilius domã-
tur vel mansvescunt in senectute,
quàm in juventute, & sensus
juvenum capacior est sciẽtiæ,
quàm senum, & inveterata
arbuſta inflexibilia sũt, quàm
recentia & tenera.

De discussione sui, & quæ sint fugienda, reprimenda, regenda & toleranda,

C A P U T XIX.

Sapè
te inſpi-
ce &
exami-
na.

SÆpiſſimè discute te ipsum,
& confidera ſtatum mentis
& corporis: quid deſit; ſi de-
ficias vel proficias; quid impe-
diat profectum, & quomodo
illi obvietur, aut declinando,
aut reſiſtendo, aut regendo, aut
tole

tolerando. Peccata declinanda sunt & fugienda, vitiis impugnantibus resistendum; officiū, vel alia occasionaliter impediētia regenda, & ordinanda discretè ad profectus materiam; adversitas toleranda, & per usum tolerandi fit magis tolerabilis: & ideo tam odiosa est nobis adversitas, quia nolumus affvescere. Si aliquis domesticus tuus, vel vicinus tibi fuerit in corde onerosus: illi stude magis obsequiosus esse & affabilis, & citò senties remediū illius morbi.

Adversitas quomodo superanda.

Quòd appetitus, quo appetit homo diligi ab hominibus, est abjiciendus,

C A P U T XX.

Non multum affectes diligere: quia distractio cordis est, & à quo quæris diligi, illi

Dilectio humana spernenda.

Ps etiam

etiam appetis placere, & ibi etiam admiscet se adulatio, & sæpè simulatio: ne fortè displicere incipias, & minùs diligì, turbaris etiam quando suspicaris te minùs dāligi, quàm desideraveras vel speraveras. Pauci etiam sunt sibi in sensu & affectionibus, & moribus ita conformes, ut non fit aliquando dissensionis materia aliqua inter eos, quæ est dilectionis adversatrix. Item à sèminis vel le diligì, etiã præter tentationis laqueum, & occupationis materiã, & turbationis occasiones continuas, nota suspicio sè observationis non carebit. Committe te Deo, & ab illo diligì stude fideliter: & de aliorũ circa te dilectione relinque illorum arbitrio, & divinæ voluntati. Dilectio hominũ fallax

Dilectio Dei
appetenda.

lax & instabilis: facile lædit, & ad modicum utilis, & sæpè nociva. Si dignus fueris, diligeris: sin autem, non est justum diligi indignum, nec ullam ei reverentiam exhiberi.

S. LEO MAGNUS.

Qui non proficit, deficit: & qui non acquirit, non nihil perdit. *Ser: 8. de Pass: Dom:*

Libellus hic de Profectu Religiosorum à Sancto Bonaventura Doctore Seraphico concinnatus, & à R. P. Henrico Sedulio expurgatus, luci què restitutus, nihil nisi sinceram doctrinam spirans, non potest non esse utilis omnibus divinæ sapientiæ amatoribus.

Laurentius Nagelmaker,
P6 Archi-

S. Bonaventura
Archidiac: Mechliniensis,
librorum censor.

Idipsum censeo & ego

Fr. Gerardus Jaceanus, Or-
dinis Minorum, Regularis ob-
servantiæ, Provinciæ Germa-
niæ inferioris Commissari-
us.

BONAVENTURÆ

Ordinis Minorum,

S. R. E. CARDINALIS,

Episcopi Albanensis,

Seraphici Doct: Ecclesiæ,

EPISTOLA,

Memorialia XXV. pietatis exi-
mia documēta cōplectēs.

*In Christo suo dilecto, F. Bona-
vētura de Balneoregio, confrater
ejus in D. qualicunq; homine ve-
tere jam exuto, Christo vivere,
& mori mundo.*

Q Uoniam dilecte mi Frater
in Domino, adhuc mihi, in
præsentia tibi posito instantis-
simè supplicāsti, ut te in poste-
rum aliquibus literis exhorta-
tionis visitarem: novi frater,
quòd

quòd hæc dicens, ardentès prunas cõgesseris super caput meũ, verumtamen affectuosè instando, duritiæ meæ superbiã simpliciter humilitate vicisti, in tantũ ut ipse jam promitterem quòd optabas: quamvis magis dignũ foret hæc me à te suscipere, quã me tibi hujusmodi destinare. Quia tamen instantia tuæ devotionis me compellit, stultum fieri in parte ista: sicut potero qualitercunq; experiar quod hortaris; non tamen tibi alia specialia scribens, nisi ea, quæ rudia & simplicia mihi ipsi colligere proponebam, ex quibus jam plurima benè nôsti. Sed interim alloquens dilectionem tuam charissimam, cum nullus, sicut experientia certa docet, perfectè Deo servire possit, nisi dissolvere õnino se procuret

curet à mundo: oportet, si se-
 qui volumus Dominum Salva-
 torem, voci nos Propheticæ o-
 bedire: ut scilicet peccatorum
 colligationibus dissolutis, *dis-* Isa. 18.
solvamus fasciculos deprimentes; 6.
 quatenus à terrenis actibus dis-
 soluti, sequamur liberis gressi-
 bus Redemptorem: quia juxta
 Apostoli testimonium, *nemo* 1. Tim.
militans Deo, debet se negotiis 2. 4.
secularibus implicare. Nunquã
 ergo de aliqua re creata, nisi in Corli-
 quantum nostrum excitet divi- berum
 ni amoris & dilectionis affectũ, sit.
 cor nostrum esse sollicitum per-
 mittamus, quia multiplex re-
 rum labentium varietas plus
 debito ruminata, non solũ a-
 nimum distrahendo, pacatæ
 mentis gratam interrũpit quie-
 tem; verum etiam in animo gi-
 gnendo phantasias, turbulentæ
 quassa-

quassationis molestia, impo-
 tunè impellit eandem: sed po-
 tiùs affectionis omnium terre-
 norum sarcina onerosa deposi-
 ta, absquè retardationis grave-
 dine, curramq; ad illum, qui nos
 salubriter invitat, in quo est a-
 nimarum opulenta refectio, &
 pax summa, quæ exsuperat o-
 mnem sensum. *Venite ad me,*
 inquit, *omnes, qui laboratis, &*
onerati estis, & ego reficiam vos.
 O Domine quo indiges? quare
 vocas? quid tibi commune no-
 biscum? O veræ pietatis vox!
Venite ad me, inquit, *& ego re-*
ficiam vos. O Dei nostri digna-
 tio admirabilis! O charitas in-
 effabilis! Quis enim aliquando
 fecit talia? quis unquam audi-
 vit: quisve conspexit similia?
 Ecce, invitat inimicos, horta-
 tur reos, allicit ingratos. *Veni-*
te,

Matt:
 II. 28.
 Dulcis
 vox in-
 vitatis
 Chri-
 sti.

te, inquit, ad me omnes, & discite à me. Tollite jugum meum super vos: & invenietis requiem animabus vestris. O verba dulcia, verba Deifica, & penetrabiliora omni gladio ancipiti, intima præcordiorum eviscerantia, nimiaque repleta dulcedine, usque ad divisionem animæ pertingentia! Expergiscere nunc, ô anima Christiana, ad tantæ benignitatis amorem, dulcedinis tantæ saporem, & ad tantæ suavitatis odorem. Certè qui ista non sentit, infirmus est, alienatus jam proximat morti. Inardesce quæso, ô anima mea, pingvesce amore, dulcesce sapore: nemo te prohibeat intrare tenere, gustare. Quid amplius quærimus? quid ultrâ exspectamus? quid desideramus in hac vita? Habemus

In qua
omnia
bona.

mus in Christo omnia bona.
Sed heu ô infania nostra mirabilis! ô infirmitas miserabilis! ô vesania detestabilis! Nam vocamur ad requiem, & sequimur laborem; invitamur ad solatium, & quærimus dolorẽ, promittitur gaudium, & appetimus mærorẽ. Mirabilis prorsus infirmitas, miseraquẽ perversitas. Jam omnes insensibiles facti sumus, & quasi deteriores simulachris habentes oculos & non videntes; aures, & non audientes, rationem, & nõ discernentes, amarum dulce, & dulce amarũ ponẽtes. O Deus, unde nobis tantæ perversitatis correctio? unde nobis tantæ offensionis satisfactio? Certè, nihil tale invenitur in nobis, nisi tuo munere tribuatur. Tu enim solus potes nos corrigere,

tu solus pro nostris delictis satisfacere, qui solus nosti figmentum nostrum, salus & redemptio nostra, qui solum illis hoc facis, qui se miseros conspicientes in imis, à te solum relevari confidunt. Levemus ergo ad Deum mentis nostræ oculos in directo, & videamus ubi nunc prostrati sumus: quoniam *qui proprium casum ignorat, surgere minis curat.* Cognoscentes verò clamemus in fortitudine ad Deum de profundis, ut nobis adjutricem porrigat misericordix suæ manum, quæ abbreviari nunquam poterit ad salvandum. Ne quæso confidentiam amittamus, magnam remunerationem habentem, ad eam salutis onum gratiæ jus cum fiducia, fructum nostræ fidei reportantes, salutem, scilicet animarum

Qui cū
fiducia
etiam
peccatoribus
adeūdg.

marum nostrarum. Nulla nobis inest cunctatio. Jam vita nos vocat, salus exspectat, tribulatio compellit intrare. Quid ergo facimus? quid pigritamur? quid moras contrahimus? Festinemus ingredi in illam requiem jucunditatis aeternae, ubi sunt magna & inscrutabilia, quorum non est numerus. Ascendat quaeso Jerusalem super cornu nostrum, suspiremus ad patriam nostram; tendamus sursum ad matrem nostram. Intröeamus in potentiam Domini, & intueamur nostrum regem in ea regnantem, & liquecant in miserationibus ejus corda nostra. Agamus illi gratias toto corde, qui defectum nostrae ingratitude non consideras, suae non abstulit à nobis misericordiae pietatem, desiderium nobis tribuens,

buens, ipsius viam currere mādatorum, quam sine desiderio nullus currere potest: quòd quidem munus non est vilipēdendum, sed gratiæ reputandum, cū hoc Prophetarum ille eximius se asserat cōcupisse, qui ait: *Concupivit anima mea desiderare justificationes tuas in omni tēpore.* Sed quia hoc ipsum desiderium aliquando nimia tepiditate nostræ incuriæ & negligentæ lassescit: cogitavi quædam incitationis hujus memorialia annotare, in quib9 fugienda pateant & sequenda, quæ quidem cum affectu affectuose specularantes, pristino vigore resumpto, tam diu infatigabiliter, virtutibus & gratiis in charitate divina crescamus, quo ad usque perfectum veniat desiderium collium æternorū.

Pf: 118.
20.

Sine tēpore.

Ponuntur autem memorialiũ prædictorum prius quædam generalia, postmodum specialibus subsequentiis.

Memorialia generalia.

Sunt ergo quædam virtutes probatæ in juvenibus, & scilicet salutis, per quas sine dubio ad perfectionem virtutum, & culmen gloriæ possunt ascendere, fideliter exercitati per eas: videlicet sancta verecundia in cunctis rebus & actibus; scilicet tarditas loquendi, promptitudo obediendi, frequentatio orationis; fugere otium, & dissolutiones, purè & frequenter confiteri, libenter servire, & infructuosum consortium devitare. Hæ namquæ sunt margaritæ fulgentes, quæ possessorem suum Deo & Angelis faciunt gratiosum. Dum autem ei placue-

Scala
salutis
octo gra-
dium.

placuerit, quite segregavit ex utero matris tuæ, vocavitque per gratiam suam, ut in te revelaret imaginem filii sui, de miserabili servitute Ægyptiaca transferente in libertatē filiorum Dei, jamque in viam novi hominis inceperis pedem ponere, quæ inter timorem & amorem humilitatis est semita constituta: tunc per eandem humilitatis viam, ad eminentiora conscendens, poteris te in altioribus exercere, ex quibus certa memorialia subscribuntur.

De cōsolationibus sæculi deserēdis.

Primum. Oportet ergo ante omnia te cupiētem vestigia sequi Salvatoris, ut spem tuam totā fixam in Domino habeas, de omnibus hujus mundi consolationibus penitus desperās.

De

S. Bonaventuræ

De vitiis & concupiscentiis extirpandis.

Secundū est, ut ab omnibus vitiis & concupiscentiis malis, in quantū sustinet humana cōditio, te ipsum studeas penitus emundare, ut fermento veteri totius malitiæ & nequitiae expurgato, ambules in novitate vitæ post Christum: quia nisi prius hujusmodi cathenas iniquitatis confregeris, anima tua in tenebris aggravata, ad coelestia non poterit elevari.

De colligationibus ressecandis.

Tertium est, ut à te ipso dissolvas omnem colligationem extrinsecam, ut sana & pure mente possis Deo colligari.

De tribulationibus cum patientia tolerandis.

Quartum est, ut amore altissimi & sponsi tui Christi, omnes

omnes mundi hujus persecutio-
nes æquanimiter feras: imò si
possibile est, pro voto suscipi-
ens, solùm in Christi passioni-
bus delecteris; renuensquẽ o-
mnem temporalem lætitiã, in
ipsis tribulationib9 hilarescas:
omnes reputans tibi ad purga-
tionem peccaminum, & lucrũ
animæ tuæ præparatas.

Ut de nulla re conqueraris.

Quintum, ut cùm Creatore
tuum te sentias offendisse, ra-
tionem tibi fieri non possas ab
aliqua creatura.

*De sui ipsius contemptu & pau-
pertate.*

Sextum, ut habeas despectui
temetipsum cupiens ab omni-
bus despici: zelansquẽ sacratis-
simam paupertatem, in omni-
bus, quæ ad te spectant, asperi-
tatem, vilitatem, & parcitatem

Q ha-

habeas quantum potes: non tamen in aliis requiras, sed potiùs lætus & gaudens de omni consolatione fraterna, eis sicut oportet obsequendo & ministrando assistas, omni consolatione eos reputans esse dignos, nisi (quod absit) ita tibi in aliquo pateret divina offensa, quod omni excusatione caret; de qua competiendo & timendo, ex intimo corde doleas quantum potes.

De honoribus fugiendis.

Septimum est, ut omni tempore in timore stans, blanditias hujus sæculi, honores, glorias vel favores, aurasq; vanæ gloriæ; quasi mortiferas pestes omnino fugias toto posse; stansque continuo in te ipso, omni hora habeas te suspectum: quia si tui ipsius victoriam fueris assecu-

secutus, nullus hostis interiùs
vel exteriùs tibi nocebit.

De humilitate vera.

Octavũ est, ut amore illius,
qui cùm sit Dominus omnium
cœlestium, terrestrium & in-
fernorum, pro nobis assumpsit
vilissimam servi formam, in ea
subjiciens se voluntariè homi-
num potestati, humiliando te
ipsum, omnem hominem repu-
tes tuum dominum, & te ve-
rissimè reputes servum omniũ,
& in omnibus circa hominem
te reputes sicut servum: sic e-
nim tranquillitatem & pacem
cum omnibus perpetuam ob-
tines, scandalum penitus igno-
rabis.

*De pace animæ, & quomodo
habetur.*

Nonum, ut nihil eorum tan-
gas, quæ te spirituali utilitate

non tangunt: hoc est, de nulla re cures, vel implices te in aliquo, exterius vel interius quoquo modo, ubi non invenis animæ tuæ lucrum, nec in huiusmodi te ab aliquo implicari permittas.

De custodia sensuum.

Decimum, ut visui atque omnibus corporis sensibus omnimodam custodiam ponas: ita ut nihil prorsus velis videre vel audire, aut tangere, nisi utilia animæ tuæ. Lingvam etiã diligentissimè restringas: ut nihil loquaris, nisi interrogatus, vel necessitate, vel utilitate evidenti coactus; & hoc cum reverentia animi, & timoris dulcedine, breviter & submissè, si potes, semper devitans prolixitatem verborum, eorum occasiones juxta posse præcoidens.

De

De solitudine & vigiliis.

Undecimum, ut gratam sanctamq; solitudinem desiderans omni tempore operationē vigiliarum habeas pretiosam, in ipsis semper offerens Deo orationes tuas cum attentione verborum, devotionis fervore, & humilitate profunda.

De divino officio.

Duodecimum, ut cum debes divinum officium celebrare, ita factus in te ipso quietus obliviscaris omnium terrenorum; quatenus fixa mente cœlestib; insistens mysteriis, cum tamen illud devotione, reverentia, gaudio ac timore persolvas, quasi inter Angelorum agmina constitutus, divino conspectui laudes præsentialiter offeras cum eisdem.

Quòd super omnia habeas in devotione Virginem gloriosam.

Tertiumdecimū, ut gloriosā Reginam Domini nostri Matrē benedictam, in summo habeas omni tempore venerationis affectu: & in cunctis ad eam necessitatibus, periculis & pressuris, tanquam ad refugium tutissimum te convertas, ipsius tutelæ præsidium flagitando, eaque in tuam suscipiens advocatam, devotissimè ac securè tuam ei causam committas: quia mater est misericordiæ, quotidie studens ei specialem & singularem reverentiam exhibere. Et ut tua devotio sit ei accepta & reverentia grata, ipsius puritatem & munditiam cum omni virtute, mente, & corpore, illibatè in te ipso servando,

vando, toto conatu nitaris, humilitate & mansuetudine ejus vestigia imitari.

Quomodo fugienda sunt cōsortia mulierum.

Quartumdecimum, ut ubicūque mulieres & virgines & juvenes quoscunquē, præter necessitatis vel manifestæ utilitatis causam devites, & unum ubicunquē fueris elige tibi patrem, virum sanctum, discretum & pium, doctum potiùs experientia operis, quàm sublimitate sermonis, qui te verbis & exemplis efficacibus & probatis, ad divinum amorem instruat & inflammet; ad quem in cunctis necessitatibus tuis possis habere recursum, & spirituale solamen.

De fuga acedia & tristitia.

Quintumdecimum, ut omnem

Q 4 frigi-

frigiditatem acediæ & triftitiæ, in qua latet via confufionis, quæ ducit ad mortem, à te ipfo fummo ftudio depellens, interiorius exterioriusquæ ferenus femper & tranquillus exiftas; nullo contradicas, vel refiftas in aliquo: fed potiùs omni modo, per omnia omnibus acquiefcas, dummodo divinæ laudi vel facti animæ non obftat.

Quòd de omnibus habeas bonum exemplum.

Sextumdecimum, ut omnes affectiones tuas ac voluntates conformes divinæ voluntati, omnia te ædificent, nequæ te deædificet aliquid in hoc mundo, puritatis & innocentie gratia divini tibi muneris elargitæ, nec aliorum plus debito defectibus perturbatus, iniquitati addendo iniquitatem, alienis sordi-

fordibus polluaris: ne, dum cupis alios de pelago liberare, deterius ipse corruas in profundum. Potius igitur omnia quibus non potes sine detrimento prodesse, operiens charitate benigna, illi summæ sapientiæ derelinquas, quæ novit bona de malis elicere quibuscunque: sicque in bonis operibus pariter atque malis, spiritualem, Domino concedente, poteris reperire profectum.

De custodia cordis.

Septimumdecimū, ut cor tuū fervans omni custodia, solis spiritualibus exercitiis deditum, nullæ ibi rerum visibilium imprimantur concupiscentiæ: ut creaturis omnibus alienum, liberè possit vacare omnium creatori.

*S. Bonaventura**De charitate ad proximos.*

Octavumdecimū, ut imaginē ac similitudinem majestatis divinæ considerans in cūctis hominibus, ita omnes diligas intimæ charitatis affectu, omniūquē, & maximè infirmorum, & quorumcunq; indigentium curam geras; dummodo circa spiritualia tibi non fiat nociva distractio: sicut bona mater diligit atquē curat unicum filium prædilectum.

*De orationibus cum operibus
sanctis.*

Nonumdecimum, ut continuē mentem tuam ita habeas ordinatam cum Deo, sic quod omne opus tuum atquē exercitiū tam mentis, quàm corporis sit oratio: omniaq; servitia, & maximè humiliora cum tanto facias charitatis fervore, ac
si ea

si ea Christo corporaliter exhiberes. Quod certè debes & potes veraciter cogitare: quoniã ^{Matt:} ipse dixit in Evangelio: *Quod* ^{25. 40.} *uni ex minimis meis fecistis, mihi fecistis.*

De obedientia sancta.

Vicesimum ut honorem & reverentiam omnibus tam debitam quàm devotam, sanctissimæ obedientiæ normam, non solum magnis, verumetiam minimis, quasi pupillam studeas semper servare illæsam. Obedi-
 diens quidem nedum majoribus ut prælatis: verumetiam <sup>Obedi-
 etia pu-
 pillæ o-
 culi.</sup> omnibus subjiciens quibuscunque, abnegando te ipsum pro Christo; in bonis & indifferentibus semper alterius studeas facere voluntatem; in nullo præbens te alicui onerosum: sed potius in charitate Christi

diligens universos, te ipsum communiter omnibus gratum reddens, affabilitates, amicitias, & familiaritates fugias singulares. Summoperè caveas ne unquam verbo vel facto, vel gestu alicujus rancoris, odii, clamoris, injuriæ, turbationis, murmurationis, detractionis, scandali, & adulationis, & quorumcunq; similium aliqua ratione vel modo, per te vel alium, causa vel occasio fias.

Quod tribulationes & consolationes occultè teneas.

Vicesimumprimum, ut virtutes vel gratias speciales, quas in te, vel per te divina misericordia operari dignatur, tribulationes & prælia, virtutisque propositum, vel similia, ab omnibus abscondere studeas
quan-

quantum potes. His tamen exceptis, quæ proprio sacerdoti in propria debent accusatione detegi: nisi fortè alicui tuo speciali & probato amico, ea spiritalis utilitatis gratia revelares, cujus consilium vel doctrinam in hujusmodi credas tibi posse valere, sollicitus semper furari tempus ubique: ut possis solitæ orationi & meditationi sanctæ vacare, ut sedendo solitarius elevatus sis desiderio ad superna.

Quod Deum semper & ubiq; habeas in memoria.

Vicesimum secundum, ut solutus ab omnibus creaturis, tanto mentis conatu, desideriiq; fervore, circa tuum Creatorẽ intendas, ut quasi omnium inferiorum oblitus, quidquid agas, & ubicunq; steteris, & quibuscunq;

cunq; negotiis impliceris, die ac nocte, & omni momento, & hora Deum semper habeas in memoria, credens & cogitans te esse verissimè coram eo, & ipsum cogitans undiq; te aspicere. Hæc autem cogita cum magna reverentia ac timore pariter & amore, & cum magna discretione: nunc ante pedes immensæ majestatis ejus prostratus, corde amarissimo peccatorum veniam postulando; nunc sacratissimæ passionis Filii Dei, gladio compassionis coram ejus cruce vulneratus, cum eo lacrymosus & flebilis apparendo; nunc totius vitæ illius decursum obliquitati tuæ velut rectitudinis lineam proponendo nunc in enarrabilia & immensa Dei beneficia mente pertractans, gratiarum actionibus
 insi-

Exercitia devotio-
 nis &
 pietatis.

inſiſtendo; nunc ſtimulis ipſius
amoris ardentiffimè punctus,
ipſum in creaturis omnibus in-
tuendo, nunc potentiam, nunc
ſapientiam, nunc bonitatem &
clementiam ejus attendens, eū
devotiſſimè in cunctis operi-
bus ſuis collaudando; nunc de-
ſiderio Patriæ cœleſtis attra-
ctus, ad ipſum gemebundis ſu-
ſpiriis anhelando; nunc circa
nos viſcera inæſtimabilis cha-
ritatis ejus aſpiciens, lætabun-
da quadam & exceſſiva admi-
ratione, corde & animo in ipſo
deficiendo; nunc te præcipitè,
nunc te fugientem, nunc te ru-
entem, nunc Deū te tenentem,
ſublevantem, retinentem &
attrahentem; nunc Deum te
ingratum per omnia conſervā-
tem conſiderans, ineffabilibus
divinæ miſericordiæ viſceribꝰ
tibi

tibi patefactis, nimio in eo charitatis ardore te conferens, totum te fletibus resolvendo; nūc verò occultissima, profundissima & summè arcana, nimiūq; stupenda judicia justitiæ ejus diligenter attendens, eum in omnibus fidelis & cōstans cū sūmo amore, ingenti quoq; timore ac tremore, discretus, supplex & humilis venerādo, præ omnibus autem continuam & vivam memoriam ipsius sacratissimæ passionis, in anima & corpore tuo ferens, ei, quantū potes, studeas conformari.

De sollicita custodia sui ipsius.
Vicesimum tertium, ut super custodia tua vigilans, omni tempore ab antiqui hostis fraudibus, (qui sæpè se in angelum lucis transfigurans, omni tempore & omni via, homini la-

que-

queū tēdit & retia, ut animas
 nostras valeat captivare) solici-
 tudine te tutissima tuearis: venā-
 tiū laqueos fugiēs sicut passer;
 tātāq; puritatis humilitate sācta
 in oculis tuis fias, ne subtilissi-
 ma ejus retia te valeāt cōtine-
 re: à quibus sanē tūc poteris li-
 berari illæsq;, cū effectū fueris
 Israël, cōtinuē mētalib; oculis
 videns Deum, quia non dormi-
 tabit neq; dormiet ejus custos.

De pura confessione peccatorū.

Vicefrāquarrū, ut tenes inde-
 fessum instituti sancti rigore sa-
 cris ardoribus cœlestiū deside-
 riorū succēsus, mētis & corpo-
 ris mūditiæ pulchritudinē, ino-
 cētiae puritatē, cōsciētiaq; tene-
 ritudinē cōservās cura diligē-
 tissima caveas, * ne ūquā tepēdo
 in aliquo resipiscas. Ad quod
 quidē diligētius & purius cō-

* fort:
 leg: ne
 unquā
 respici-
 endo in
 aliquo
 tepe-
 icas.

fer-

Quoti-
diana
consci-
entia
discuf-
sio.

servadū, quotidiana discussione,
septies in die examines vitam
tuā. Sēper antè vel immediatè
post quālibet horā canonicā, cō-
siderās & discutiēs attētissimè
qualiter de hora in horāambu-
laveris dignè Deo, sine macula
injustitiæ semita. Et quia nemo
est, qui sic disciplinā & justitiā
observet, ut nihil penitq̄ negli-
gat vel omittat: ideo necessariū
est, ut ad pœnitentiæ lavacrū re-
currēs cū dolore & gemitu, sæ-
piissimè tuæ accusationi insistas.
In qua quidē accusatione, seu cō-
fusione integrè, veraciter & pu-
rè, sine omni velamine excusati-
onis, vel occultationis, seu pal-
liationis, per ordinē ōnes tuos
retexēdo defectq̄, sacerdoti pro-
prio tāquā Deo debes intimare,
narrādo prius omissiones, quas
in his, quæ sunt ad Deū, fecisti,
& ma-

Cōfessio
qualis
esse de-
beat.

& maximè in oratione quātū ad duplicē ejus partē, mentalē scilicet & vocalē; deinde defectus in observatione justitiæ quo ad proximū, post, cōmissiones, quas egisti ex mala custodia sensuū, & adjacentiū affectionū & cogitationū. Hanc autē confessionē sēper debet cōtritio & satisfactio comitari: ut doleas, videlicet, de omnib; offensis, nō solūm de magnis, sed etiā de modicis; & dolēdo caveas iterare culpā, sēper studēs causas & occasiones peccati præscindere, quātūcūq; per amorē videantur tibi cōjūctē: quia tunc juxta Salvatoris sententiā eruendus est oculus scandalizās, id est, occasiones peccati vitandæ, quæ quidē apparent nobis delectabiles nimiū, etiā si multū nobis displiceant earū effectus. Unde fortissimum est in hac pugna

Mate
5.30.

gna bellū: & ideo oportet fecū-
dū Dei præceptum esse cœcum,
surdum, & mutū, & insensibilem
ad omnia, in quibus non invenit
anima lucrū. Ut autem divino-
rum præceptorū disciplinæ cœ-
lestis observantiã, in supradictis
& cæteris aliis solicius intēdas,
ac fervētius accēdaris, studeas
hæc quicquid; semel ad ming inter diē
& noctē affectuosè & morosè o-
mni tēpore sincera mēte tractare:

Rumi
nāda
hæc
quicquid;
sem-
per. *quām, scilicet, sit brevis vita no-
stra; quām lubrica via, quām mors
incerta, quæ præmia iustis, quæ
supplicia parātur iniustis: ut nō sit
servitiū sine timore, nec gaudium
sine tremore.*

*Quales esse debemus in nostra re-
putatione, quamvis perfecti.*

*Vicesimūquintū & ultimū, ut cūm
Divina gratia largiente, omnia
bene feceris, te servum inutile*

&

& peccatorē recognoscens omni beneficio Dei reputes te indignū, semper robustissimam fidē tenens, repletq; charitate divina, fiducia magna sperans ab ipso misericordissimo Patre, misericordiæ tibi viscera aperiri: ut dū in fossā profūdæ humilitatis firmissima jeceris fidei fundamēta, erexerisq; lucidissimos parietes cōtinuæ ac fervidæ charitatis, decoratos omnium virtutum pieturis, tectūq; desideratæ spei beatissimæ posueris gloriosum; tandem omnib; ordinatè, dispositis, summus ille cœlestis inhabitator, dulcisq; hospes fideiū animarū, cujus *delicta esse cū filiis hominū*; tādīu tecū dignetur inhabitare per gratiā in præsentī sæculo vel exilio, quousq; post terminū vitæ hujus, in cœlestis beatitudinis patria, gloriosa stola perpe-

perpetuæ immortalitatis indu-
tus, claritatem vultus ejus, cum
omnibus sanctis cernere merea-
ris in júbilo; ubi erit summa fe-
licitas & æterna beatitudo finis
& complementum omniũ desi-
deriorum nostrorum.

Conclusio Epistolæ hujus.

Hoc verũtamen adhuc scias
charissime frater indubitanter,
quòd nisi perfectè abnegaveris te-
metipsũ, sequi nõ poteris vesti-
gia Salvatoris: & sine sollicitudi-
ne cõtinua & labore, ejus gratiã
adipisci nequibis. Et nisi assidue
pulsaveris portas ejus, ingredi nõ
poteris ad pacem mētis. Et nisi
te instãter in timore Dei tenueris,
cito Domus tua corruet in pro-
fundũ. Et si fideliter & cõstãter
te tenueris, & exercitatus fueris
in prædictis: spero in misericor-
dia Salvatoris, quod te gratia sua
dignũ

Soli-
citè
ambu-
landũ
cum
Deo.

dignū faciet in præfenti, fecūq;
potieris gloria in futuro: quod
ipfe tibi cōcedat, qui eſt trinus
& unus in fæcula fæculorū be-
nedictus, Amen.

Hæc autē, chariffime, nō ideo
tibi ſcripfi, quia te crederē talibꝯ
indigere: ſed quia antè college-
rā pro me ipfo, cernenſq; meæ
incōſtantix pronitatē, ſeu con-
ſtantix parvitatē, cogitavi ea tibi
tanquā coadjutori fideli commu-
nicare: ut quod mea puſillani-
mitate negligentiaq; teporis o-
mittitur, tua magnanimitate, fer-
vorisq; ſolicitudine reſtauretur;
maximè cū te concordē quaſi
ōnibus votis meis, in hujusmodi
ſimplicioribꝯ plurimū delectari
cognoſcam. Quapropter chariſſi-
me in Chriſto, hæc ea rogo chari-
tate ſuſcipias, qua illa tibi me
ſcio affectione miſiſſe; ut videli-
cet

cethis ōnibus supradictis, quo-
 rū quidē disciplina nō videtur
 esse gaudii sed mœroris, ita per
 cœlestiū studiorū exercitia stu-
 deaste mācipare, ut pacatissimū
 justitiæ fructū asserāt in futuro;
 & expectationis ejus dulcis me-
 moria etiā in præsenti, animam
 tuā gustu devotionis, adipe &
 pingvedine repleat, in Christo
 Jesu Domino nostro: cui me ari-
 dū & verbosum potius quàm de-
 votū, devotis tuis orationibus
 cōmendabis, cui est honor &
 gloria, decus & imperiū
 per infinita sæcula
 sæculorum,
 Amen.

INDEX.

<i>Absentes semper excusandi.</i>	220.
<i>Acedia fugienda,</i>	365.
<i>Adversa quomodo superanda,</i>	323.
<i>Altare. De ministerio altaris. 108. de ministro, quē decet mūditiā. 109. Et reverentia circa Sacerdotē. 110. Circa ministerium. 111. Et corporalia aliāq; corporis vasa.</i>	113.
<i>Amici non frequentandi,</i>	281.
<i>Aromata religioso non usurpanda,</i>	318.

<i>Bibere extraordinariē illicitum,</i>	149.
<i>In collatione bis veltet bibēdū, 150. Nemo invitādus ad edēdū vel bibēdū, ibid:</i>	
<i>Bibendi ritus, 152. Potus partior sit inter seculares. 224. Vigilia vespertina ad ignem, Et pocula vitanda,</i>	225.
<i>Vide Mensa.</i>	

<i>Calix reverenter attreētandus,</i>	114.
<i>Caput in conventu operiendum,</i>	182.
<i>Charitas ad proximum,</i>	358.
<i>Chorus. de disciplina in choro, 87. Dissolutio vitanda in choro Et tumultus, 93.</i>	
<i>Cōpositio Corporis in choro ne sit vaga, 95.</i>	
<i>Nec turpis Et mollis, 96. Uniformitas in</i>	

R

cho-

INDEX.

- choro, 97. In prostratione & inclinatione 98.
 Christi vox dulcis ad se omnes invitatis, 340
 In quo omnia bona, 342. Qui cum fiducia
 peccatoribus ad eundem, 343. sine mora &
 tempore, 344.
 Cibus quo ritu sumendus, 140. Vide Mensa.
 Cibi quales non petendi in refectorio, 141.
 nec speciales, 144. nec delicatiores apud
 saculares petendi, 228.
 Cogitatio. Vide Deus. Vana cogitationes
 vitanda, 304. Cogitationes & opera a ra-
 tione dirigenda, 331. Cogitationes do-
 manda, ibid:
 Communitatis. Vide Convictus. Professio
 summa servare communia perfecte, 248.
 Communia discenda, 260.
 Communitas opera omnibus preferenda, 284.
 Compassio in nobis esse debet, 314.
 Confessio privata. Confessione generali no-
 vitio vacandum, 9. De confessione priva-
 ta, 64. cui quoties confitendum No-
 vitis, ibid: Confessio sit discreta, 66. &
 pura, 67. cum reverentia, 68. Confessio
 pura cor mundum Deo faciat habitaculum,
 235. Confessio rara quid efficiat, 276. Con-
 fessio ficta, 308. Confessio pura, Qualis esse

I N D E X.

38. *debet*, 366. *Confessio publica*, 69. *Ubi faciēda*, & *de quib9, ibid: In Capitulo de manifestis*, *ibid: Culpa agnoscenda*, *honestē, cautē, humiliter*, 72.
44. *Conscientia. Bonæ conscientie indicium pacē cū omnibus habere* 261. *Cōscientie puritate venitur ad Deum*, 285.
41. *Conscientie puritas studiosē sectāda*, 287.
28. *Conscientia sapē inspicienda & examinanda*, 332. *Conscientie quotidiana discussio*, 366. *Vide puritas mentis.*
40. *Constituta. Nō fluctuādū in bono proposito*, 10.
42. *Firmanda mens in proposito & vocatione*, 235.
48. *Animo magno & strenuo opus esse*, 245.
60. *Contemptus. Laus & contemptus perinde habenda*, 320. *Nemo pro merito satis contemptus fuit*, 323.
84. *Contendere illicitum Religioso*. 136. 326.
114. *Conventus. In Conventu nemini loquendum*, 42.
140. *Cito accurrendum ad Conventum*, 157.
160. *Conventu nemini manendū*, *ibid:*
170. *Vita Conventualis Angelica*, 159.
180. *Et Communis*, 248.
190. *In Conventu Dominus requiescit*, 160.

INDEX.

Non vagandum per Conventum, 160
 Nec in Hortum eundem sine copia, 160
 Caput in Conventu operiendum, 180

Vide *Comunitas.*

Conversatio cum secularibus,

Vide *seculares.*

Convitiari illicitum religioso, 130

Cor liberum sit, 339. Cordis custodia, 350

Corporalium munditia, 113. Vide *Altare.*

Corpus. De disciplina in corporis compositione, 120

In gestibus, 126. Qui modesti sint, 120

Humiles & graves, 128. Manus decenter componenda, 174

Corporis cura male preponitur pietati, 310

Corporis compositio in lecto, 175. 253

Corruptio equo animo ferenda, 73

Corrigi nolunt pravi nec se nec alios, 295

Culpam quomodo cognoscenda, 72. Curiosorum indicia, 270. Custodia sui ipsius 364

Defectus. Gradus primus ad virtutem defectus est cognitio, 2. Detractio vitanda, 219. Per patientiam superanda, 323

Non obest; sed prodest. 324

Deo in omnibus prosperis & aduersis laudandus,

das
 fer
 Pr
 pur
 ne
 M
 393
 Sol
 Dile
 pet
 hē
 9.
 lit
 til
 St
 lis
 Fac
 Fan
 Fes
 Foc
 v
 Fra
 du
 Fra
 r

das,

INDEX.

- Bini incedant*, 193. *Juniores alios officio
præveniant*, 259.
Caritatis gratia omnibus obsequantur,
283. *Fratrem quemlibet religiosum,
tria decet*, 280.
Gestus religiosorū, de disciplina in gestib9,
171. 126. 249. *Membra singula propriis
officiis fungantur*, 126. *Gestus sint modesti*,
127. *Humiles & graves*, 128. *De discipli-
na in gestib9 singulorū mēbrorum*, 171.
Pandiculatio & oscitatio vitanda, 173.
Manus decenter componenda, 174.
Compositio corporis in lecto. 175.
Gloria vana in omni re vitanda, 305.
*Habitus. De disciplina circa habitū servā-
da*, 176. *Modus in panno*, *ibid*: *Forma
habitus*, 177. *Compositio*, 178. *Ne sit di-
scindus*, *ibid*: *nec terrā verrat*, 180.
Habitūs alia compositio in opere, 181.
Habitus nunquam deponendus, 185.
Nec inquinandus, *ibid*:
Honores fugiendi, 350. *Horæ Canonica.*
Vide officium divinum. *Hortus. In
hortum sine copia non eundum*, 168.
Hospites cum caritate accipiendi, 260.
*Hospitiū. Ubi sit fratrib9 in itinere ho-
spitun-*

INDEX.

spitandum, 195. De disciplina in ho-
spitio servanda, 205. *Hospites non mo-
 lestandi*, 206.
 De prudentia qua opus est apud hospites,
 207. *Attendendū apud quos hospiteris*, 208.
*Mulierū tactus & obsequia non admit-
 tenda*, 210. *Loca suspecta cautē vitāda*,
 213. *Humilitas locum preparat discipli-
 nae*, 15. *Necessaria ad disciplina susce-
 ptionē*, *ibid*: *Cui locū parat*, *ibid*: *Mo-
 lesta humilitas deseruiens contentioni*,
 37. *Parendo servatur humilitas*, 206.
Sūma est virtus Religiosi, 277. *Humi-
 litatis astutia simulatio*, 317. *Humili-
 tas vera*, 351.
*Impius est, qui propter parentes crudelis
 est animæ suæ*, 215.
*Incessus. Vide Iter. de disciplina in in-
 celsu*, 165. *Modus in eundo*, *ibid*: *discre-
 tio*, 166. *Necessitas, non vagandum per
 Conventum*, 166. *Non eundum in hor-
 tum sine copia*, 168. *Ordo in eundo*, 169.
& reverentia, 170. *Incedendū sine stre-
 pitu*, 187. *Instructor Novitiorum. Ma-
 gistro strenuo opus esse*, 299.
Novitios sepe convocaturus quomodo

INDEX.

- instituet, 70. Notabilia quatuor in eis exploraturus. 71.*
Sine conscientia instructoris nil Novitii agendum, 258. Vide Novitii.
Iter, Vide Incessus. De disciplina cōversandi in itinere, 192. Cavenda mala societas, *ibid:* Bini fratres semper incedant, 193.
In omnib9 sint honesti, devoti, discreti, *ibid:* Missa audiēda ante omnia & absolvendū officiū divinum, 194. Ubi sit fratrib9 in itinere hospitādū, 195. Itinerātib9 quid & quomodo loquendū, *ibid:* De Deo loquendū in itinere, 196. & orandū, 197. Modestē loquendum, *ibid:*
 Non cantandum in itinere, 198.
 Ex itinere templum omnium primum adeundum, 199.
Judicium. Pie de omnib9 sentiendū, 32.
 Non judicandum, *ibid:*
 Judicandi non sunt alii, 312.
 Judicia humana non curanda, 322.
 Fallunt & falluntur, 319.
 Alter alterius judicio obnoxius, 321.
Juniores fratres alios officio praeveniant, 259. Juniorum tentatio superbire, 278.
Vide Seniores. La-

INDEX.

- Labor. Vide Opus. De disciplina in opere manuali,* 153.
- Laus & contemptus perinde habēda,* 320.
- Leſio. De Leſione & ſacra ad pietatē,*
83. *Dilectione Oratio formanda,* 84.
- Leſio. Cōpoſitio corporis in leſio,* 175. 253.
- Libri cautē ſervādi,* 263. *& mundē* 264.
- Licentia irroboraſ melioribus adverſatur,* 296. *Cujus violentiā abſterrentur pii à bono,* 297.
- Lingua. Bis ad limam antequam ad linguam ſermo veniat,* 217.
- Religionis initiū eſt linguæ frenū,* 250.
- Litterarū bajuli non ſint fratres.* 215.
- Litteræ alienæ non legendæ.* 271.
- Locus. Juvat aliquādo mutatio loci,* 13.
- Nullus ſinē teſte locus,* 207. *Loca ſuſpecta cautē vitanda,* 213.
- Loqui. Vide Sermo, In locutione qui modus,* 25.
- De diſciplina in modo loquend.* 129.
- Præſumptio in modo loquendi,* 41.
- In Conventu nemini loquendum,* 42.
- Quando loquendum,* 131. *Tutius audire quam loqui,* 136. *Vide Lingua.*
- Lotio pedum,* 183.

INDEX.

- Maria Virgo* devotissimè colenda. 354.
Majoribus deferendum, 205.
Malitia aliena non nocet, 327. *Noli vinci à malo*, 328.
Manus decenter componenda, 174.
Meditatio necessaria orationi, 77.
Memoria affigenda Deo *funiculo triplici* 303. *Mensa. Vide Bibere, cibus. De Disciplina in comestione*, 139. *Honestas in mensa*, 140. *Oculi in mensa custodiendi*, *ibid: Silentium servandum*, 141.
Cibi quales non petendi, *ibid: Specialia sine scandalo si necesse est sumenda*, 144.
Specialia in mensa non querenda, *ibid: Ciborum quantitas*, 145. *Decenter edendum*, *ibid: cum munditia*, 146. ¶
Temperantia, 148. *sine longa mora*, 149.
Extraordinariè non edendum aut bibendum, *ibid:*
Fragmèta nō facienda aut reliquia, 151.
Beles in refectorio nō permittenda, 153.
Tempestive omnia preparanda, 163.
Portio sua cuiq; apponenda. 164.
De disciplina comedēdi inter saculares, 223. *Cibus moderatus sit, potus parcior*, 324. *Cibi deliciares nō appetēdi*, 228.

INDEX.

- In mensa non diu morandum,* 230.
Taciturnitas in mensa, ibid: Non invitandi alii ad edendū aut bibēdū, 231.
Honesti mores in omnibus, 232. *Extra cōmunē refectiōem nil sumēdū,* 251.
Miseratio in nobis excitanda, 315.
Missā. Sacerdotū diligentia in Missa, 115. *Et ministrorum,* 116. *Sacerdotum honestas in Missa* 120. *Circumspectio,* 121. *in consecratione,* 122. *In sumptione mysteriorum,* 123.
Missā ante omnia audienda, 194.
Missā nusquam varianda, 204.
Ad Missam omnibus postpositis accurrēdum, 245.
Mitis ad omnes esto, 325. *Vide Contēdere.*
Mores aliorum non observandi, 313.
Mulier. Mulierum tactus, Et obsequia nō admittenda, 210. *Quomodo mulieribus loquendū,* 211. *Nulla osculanda,* 111. *Nec tangenda,* 212. *Loca suspecta caute vitanda,* 213. *Mulierum consortia fugienda,* 355. *Munusculis nullius gratia comparanda,* 281.
Negligentia. In nullo debet esse negligens qui vult proficere, 297. *In tentationibus superandis.* 308. R6 Negli-

INDEX.

- Negligentia in precibus. 310.
 Negotiis secularibus non debemus im-
 plicari, 214.
 Novitii non fluctuēt in bono proposito, 10.
 Sape convocādi ab instructore, 70. Qui in
 eis quatuor notabilia exploraturus. 71.
 Novitii ab omnibus desiderent reprehē-
 di, 74. Si quid eis prater morem præ-
 cipitur non recusent, 161. sed obediant
 mansuetè, velociter, ibid: Integrè, cir-
 cumspētè, 162.
 Superbia Novitiis sūm opere fugiēda, 248.
 Sine conscientia instructoris nihil eis a-
 gendum. 258.
 De profectu & defectu novitiorū, 265.
 Signa bonorum novitiorū, 265. Impro-
 borum nota, 266. Tepidorū indicia, 267.
 Curiosorum indicia, 270. Signa super-
 bia in Novitiis, 271. Quæ omnia novi-
 tiis fugiēda, 274.
 Obedientia necessitas meritum, 17.
 Optimus obedientiæ gradus. 18.
 In agēdis sēper accedat auctoritas supe-
 riorū, 20. Non propria voluntas, ibid:
 Ad opera cōmunia & quadā specialia nō
 est opus obedientiæ speciali, 22. & 23. & 24.
 Obediētia in locutione, 25. In usu

INDEX.

- In usu rerum, 28. Quidquid precipitur
quasi præceptum divinitus observetur,
236. Occupat ones inutiles vitæ, 304.
Oculorum custodia, 171. Odium. Nullus
odio habendus, quomodo conversandū
cum osoribus nostris, 325.
Offensus humili satisfactiōe placandō
69. Officia equalibus commendanda, 50.
Humilia officia juniores senioribus non
permittant, 53. Officium divinum de
quo in generali, 85.
Quæ sint memoriter discenda, 85.
Prævidendum officium divinum. 86.
De disciplina in choro, 87. Reverentia
interior in divino officio, 242. & 88.
Exterior diligentia, ibid: Providētia,
90. & cautela, 91. Honestas in officio
divino, ibid: Vide Chorus.
De disciplina officii extra chororum, 101:
Stando orandum, 243, & 101.
Distinctè & cōtinuè, 104. Integrè, 105.
& ordinatè, 106. Non variandum à
prescripto, 107.
In tempore orandum, ibid:
Officium divinum ante omnia persolvendū,
194. & devotissimè, 240.
Ad

INDEX.

<i>Ad Collectam attentio,</i>	243.
<i>Negligentia in precibus,</i>	310.
<i>Vide Oratio.</i>	
<i>Officina. De disciplina in officinis,</i>	186.
<i>Extranei ab eis abarcendi,</i>	189.
<i>Opus. De disciplina in opere manuali,</i>	153.
<i>Discretio in opere,</i>	153.
<i>Et tempore, 154. diligentia,</i>	156.
<i>Honestas,</i>	165.
<i>Sine strepitu omnia agenda,</i>	186.
<i>Oratio. Sapè Et ferventer orandum,</i>	14.
<i>Orationi instandum in omni loco,</i>	76.
<i>Orandi modus,</i>	77.
<i>Orationi meditatio necessaria,</i>	ibid:
<i>Oratio sit devota,</i>	78.
<i>Cui deservit locus secretior,</i>	79.
<i>Mane Et vespere orandum,</i>	80.
<i>Oratio pastus est anima,</i>	81.
<i>Frequenter orandum, 82. In tempore orandum,</i>	107.
<i>Orandum ex animo,</i>	299.
<i>Orandum mox pro illis, qui preces efflagitant,</i>	263.
<i>Vide officium divinum.</i>	
<i>Oratio sit omne opus,</i>	368.
<i>Oratorium,</i>	186.
<i>Ordo. Schola virtutum,</i>	293.
<i>Ordi-</i>	

200

INDEX.

Ordinum corruptela remissio,	294.
Ordinis secreta non revelanda,	218.
Otium. Nusquam standum otiose,	188.
Nusquam oliandum,	252. 301.
Otiosus ne sit otiosus,	304.
Pandiculatio & oscitatio vitanda,	173.
Parentes. Impius est, qui propter parentes crudelis est animæ suæ,	215.
Patientia discenda,	299.
Patientia vincit,	326.
Tribulationes cū patientia toleranda,	348.
Paupertas Evangelica,	
Transitoria omnia in primis abdicanda,	7.
Paupertas commendatur professis,	279.
Superflua & singularia spernenda,	318.
Pax. Pacem cum omnibus habere liberalis animi & bonæ cōsciētia indicium,	261.
Pax animæ quomodo habeatur,	ibid:
Perfectio summa religiosi communia perfecte servare,	248.
Philantia, 316. Prælati & senioribus deferendum,	44. 55. 254.
Præsumptio in re & signo,	33.
Præsumptio interior vitanda,	ibid:
& exterior,	34.
In usurpatione officii alieni,	ibid:
In	

INDEX.

<i>In loci dignioris occupatione,</i>	36.
<i>Præsüptio in gestibus, 38. in locutione,</i>	39.
<i>In modo loquendi,</i>	41.
<i>Præsumptuosi indicia,</i>	43.
<i>Professio. De noviter in ordine professis,</i>	
<i>275. Quid eis agendum,</i>	ibid:
<i>Egent rectore,</i>	276.
<i>Et Magistro strenuo,</i>	294.
<i>Constantia illis opus esse,</i>	277.
<i>Professi ne pejores fiant,</i>	298.
<i>Professionis finis Deus,</i>	285.
<i>Proficere qui vult, in nullo debet negli-</i>	
<i>gens esse,</i>	277.
<i>Præpropæra promotio à virtutū dejicit</i>	
<i>profectu,</i>	278.
<i>De Profectu religiosorum,</i>	265.
<i>Magna pars est profectus velle proficere,</i>	
<i>297. Propositū bonū. Vide constantia, 10.</i>	
<i>Proprietas. Modus in usu rerum,</i>	28.
<i>Proprium quid,</i>	29.
<i>Nil recipiendum clam superiore,</i>	30.
<i>Ne minimum dent vel accipiant Noviti-</i>	
<i>tii sine licentia.</i>	31.
<i>Prudentia se nō nūquā aliis accommodat,</i>	4.
<i>Pudor vanus vitandus,</i>	306.
<i>Pudor salutaris,</i>	ibid:
<i>Puri-</i>	

INDEX.

204

<i>Puritas mentis studiosè se&anda,</i>	287.
<i>Puritatem quid conseruet,</i>	<i>ibid:</i>
<i>Puritas hæc, regia via ad Deum,</i>	288.
<i>Recolle&io quotidie sedulo seruanda,</i>	61.
<i>Nunquam omittenda,</i>	237.
<i>Qualis quisq; sit videat, & qualis esse debeat,</i>	312.
<i>Sapè inspicienda & examinanda conscientia,</i>	366.
<i>Quinq; quotidie ruminanda,</i>	368.
<i>Religiosos tria decent,</i>	280.
<i>Item occupari meditatione, le&ione, oratione & operatione,</i>	302.
<i>Remissio animi aliquando probatur,</i>	294.
<i>Remissio Ordinum corruptela,</i>	294.
<i>Reprehendere alios multi malunt, quam se emendare,</i>	329.
<i>Res diligenter custodienda,</i>	215. 263.
<i>Modus in usu rerum,</i>	28.
<i>Reuerentia. Vide Prælati.</i>	
<i>Irreuerentia de qua,</i>	44.
<i>Irreuerentia in Conuentum,</i>	46.
<i>In Superiorem,</i>	47.
<i>In seniore[m],</i>	<i>ibid:</i>
<i>In sacra loca,</i>	57.
<i>In dies festos,</i>	58.

Rigi-

INDEX.

<i>Rigidum in se, in alios lenem esse oportet,</i>	
247. <i>Risus religiosus,</i>	172.
<i>Rumigeruli non sint fratres,</i>	141. 221.
<i>Sacerdos. Vide Missa.</i>	
<i>Sæculares. De disciplina conversandi in omni loco secularium,</i>	190.
<i>Cautè & honestè cum secularibus con- versandum,</i>	191.
<i>De disciplina verborum inter sæculares,</i>	216.
<i>Tarde loquendum & cautè</i>	217.
<i>Modestia in moribus apud sæculares,</i>	262.
<i>Sæculi consolationes deserenda,</i>	347.
<i>Sanctitatis studia in quibus cõsistant,</i>	299.
<i>Scala salutis octo graduum,</i>	346.
<i>Schola virtutum religiones,</i>	293.
<i>Secreta Ordinis non revelanda,</i>	218.
<i>Seniores reverendi,</i>	254.
<i>honorandi,</i>	255.
<i>Seniori socius junior inhereat,</i>	190.
<i>Seniori se junior conformet,</i>	203.
<i>Sensus diligenter custodiendi,</i>	301.
<i>& domandi,</i>	141.
<i>Sensuum custodia,</i>	352.
<i>Sermo. Vide Lingva.</i>	
<i>Loqui. Sermo Religiosi modestus sit,</i>	12.
<i>fit benignè.</i>	130.

INDEX.

<i>rigidus, 133. sed placidus.</i>	135.
<i>veridicus, purus,</i>	134.
<i>honestus,</i>	135.
<i>Contendere illicitum,</i>	136.
<i>Et convitari,</i>	137.
<i>Sermo sit dulcis,</i>	138.
<i>Bis ad limam antequam ad linguam veniat,</i>	217.
<i>Sermo religiosi qualis esse debeat inter faculares,</i>	222.
<i>Vox sit remissa Et suavis,</i>	ibid:
<i>Servitus felix.</i>	33.
<i>Silentium. Vide Lingua, loqui, Mensa.</i>	
<i>Socio seniori inbareat junior,</i>	190.
<i>Societasmalorum vitanda,</i>	192.
<i>Seniori se junior conformet,</i>	203.
<i>Solitudo Et vigilia,</i>	353.
<i>Somnus. Ut ad somnum componaris,</i>	253.
<i>Ut corpus componas ad lectum,</i>	175.
<i>Studium. Quomodo studendum, Vide Lectio.</i>	
<i>Superbia fugienda Novitiis.</i>	245.
<i>Superbia signa,</i>	271.
<i>Superbire juniorum tentatio,</i>	278.
<i>Superiores. Vide Pralati.</i>	
<i>Templum. Ex itinere omniū primo Ec- clesia</i>	

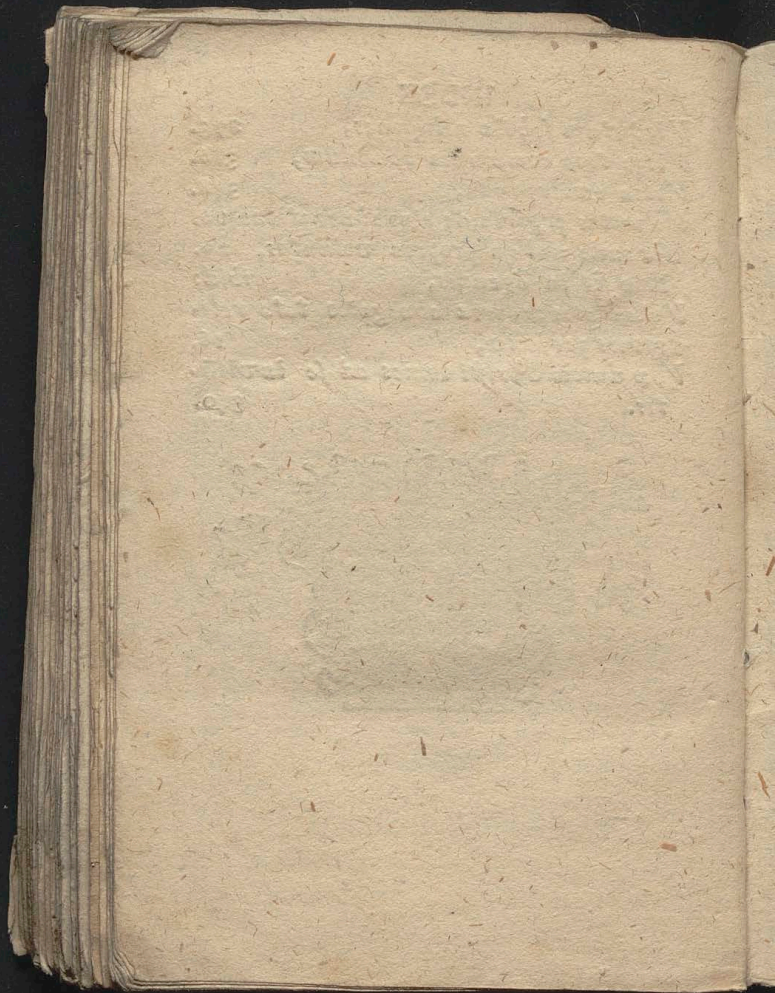
INDEX.

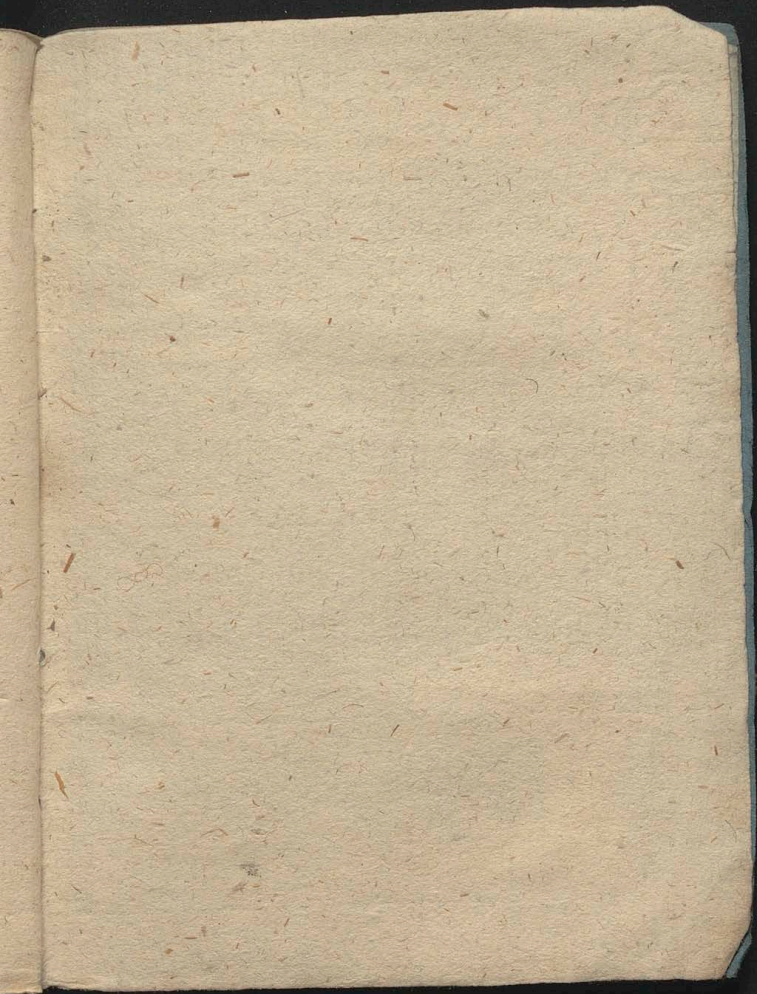
<i>eleſia adeunda.</i>	199.
<i>De modo conuerſandi in Eccleſiis ſecularium,</i>	ibid:
<i>Miſſam & officiũ cum aliis faciant,</i>	200.
<i>Oculi cuſtodendi & lingua,</i>	201.
<i>Aliis ſe fratres conforment,</i>	202.
<i>Tentatio de cautelis cõtra tẽtationes,</i>	10.
<i>Tentationum initiis abſq; mora reſiſtendum,</i>	12. 332.
<i>Negligentia in tentationibus ſuperandis,</i>	308.
<i>Tepidi indicia,</i>	267.
<i>Transitoria omnia in primis abdicãda,</i>	7.
<i>Tria decent religioſos,</i>	280.
<i>Pauca loqui, paucos habere familiares, multum orare,</i>	ibid:
<i>Tribulationes, Vide Patientia.</i>	
<i>Tribulationes occultanda,</i>	360.
<i>Triftitia animum dejiciens citõ repel- lenda,</i>	365.
<i>Vetuftatis deſcriptio de qua,</i>	7.
<i>Vigilia veſpertina ad focum, fabulas, pocula non procuranda,</i>	225.
<i>Virtus. Primus ad virtutẽ gradus de- ſectus cognitio,</i>	2.
<i>Propera promotio à virtutum dejicit proſectũ,</i>	278.
<i>Virtu-</i>	

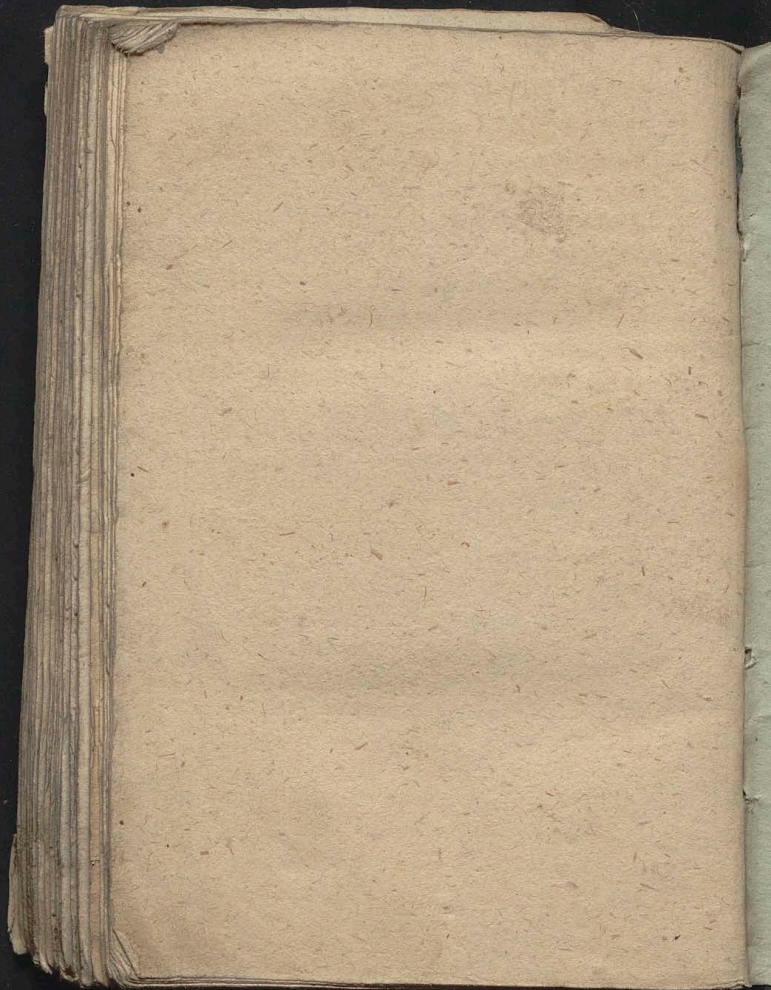
INDEX.

<i>Virtutum scholæ religiones,</i>	293.
<i>Vitia tria communia hominum,</i>	316.
<i>Vitia extirpanda,</i>	348.
<i>Voluntas propria, de ejus abnegatione,</i>	16.
<i>Grande malum propria voluntas,</i>	20.
<i>Non sit in agendis,</i>	ibid:
<i>Voluntatis propriæ abnegatio tota reli-</i>	
<i>gionis perfectio,</i>	16.
<i>Vox dulcis Christi omnes ad se invitã-</i>	
<i>tis.</i>	340.

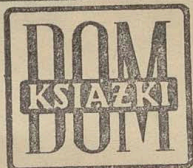

KSIĘGARNIA

ANTYKWARIAT

493505 F

Biblioteka Jagiellońska

stdr0024059

